

Beleidsnota de Warande 2021-2025

sterke Kempen via kunst en creativiteit

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	4
Hoe kwam deze nota tot stand?	5
DEEL 1: OMGEVINGSANALYSE	6
1.1. WETTELIJK KADER	6
1.1.1. Specifieke situatie en ontstaansgeschiedenis van de Warande als autonoom provinciebedrijf	6
1.1.2. Provincie Antwerpen	6
1.1.3. Stad Turnhout	7
1.1.4. Vlaanderen	7
1.2. BESTUUR VAN DE WARANDE	7
1.2.1. Raad van Bestuur	7
1.2.2. Directiecomité	8
1.2.3. Vaste commissie van advies	8
1.3. FINANCIËN	8
1.3.1. Inkomsten en uitgaven	8
1.3.2. Financiële druk	11
1.3.3 Vaste vs variabele kosten en inkomsten	12
1.4. ORGANISATIE	12
1.4.1. De rol van de Warande op de site	13
1.4.1.1 De site	13
1.4.1.2 Horeca	13
1.4.1.3 Verhuur	14
1.4.2. Personeelsbezetting	14
1.4.2.1. Personeelsbeleid	14
1.4.2.2. Wie is ons personeel?	14
1.4.2.3. Evolutie	14
1.4.3. Vrijwilligerswerking	16
1.4.4. Wie zijn onze <i>stakeholders</i> ?	17
1.5. WERKING VAN DE WARANDE	18
1.5.1. Geografische ligging	18
1.5.2. Positie in het culturele landschap	19
1.5.3. Functies	23
1.5.3.1. Welke zijn de vijf functies?	23
1.5.3.2. In welke kunstvormen is de Warande actief?	24

1.5.4. Identiteit van ons programma.....	24
1.5.5. Samenwerkingen	30
1.5.6. Publiek van de Warande.....	31
1.5.6.1 Kennis van het publiek	31
1.5.6.2. Bereikbaarheid en toegankelijkheid.....	36
1.5.6.3. Jongeren in de Warande	39
1.5.6.4. Diversiteit	40
1.5.7. Communicatie	40
DEEL 2: MAATSCHAPPELIJKE UITDAGINGEN	44
2.1. DEMOGRAFIE.....	44
2.2. SOCIAAL ECONOMISCH	49
2.2.1. Algemeen.....	49
2.2.2. Cultuursector.....	54
2.3. ECOLOGISCH	57
2.4. GEVOLGEN VAN CORONA	58
DEEL 3: CONCLUSIES.....	62
3.1 POSITIE VAN DE WARANDE	62
3.2 FINANCIËN	62
3.3 ORGANISATIE.....	63
3.4 PROGRAMMA & WERKING.....	64
3.5 MAATSCHAPPELIJKE UITDAGINGEN	64
DEEL 4: MISSIE EN VISIE.....	66
DEEL 5: BELEIDSDOELEN.....	67

Inleiding

In deze beleidsnota (2021-2025) geven we enerzijds aan wat de uitdagingen zijn die de Warande te wachten staan en anderzijds formuleren we ook antwoorden. De uitdagingen liggen zowel bij de interne organisatie als bij de veranderende wereld rondom de Warande. In het beleidsplan dat voorligt willen we nadrukkelijk aandacht geven aan de koppeling van deze twee zaken. De hoofdlijn van deze nota is dan ook dat we kiezen voor een geïntegreerd beleid.

Hoe kwam deze nota tot stand?

Voor het beleidsplan baseren we ons op onderstaande documenten, gesprekken en trajecten:

- Missie & Visie (goedgekeurd in december 2019 na gezamenlijk traject stafploeg en directiecomité)
- inspiratiegesprekken met Franky Devos (Kunstencentrum Vooruit), Georgina Teunissen en Hanno Tomassen (Tivoli Utrecht)
- gesprekken tussen Mieke & Annelies en Ken Veerman (zelfstandig consultant)
- traject met huispartners (vzw's Warandemodel) onder begeleiding van Jef Van Eyck resulterend in gezamenlijke ambitienota
- Gesprekken met externen: stedelijke instellingen en diensten (Bibliotheek, Futur, Wollewei, Musea, Dienst Toerisme), Blenders, i-diverso, ASATT, VOKA, Kempenpact 2030)
- Gesprekken met personeel: dienst boekhouding, programmatoren en assistenten, dienst communicatie, personeelsdienst, horeca, dienst infrastructuur en theatertechniek
- Gesprekken met provinciale collega's en diensten: Dienst Architectuur en Vastgoed
- Omgevingsanalyse (voorgelegd aan directiecomité en Vaste Commissie van Advies in maart 2021)
- Input Vaste Commissie van Advies na lezing van de analyse (april 2021)
- Nota expertenpanel (september 2020)
- Traject omtrent programmering met stafploeg en communicatiedienst onder begeleiding van Ken Veerman (juni 2021)

DEEL 1: OMGEVINGSANALYSE

1.1. WETTELIJK KADER

1.1.1. Specifieke situatie en ontstaansgeschiedenis van de Warande als autonoom provinciebedrijf

De Warande werd in 1972 als één van de allereerste cultuurcentra van Vlaanderen opgericht. Het cultuurcentrum was onderdeel van de stedelijke cultuurdienst. Naast de reguliere cc-werking, kregen ook andere organisaties in de Warande doorheen de tijd een plek in het gebouw en ging de Warande functioneren als een cultureel bedrijvencentrum. De zelfstandige partners in huis brachten niet alleen andere inhouden aan, zij boorden ook andere publieken aan en schaalden hun werking vaak op naar een regionaal, provinciaal en ook Vlaams niveau.

In 2009 nam de Provincie Antwerpen de Warande onder de vleugels omwille van de bovenlokale werking van het cultuurhuis. Maar bij de start van de beleidsperiode die daarop volgde (2014-2019) werden de taken van de provincies beperkt tot grondgebonden bevoegdheden. Vanaf januari 2018 zijn ze niet langer bevoegd voor persoonsgebonden bevoegdheden, waaronder cultuur.

Alle provincies moesten hun culturele activiteiten en instellingen afstoten. Maar omdat de Warande de verantwoordelijkheid en draagkracht van de stad Turnhout overstijgt - de reden voor overname door de provincie - werd er in 2019 door de Vlaamse regering beslist¹ dat de Warande voorlopig bij de provincie kan blijven. De Warande is de enige cultuurinstelling in Vlaanderen onder beheer van een provincie. We lezen in het provinciale bestuursakkoord² 2019-2024: *“Zolang de Vlaamse regelgeving niet wijzigt, is de beste plaats voor de Warande onder de vleugels van de provincie Antwerpen, omwille van haar bovenlokale werking en uitstraling. De provincie zal hierin haar verantwoordelijkheid nemen. Om de investeringen van de voorbije jaren optimaal te laten renderen krijgt het huis de kans om zich verder te ontwikkelen met een bovenlokale programmatie en onthaalfunctie, onder andere als congreslocatie. Samen met de stad Turnhout wordt bekeken hoe het aanbod van DocAtlas een plaats kan vinden in de stedelijke bibliotheek, wanneer die terugkeert naar de Warandesite. Een regionaal draagvlak in de Kempen is voor de Warande zeer belangrijk. Dit wordt onder andere gerealiseerd binnen de schoot van 't Pact (de samenwerking van de Warande met de cultuurcentra van Geel, Herentals, Mol en Heist-op-den-Berg) en door geregelde contacten met de lokale besturen in het arrondissement Turnhout. Daarnaast wordt een brede bevraging georganiseerd naar de positie en de opdracht van de Warande in de Kempen.”*

1.1.2. Provincie Antwerpen

De Warande heeft zich als APB met derden ingeschreven in de Beleids- en beheerscyclus van de Provincie Antwerpen. In de beheersovereenkomst tussen de Warande en de Provincie Antwerpen is overeengekomen dat de Warande specifiek meewerkt aan het realiseren van beleidsdoelstelling 24: Kunst- en Cultuurbeleving, uitbouw cultuurleven Kempen. De Provincie ziet voor de Warande een maatschappelijke en regionale rol weggelegd.

Duurzaamheid is een kernwaarde in de organisatiecultuur, dagelijkse werking en beslissingen van het Antwerpse provinciebestuur. Provincie Antwerpen wil dan ook sterk inzetten op de realisatie van de

¹ Staatsblad 22/11/2019 http://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2019/12/20_1.pdf#Page457

² <https://www.provincieantwerpen.be/content/dam/provant/dab/stafdienst/Bestuursakkoord%20Provincie%20Antwerpen%202019-2024.pdf>

SDG's van de VN. Daarvoor werken ze samen met de Universiteit Antwerpen, de Antwerp Management School en CIFAL. Ook de Warande schrijft zich in dit verhaal in en is een partnerschap aangegaan met AMS.

1.1.3. Stad Turnhout

Ook na 2009 is de stad Turnhout de Warande blijven subsidiëren en is ze vertegenwoordigd in het bestuur van de Warande. In haar strategisch meerjarenplan kiest de stad Turnhout voor drie hoofdlijnen: welzijn, beleving en omgeving. Turnhout schrijft zich in in de SDG's van de VN en legt hierbij in deze beleidsperiode de nadruk op de volgende SDG's: geen armoede, eerlijk werk en economische groei, ongelijkheid verminderen, duurzame steden en gemeenschappen, klimaatactie.

De Warande heeft met de stad Turnhout een convenant afgesloten waarin vermeld wordt wat de stad van de Warande verwacht en hoe dit past in hun strategisch meerjarenplan 2020-25. In de convenant worden expliciet benoemd: *“We versterken de verbondenheid, stimuleren ontmoeting en geven bewoners kansen om zich te ontplooien.”* En *“We bouwen Turnhout verder uit tot een aantrekkelijke en belevenisvolle stad voor zowel bewoners, bezoekers als ondernemers”*.

Landschapstekening Turnhout

Samen met de andere culturele convenantpartners van de stad heeft de Warande meegewerkt aan de landschapstekening die de stad Turnhout gemaakt heeft voor de Vlaamse Overheid.

In het charter³ ondertekenen we onze gedeelde ambities die uitgaan van de kracht van de kunsten. We zien het dan ook als de taak van de convenantpartners om de kunsten deel te laten uitmaken van de samenleving. Tegelijk willen we ook meer maatschappelijke impact hebben en mee onze streek, de Kempen, positief in de kijker zetten en actief mee ontwikkelen.

1.1.4. Vlaanderen

Nieuw kunstendecreet op komst

Op vrijdag 5 maart keurde de Vlaamse regering het nieuwe ontwerp van het Kunstendecreet definitief goed. In de zomer van 2021 treedt het in voege. De Warande krijgt geen structurele middelen vanuit Vlaanderen, enkel projectmatig. Ook zijn er bij de huispartners organisaties die wel hun middelen structureel vanuit het kunstendecreet ontvangen.

Sinds de middelen voor lokaal cultuurbeleid niet langer geoormerkt zijn, is er geen Vlaams kader meer waarbinnen de Warande werkt en waarbinnen gerapporteerd moet worden. Dit betekent dat Vlaanderen niet meer sturend en controlerend is, enkel nog stimulerend en ondersteunend. De Warande is de afgelopen jaren wel blijven rapporteren aan de Vlaamse administratie cultuur (CCinC).

1.2. BESTUUR VAN DE WARANDE

1.2.1. Raad van Bestuur

Het APB wordt bestuurd door een raad van bestuur die is samengesteld uit maximum 12 leden, aangeduid en benoemd door de provincieraad van Antwerpen. De leden van de raad van bestuur moeten geen provincieraadslid zijn. Tot de raad van bestuur kunnen maximaal 9 provincieraadsleden worden benoemd als bestuurder. Bovendien moeten er steeds 3 niet-provincieraadsleden tot bestuurder worden benoemd omwille van hun deskundigheid of affiniteit met de geografische locatie van Cultuurhuis de Warande.

³ Zie bijlage 1.

1.2.2. Directiecomité

De raad van bestuur wijst de vertegenwoordiging met betrekking tot het dagelijks bestuur en de voorbereiding en uitvoering van de beslissingen van de raad van bestuur toe aan een directiecomité dat bestaat uit 1. de bevoegde gedeputeerde, die voorzitter is van het directiecomité; 2. het hoofd van het bevoegd provinciaal departement; 3. de directeur van het APB, die tevens secretaris is van het directiecomité; 4. vier deskundigen van het culturele werkveld of met lokale/regionale affiniteit, waarvan minstens 1 deskundige ook een mandaat van schepen of burgemeester heeft in de stad Turnhout en 1 andere deskundige is de voorzitter van de vaste commissie van advies. Deze deskundigen worden aangeduid door de raad van bestuur van het APB en zetelen ten persoonlijke titel.

1.2.3. Vaste commissie van advies

Het APB Cultuurhuis de Warande zal, voor de beslissingen rond de door haar voorbereide programmering, conform artikel 9a van de cultuurpactwetgeving, worden bijgestaan door een vaste commissie van advies, waarin alle vertegenwoordigende verenigingen van de gebruikers en alle filosofische en ideologische strekkingen opgenomen zijn. Deze commissie heeft recht op een volledige voorlichting over de handelingen van het beheers- of bestuursorgaan.

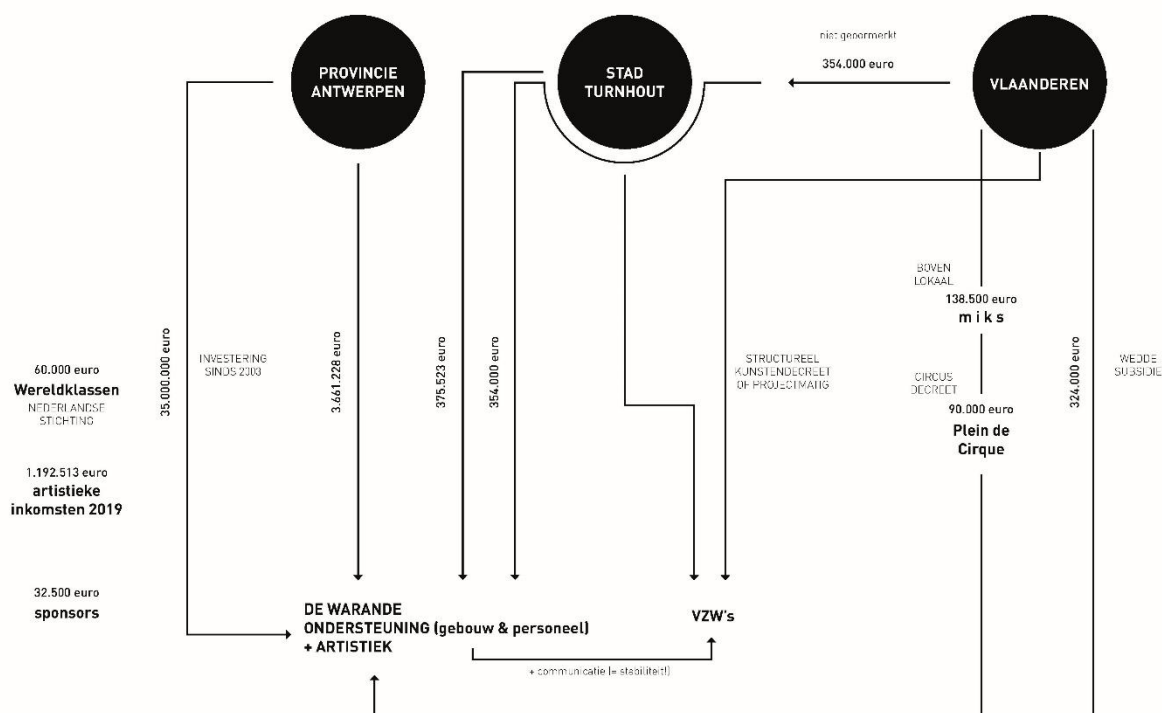
1.3. FINANCIËN⁴

1.3.1. Inkomsten en uitgaven

De Warande ontvangt als APB een jaarlijkse dotatie van de provincie Antwerpen van meer dan 3,5 miljoen euro. Daarnaast is er een structurele subsidie door de stad Turnhout van 325.000 euro. Sinds het afschaffen van het lokaal cultuurbeleid komen ook de middelen van Vlaanderen via de stad: jaarlijks 680.000 euro. Vanaf 2020 is dit verhoogd met 50.000 euro, dus 730.000 euro.

Verder ontvangt de Warande een weddesubsidie van Vlaanderen van 324.000 euro per jaar en een tussenkomst in de Sociale Maribel door de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van ongeveer 40.000 euro per jaar (wordt jaarlijks berekend).

⁴ Voor een uitgebreide analyse verwijzen we graag naar het document 20210519_de Warande_Financiële analyse

Verder heeft de Warande eigen inkomsten: voornamelijk uit ticketverkoop (bijna 1/5de van de omzet) en ook horeca, verhuur, sponsoring, giften en donaties van het publiek. Qua horeca zijn voornamelijk de togen op festivals en tijdens staande concerten, maar ook de koffiebuffetten bij vergaderingen winstgevend. Onze sponsors zijn ons bijzonder trouw. We vragen een bijdrage in ruil voor logovermelding en een contingent tickets. Zo behalen we 25% aan eigen inkomsten.

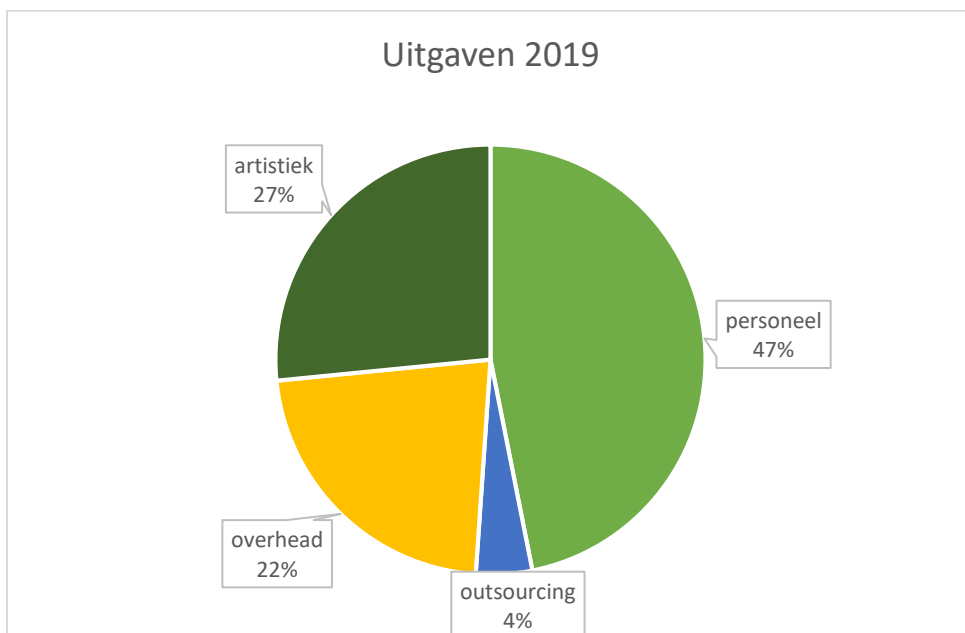
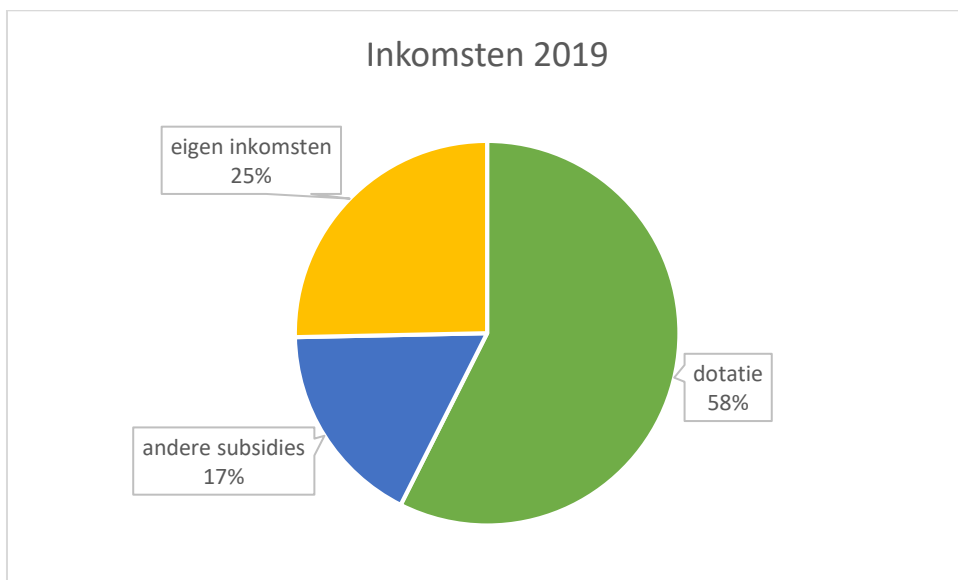
Voor projecten worden er geregeld subsidies of giften verkregen (in 2021 bijvoorbeeld voor Wereldklassen, expo Femmy Otten, Plein de Cirque, M I K S en de seizoensbrochure). Dit zijn subsidies uit het bovenlokaal cultuurdecreet en het circusdecreet, het Mondriaanfonds en giften door Nederlandse stichtingen. In de voorgaande jaren werden er ook met succes nog andere fondsen en subsidielijnen aangesproken. Bovendien ontvangen we ook al eens sponsoring in natura⁵, maar deze opbrengsten worden in deze analyse niet meegerekend omdat ze niet boekhoudkundig gewaardeerd worden.

Met deze inkomsten wordt de eigen werking, personeel en ondersteuning van de werking betaald en worden de partnervzw's op de site van de Warande ondersteund in ICT, kantoor, telefonie, verzendkosten, communicatie, personeelsadministratie, enzovoort. Op die manier kunnen de subsidies die de vzw's ontvangen voor het grootste deel ingezet worden voor de artistieke werking en personeelskosten.

⁵ Denken we aan de sponsoring door Smurfit Kappa van het project met Floris Vanhoof. De kunstenaar kon beschikken over de plotters van het bedrijf voor het maken van prototypes in karton. Ook hun designers hielpen mee om de ideeën van de kunstenaar te realiseren binnen de technische mogelijkheden van de machines.

Grote investeringen op de site gebeuren door de Dienst Architectuur en Vastgoed van de provincie⁶. Zo werden de voorbij 15 jaar 3 grote werven succesvol opgeleverd: een tweede podiumzaal, een vernieuwing van hal, café en Expozaal en de ondergrondse verbinding tussen de twee gebouwen en tenslotte een renovatie van de Schouwburg met een nieuw servicegebouw. Alles samen investeerde de provincie de voorbij 15 jaar meer dan 35 miljoen euro.

In deze taartdiagrammen zie je de procentuele verdelingen van inkomsten en uitgaven. De diagrammen zijn gebaseerd op gegevens uit 2019.

⁶ De stad Turnhout investeerde in deze periode in fuifzaal Futur, de bibliotheek, de ondergrondse parking en de aanleg van het Warandeplein en de groenzone.

1.3.2. Financiële druk

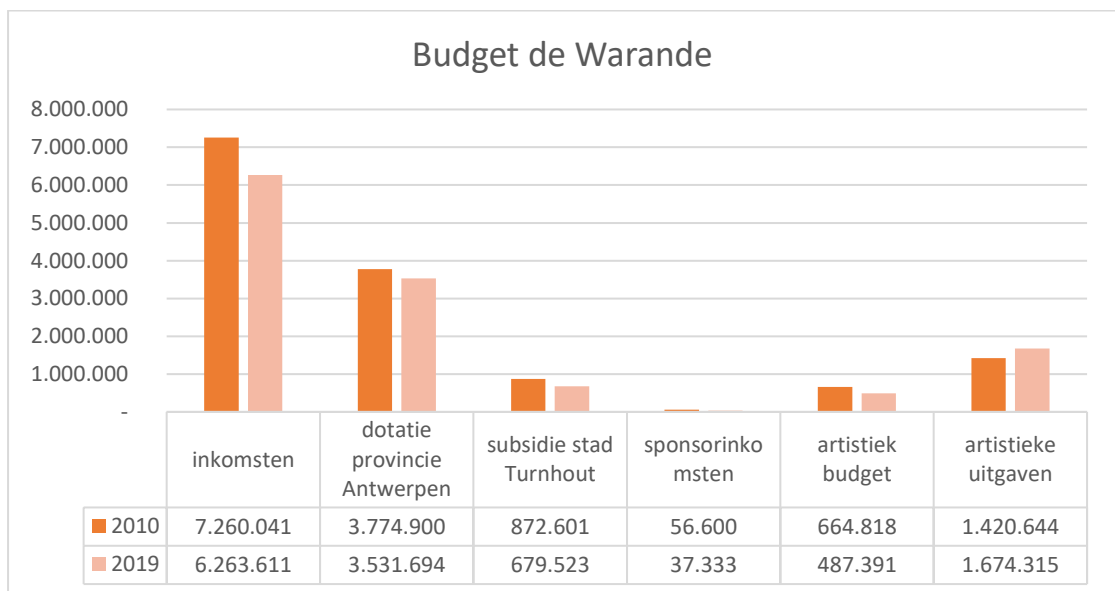
De voorbije vijftien jaar investeerde de provincie 35 miljoen euro in de Warande. Enerzijds ging het om een renovatie, anderzijds werd de site uitgebreid: een tweede podiumzaal, een grotere exporuumte, een betere verbinding tussen Schouwburg en Kuub, een groter café, de Schouwburg met een nieuw servicegebouw voor de opvang van de artiesten en berguimte voor techniciteiten. Dankzij deze ingrepen kan de Warande weer meedraaien aan de top.

Tegelijkertijd groeiden de ambitie en dus ook de werkdruk, terwijl noch de werkingsmiddelen noch het aantal personeelsleden verhoogden. Dit zorgt sinds enige tijd voor een enorme druk op de organisatie en op de financiën. 2019 werd helaas met een groot verlies afgesloten. Enerzijds zorgden uitzonderlijke kosten, afschrijvingen en uitzonderlijke afschrijvingen hiervoor. Anderzijds was het uitbesteden in onderhoud, techniek en bewaking een zware kost, maar noodzakelijk omwille van de uitbreiding in infrastructuur.

Er gebeurden in 2020 dan ook structurele ingrepen bij de uitgaven. Tegelijk werd er een taskforce opgericht met collega's van de provincie, met een grotere transparantie tot gevolg. Maar de zorgen over de financiën zijn niet van de baan.

Het lijkt of er steeds grootse plannen waren, ook belangrijke en noodzakelijke beslissingen genomen werden met gevolgen op lange termijn, maar dat deze niet werden doorgetrokken naar het businessmodel van de Warande. Daardoor kon de organisatie helaas niet meegroeien met de uitbreiding van de infrastructuur en de site. Gezien de grote ambities enerzijds en het scherpe financiële en personeelskader anderzijds, wordt het voor de toekomst zeer belangrijk structurele beslissingen van bij het begin af te toetsen op hun haalbaarheid.

In onderstaande kader vergelijken we het budget van de Warande van 2010 en 2019.

De dotaties van de provincie en de stad zijn in 2010 lager dan in 2019. De subsidie van de stad bleef hetzelfde bedrag, maar in 2010 was er een eenmalige verhoging. Vanaf 2020 werd de bijdrage van de

⁷ De cijfers in deze grafiek komen uit de resultatenrekeningen van APB de Warande 2010, gecombineerd met de resultatenrekening van vzw Aktuwa 2009-2010 en de resultatenrekening van APB de Warande 2019.

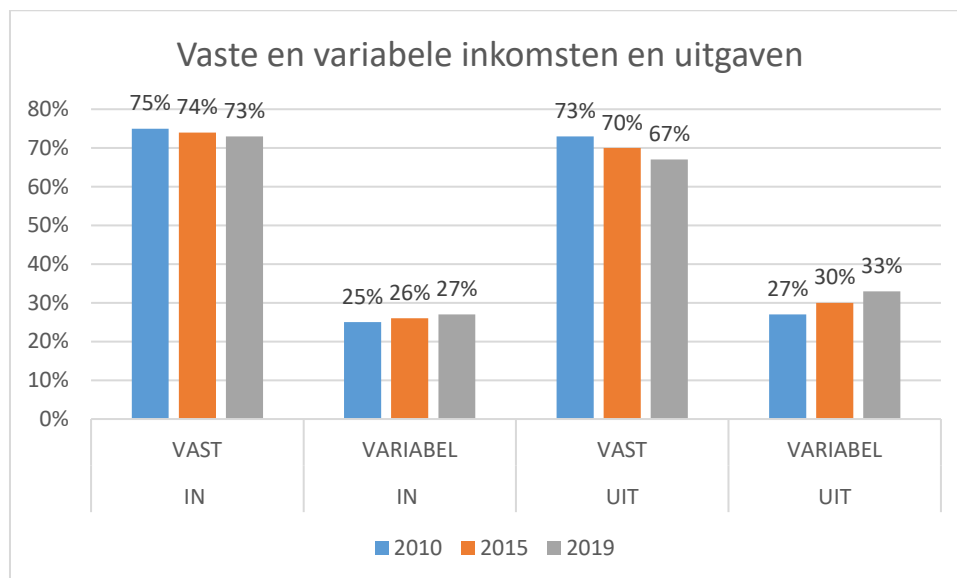
stad structureel verhoogd met 50.000 euro. In de dotatie van de provincie zijn niet de investeringen vervat die de provincie gedaan heeft in de infrastructuur via de Dienst Architectuur en Vastgoed.

Tegelijkertijd groeide de infrastructuur met als gevolg een stijging in de ondersteunende budgetten. Dankzij verhoogde ticketinkomsten in 2019 was er toch een verhoging van de uitgaven voor het artistieke programma mogelijk, ondanks het feit dat het budget kleiner was.

Er zijn de laatste jaren ook belangrijke Vlaamse subsidies verkregen voor het jongerentrajec M i k s en voor het circusfestival Plein de Cirque. Deze middelen mogen echter enkel artistiek aangewend worden. De organisatie zorgt zelf voor ondersteuning en uitvoering, wat de druk op personeel en financiën verhoogt.

1.3.3 Vaste vs variabele kosten en inkomsten

Om het structureel budgetrisico te berekenen, analyseren we vaste en variabele kosten en inkomsten. Zetten we deze tegen mekaar af, dan bekomen we dit beeld:

De vaste inkomsten dekken de vaste kosten, meer zelfs: we hebben in de afgelopen tien jaar de vaste kosten kunnen laten dalen, voornamelijk door een daling in het personeelsbestand. Anderzijds zien we een stijging in de variabele inkomsten en uitgaven.

Hierdoor kunnen we besluiten dat het budgetrisico van de Warande laag is. Een belangrijke voorwaarde is dat de dotatie van de provincie, de subsidie van de stad Turnhout, de werkingssubsidie van Vlaanderen en de tussenkomst in de Sociale Maribel gegarandeerd zijn. Over deze laatste twee toelagen zijn geen afspraken op lange termijn.

Een andere conclusie is dat we erin slagen de omzet te verhogen wat rechtstreeks ten goede komt aan het programma.

1.4. ORGANISATIE

1.4.1. De rol van de Warande op de site

1.4.1.1 De site

Na opeenvolgende verbouwingen (Kuub, ondergrondse parking, Futur, Expozaal en hal, Schouwburg en servicegebouw, bibliotheek), is de site van de Warande vanaf maart 2021 voor het eerst in bijna twintig jaar in haar geheel in gebruik.

We beschikken nu in Turnhout over een state-of-the-artinfrastructuur. Na enkele decennia waarin de stad Turnhout vanaf de jaren zeventig grote investeringen deed in de bouw van de site, investeerde de provincie vanaf de jaren 2000 maar liefst 35 miljoen euro en de stad recent nog 6 miljoen euro.

De positionering in de stad zorgt ervoor dat de site werkelijk als een soort van openbare gaanderij of marktplaats functioneert. Mensen met heel uiteenlopende doelen kunnen elkaar in het gebouw ontmoeten en er kennismaken met de vele activiteiten die er aangeboden worden, maar vooral ook met elkaar.

Naast de steden Antwerpen en Mechelen is Turnhout met de Warande de enige andere stad in de provincie Antwerpen waar ook middelen vanuit het kunstendecreet naartoe vloeien. Alle organisaties die zulke middelen krijgen zijn (al dan niet historisch) verbonden met de Warande. Dit geldt voor alle huispartners, maar ook voor theaterwerkplaats HETGEVOLG en Theater Stap dat ook een dagcentrum is. Er is ook nog het jonge theatergezelschap De Mannschaft dat al enkele malen projectsubsidies heeft gekregen. De Warande zelf krijgt regelmatig middelen uit het kunstendecreet voor projecten.

Voor de organisaties die afhangen van werkingssubsidies en projectsubsidies, is de Warande een betrouwbare en stabiele partner. De middelen die de provincie ter beschikking stelt via de dotatie komen immers niet alleen ten goede van de werking van de Warande als cultuurhuis zelf, maar ze dienen ook voor de ondersteuning van de huispartners. Dankzij deze manier van werken, kunnen deze organisaties ook in tijden wanneer er minder middelen van Vlaanderen komen, toch hun bestaanszekerheid vergroten. De Warande biedt hen een uitgeruste werkruimte, ict-ondersteuning, personeelsadministratie, transport, lokalen- en zaalgebruik, communicatie, techniekers, schoonmaak en gebouwenbewaking.⁸ Hierover worden afspraken gemaakt in een 'convenant'. Tot op heden zijn de afspraken echter weinig concreet en is het onduidelijk wat de voorwaarden zijn om toe te treden tot het Warandemodel. Er bestaat hiervoor geen procedure. Ook ontbreekt een procedure voor uittreding.

1.4.1.2 Horeca

De Warande heeft een bruisend en druk bezocht café Barzoen. Dit wordt via concessiehouder brouwerij Moortgat al vele jaren uitgebaat door Alles Kan bvba.

Daarnaast hebben we een eigen horecacoördinator die zorgt voor catering voor de artiesten, horeca bij receptieve activiteiten (koffiebuffetten bij een vergadering of receptie bij een sponsoractiviteit), recepties bij premières en vernissages, publieksofvang aan de Rode Toog en Gouden Toog en horeca op festivals als WinterWarm en Plein de Cirque.

⁸ Hoe dit zich financieel vertaalt, staat in een schema samengevat verderop in deze analyse op blz.19.

1.4.1.3 Verhuur

De zalen van de Warande worden verhuurd aan derden, met gedifferentieerde tarieven voor lokale verenigingen en commerciële bedrijven. Dit gaat van een vergadering van de lokale volleybalclub over een theatertour van Studio 100, tot een congres van een grote overheidsinstelling. De Warande beoogt toegankelijk te zijn voor alle maatschappelijke spelers, groot en klein.

1.4.2. Personeelsbezetting

1.4.2.1. Personeelsbeleid

De personeelsdienst van de Warande werkt volgens het beleid van het provinciaal bestuur voor de collega's van het APB. Het Departement Mens, Communicatie en Organisatie van de provincie Antwerpen ondersteunt in aanwervingsprocedures en loopbaanbegeleiding. Daarnaast doet onze personeelsdienst de administratie voor het personeel van de vzw's in huis.

1.4.2.2. Wie is ons personeel?

Cultuurhuis de Warande stelt op 22 maart 2021 59 collega's te werk. 53 collega's hebben een contract bij APB de Warande; 6 collega's worden gedetacheerd van de stad Turnhout. We tellen 29 mannen en 30 vrouwen in ons personeelsbestand. 13 collega's werken halftijds, 1 collega werkt 70%, 15 collega's werken 80% en 1 collega werkt 90%. 29 collega's werken voltijds. Alle leeftijdscategorieën zijn vertegenwoordigd: 7 in de categorie 25-29 jaar, 11 in de categorie 30-34 jaar, 8 in de categorie 35-39 jaar, 5 in de categorie 40-44 jaar, 7 in de categorie 45-49 jaar, 7 in de categorie 50-54 jaar, 8 in de categorie 55-59 jaar en 6 in de categorie 60-64 jaar.

9 collega's hebben minstens 1 ouder die niet de Belgische nationaliteit heeft/had. Deze zijn 3x op C-niveau en 6x op D-niveau tewerkgesteld. We stellen momenteel één personeelslid te werk met een beperking.

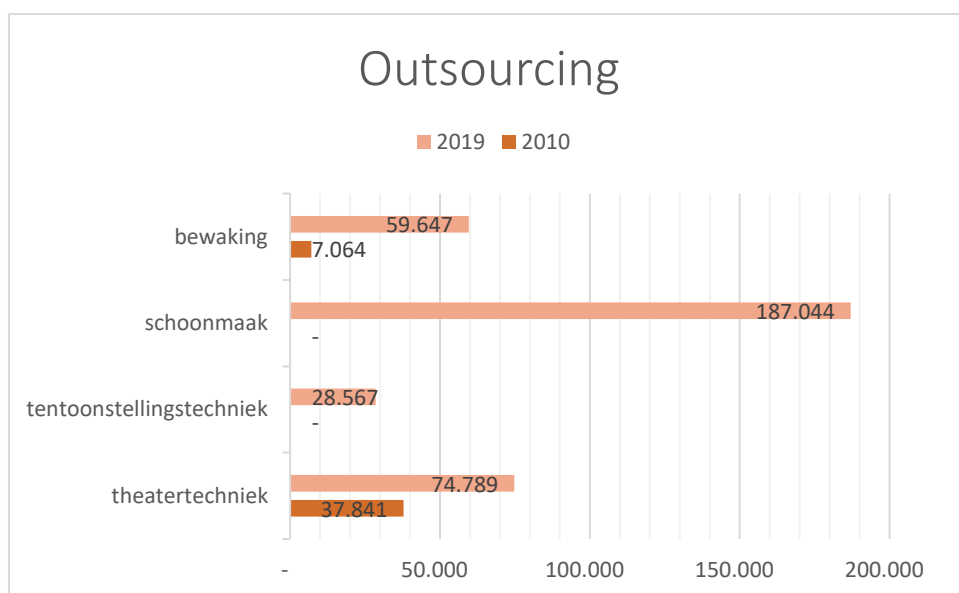
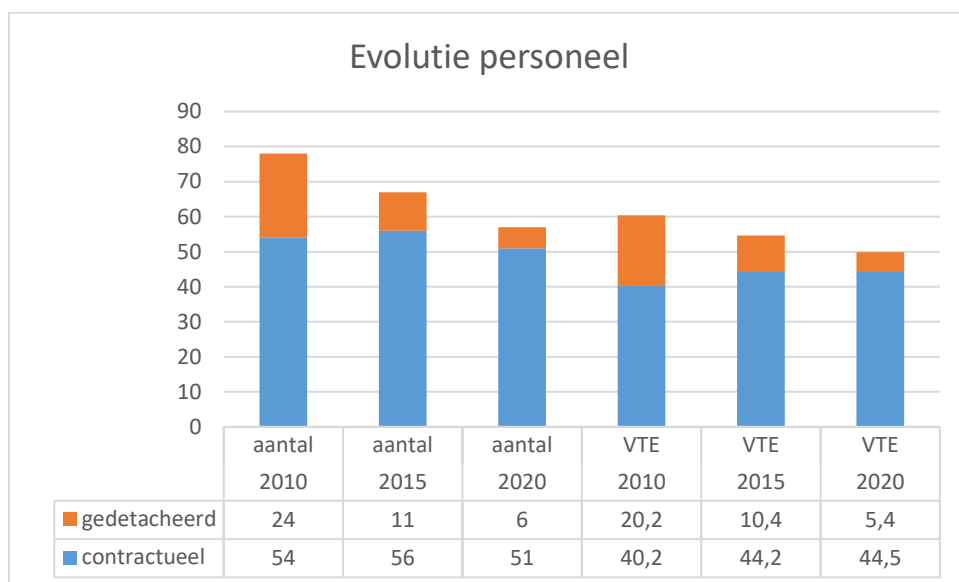
Het organogram van de Warande is lange tijd niet meer aangepast. Het weerspiegelt dan ook niet langer de huidige werking. Er is duidelijk nood aan een hernieuwing van het organogram.

1.4.2.3. Evolutie

Zoals uit onderstaande grafieken blijkt, is het personeelbestand van de Warande sterk gekrompen gedurende de laatste tien jaar.

Van 75 personeelsleden in 2010 zijn we gegaan naar 57 personeelsleden in 2020. In VTE is dit van 58,3 naar 49,9. Dat is een daling met 14,4% in VTE en een daling met 24% in het aantal personeelsleden. Dit komt omdat er heel wat collega's die op pensioen gingen niet vervangen werden. Gedetacheerde statutairen worden vervangen door contractuelen als ze vervangen worden. Het werk werd dan opgevangen door het uit te besteden, net zoals het werk dat er extra was omwille van de uitbreidingen naar aanleiding van de renovaties: vergroting Schouwburg, extra servicegebouw, grotere exporuite, enzovoort. Zie daarom de extra kader outsourcing.

De personeelsleden die destijds voor Aktuwa werkten zijn opgeteld bij het aantal contractuelen.⁹ Daar tegenover staat dat er nu voor een aantal taken meer ingezet wordt op outsourcing, met name bij bewaking, poets en techniek. De Warande wordt ook ondersteund door enkele diensten van de Provincie: ICT, DAV (Dienst Architectuur en Vastgoed) en DMCO (Departement Mens, Communicatie en Organisatie). Tot 2009 waren het de stedelijke diensten van de stad Turnhout die dit deden.

⁹ Deze programmeringsvzw is opgegaan in het APB en het aantal personeelsleden moet dus bijgeteld worden bij dat van het APB.

Werkdruk

De afgelopen jaren werden verschillende formats ontwikkeld die zorgen voor een hogere werkdruk omdat ze intensieve begeleiding vragen. Deze trajecten zijn intensief voor zowel programmatores, programma-assistenten en theatertechniek als voor de dienst communicatie.

Ook de uitbreiding van onze infrastructuur zorgt structureel voor een hogere werkdruk. Zowel bij bewaking als bij de schoonmaak gaat het over een grote toename van de oppervlakte. Ook maakt de computergestuurde trekkenwand het mogelijk dat we technisch meer veeleisende producties programmeren en de verdubbeling van de oppervlakte van de scène van de Schouwburg verdubbelt ook de loopafstand naar de opslag in het servicegebouw. Ook de grotere Expozaal zorgde voor een ander programma met meer werkuren bij techniek en communicatie.

1.4.3. Vrijwilligerswerking

Vrijwilligerswerk is een essentieel onderdeel van onze samenleving. Vrijwilligers bepalen in grote mate de sociale cohesie en samenhang in onze maatschappij.

In de jaren zeventig zorgden een aantal factoren voor een bloeiende vrijwilligerswerking. Het verenigingsleven was sterk aanwezig. Zich belangeloos inzetten voor sportclubs, sociale doelen of culturele verenigingen was een evidentie. Door de hoge werkloosheidsgraad zochten veel mensen naar een zinvolle vrijetijdsbeweging. Op deze wijzen konden ze ook werkervaring op doen.

Vrijwilligers maken dus al sinds de start van de Warande deel uit van het team. Sinds 2008 werkt de Warande met een vrijwilligerscoördinator om de steeds groter wordende groep vrijwilligers en de bijbehorende administratie beter te kunnen hanteren. Zowel voor de organisatie als voor de vrijwilliger zijn er op verschillende vlakken opportuniteiten. Vrijwilligers zijn voor de Warande de beste ambassadeurs, een nieuw publiek kan bereikt worden door het netwerken via de vrijwilligers. Door het inzetten van vrijwilligers, kan ook heel actief drempelverlagend gewerkt worden. En de werkdruk wordt gevoelig verlaagd, door een aantal taken aan vrijwilligers uit te besteden.

Die vrijwilligers kunnen dankzij het vrijwilligerswerk ook hun netwerk uitbreiden, ze doen nieuwe ervaringen op en bepalen door hun vrijwilligerswerk mee het cultuuraanbod in hun eigen regio.

Doelstellingen van het vrijwilligersbeleid van de Warande

	Warande	Vrijwilliger
Inhoudelijk	• Ontwikkeling als organisatie • Uitwisselen van kennis en vaardigheden met vrijwilligers • Nieuwe ideeën opdoen en de werking in vraag stellen	• Persoonlijke ontplooiing • Uitwisseling van kennis en vaardigheden met personeel en andere vrijwilligers, ervaring opdoen • Nieuwe ideeën opdoen • Kunnen bijdragen aan het cultuuraanbod in eigen regio • Zich nuttig voelen

		• Op een leuke manier vrije tijd invullen • Psychisch welzijn
Economisch	• Taken aan vrijwilligers geven en werkdruk verlagen • Nieuw publiek bereiken door netwerking : vrijwilligers zijn ambassadeurs	• Return: gratis naar aanbod of vrijwilligersvergoeding • Tijdsbesteding op maat
Netwerking	• Voeling met publiek • Drempelverlagend effect	• Sociaal contact met andere vrijwilligers en personeel Warande

Vandaag bestaat het vrijwilligersbestand van de Warande uit zo'n 100-tal regelmatige vrijwilligers¹⁰, variërend in leeftijd van net-afgestudeerd tot gepensioneerd. Er zijn net iets meer vrouwen dan mannen actief als vrijwilliger.

Hoewel er wordt gemikt op een zo divers mogelijk vrijwilligersteam, zitten er momenteel minder mensen met een sociaal kwetsbare en migratieachtergrond in dit team.

1.4.4. Wie zijn onze stakeholders?

Als we op deze manier de omgeving van de Warande schetsen, is het misschien interessant om ook even bij de belangrijkste stakeholders van de Warande stil te staan. Waar we met communicatie inzetten op mond-aan-mondreclame bij onze bezoekers geldt dit uiteraard ook bij onze andere stakeholders: ze creëren het draagvlak voor de Warande en vergroten mee de impact die we hebben als cultuurhuis. We beschouwen hen als belangrijke ambassadeurs van het huis.

- Bestuur van de Warande: Raad van Bestuur, Vaste commissie van advies en Directiecomité
- Publiek en goudvinken
- Kunstenaars en gezelschappen
- Personeel en vrijwilligers
- Stad Turnhout + stedelijke diensten en instellingen + cultuurraad
- Regio Kempen: Streekplatform, Cultuurraad Kempen
- Warandepartners in huis + Barzoe + Futur en bibliotheek
- Buren van de Warande: Sint-Victorinstituut, gevangenis, rechtbank en bewoners, parking Indigo
- Artistieke partners in stad en regio Kempen
- Verenigingen aangesloten bij de Turnhoutse adviesraden¹¹
- Cultuurorganisatoren die via verhuur activiteiten organiseren in de Warande
- Sponsors van de Warande: Belfius, Soudal, drukkerij Em. De Jong, Van Roey en Philips

¹⁰ Ook MOOOV en Dinamo hebben eigen vrijwilligers.

¹¹ Zoals aangegeven in de convenant met de stad Turnhout.

- Bedrijfsleven in de Kempen¹²
- Sociale en maatschappelijke organisaties in stad en regio Kempen
- Onderwijs (publiek/stagiairs/partnerprojecten)
- Vlaamse cultuurveld (OKO, Cult)

1.5. WERKING VAN DE WARANDE

1.5.1. Geografische ligging

De Warande bevindt zich in Turnhout. Turnhout ligt in het noorden van de Kempen, een regio aan de noordelijke grens van België met Nederland. Het is de kleinste centrumstad van Vlaanderen. Maar Turnhout ligt ook midden in een grensoverschrijdende groene long die in het noorden begrensd wordt door Tilburg, Eindhoven, Breda, in het westen door Antwerpen, in het oosten door Hasselt en in het zuiden door Leuven en Brussel. Samen met de drie gemeenten waarmee Turnhout de stadsregio vormt (Vosselaar, Beerse en Oud-Turnhout)¹³ telt Turnhout meer dan 80.000 inwoners (45.000 in de stad zelf). De stad bedient ook een ruime regio op het vlak van onderwijs, gezondheidszorg, sociale huisvesting, werkgelegenheid en cultuur.¹⁴

Er zijn nog andere steden in de Kempen die qua officieel inwoneraantal de omvang van Turnhout benaderen. Turnhout is in de Kempen echter de enige Vlaamse centrumstad (13 in Vlaanderen). Met ook alle daarbij horende stedelijke voordelen en problematieken, die in mindere mate ook in de kernen van Geel, Mol en Herentals aanwezig zijn.

Het arrondissement Turnhout¹⁵ komt ongeveer overeen met het gebied in de provincie Antwerpen dat zichzelf als 'de Kempen' labelt. Het betreft Arendonk, Baarle-Hertog, Balen, Beerse, Dessel, Geel, Grobbendonk, Herentals, Herenthout, Herselt, Hoogstraten, Hulshout, Kasterlee, Laakdal, Lille, Meerhout, Merksplas, Mol, Olen, Oud-Turnhout, Ravels, Retie, Rijkevorsel, Turnhout, Vorselaar, Vosselaar en Westerlo. In het arrondissement wonen momenteel 466.441 inwoners.¹⁶

De Warande is gelegen midden in het historische hart van Turnhout. Als we kijken naar de oorsprong van de naam 'Warande', zien we meteen ook waarom deze omgeving nog steeds een weliswaar kleine groene zone in de stad vormt: 'de warande' was vanaf de Middeleeuwen het park van het kasteel van de hertogen van Brabant. Midden in de stad, liggen we dus toch ook op een groene plek met open ruimte errond.

¹² cf. studie van Gerard MARLET, gepubliceerd in 'De aantrekkelijke stad', 2009

¹³ Dit zijn de gemeentes waarvoor er in 1977 plannen gemaakt werden om te fuseren met Turnhout, wat uiteindelijk niet doorging.

¹⁴ Als je de inwoneraantallen van de aangrenzende gemeentes optelt, kom je tot een getal van 150.000.

¹⁵ In de plannen die de Vlaamse regering momenteel maakt in hoofde van minister Bart Somers zijn er dertien referentieregio's. De regio Kempen komt overeen met het huidige arrondissement Turnhout. Gemeentes die zichzelf ook Kempens voelen zoals Heist-op-den-Berg en Nijlen, worden niet bij deze regio ingedeeld.

¹⁶ Gebaseerd op provinciesincijfers.be

1.5.2. Positie in het culturele landschap

Ontstaansgeschiedenis

“Onze opdracht lag tussen die twee uitersten: authentiek volks en authentiek avant-gardistisch.”

Eric Antonis, directeur de Warande 1972-1988

De Warande was één van de allereerste cultuurcentra die gebouwd werden in Vlaanderen. In 1972 opende de bibliotheek en de tentoonstellingsruimte, de Schouwburg volgde in 1977. Ook toen al waren er plannen voor een tweede podiumzaal en de integratie van de stedelijke academies op de site. De tweede podiumzaal kwam er in 2005, de stedelijke academies zijn er nooit gekomen.

Minister Frans Van Mechelen bouwde verder op het beleid van zijn voorganger Van Elslande die eind jaren zestig vaststelde dat de bestaande culturele infrastructuur niet langer voldeed aan de behoeften, verouderd, slecht uitgerust én verzuild was. Van Elslande besloot dat er een netwerk moest komen van polyvalente, niet-verzuilde culturele centra. Van Mechelen startte vervolgens ook effectief met de bouw van deze centra, die moesten zorgen voor de democratisering van de cultuur door geografische en sociale spreiding. Het beleid was sterk infrastructuur-gericht. Het was geen toeval dat de minister die zelf afkomstig was uit Turnhout hier net als één van de eerste centra de Warande liet bouwen.

Van bij de start nam de eerste directeur Eric Antonis duidelijk stelling in. Waar bij de meeste centra uitsluitend de receptieve functie voorop gezet werd, gaf Antonis dadelijk ook veel aandacht aan het ondersteunen van het creatieproces en het ondersteunen van jonge beginnende gezelschappen en kunstenaars. Zijn tweesporenbeleid bestond erin tegelijk de deuren wagenwijd open te zetten met erg laagdrempelige activiteiten¹⁷ en tegelijk een kunstaanbod te brengen dat uniek was en waarvoor men van ver naar Turnhout kwam.

De oprichting van de culturele centra kan ook gekaderd worden in een geheel van beleidsbeslissingen die genomen werden om ‘het volk te verheffen’. De aanwezigheid van de Warande had als doel ook de arbeidersklasse te laten participeren aan cultuur. Wanneer toenmalig directeur Eric Antonis in 1982 naar aanleiding van het 10-jarig bestaan geïnterviewd werd, verklaarde hij daarover dat het weliswaar niet zo evident was die arbeiders over de vloer te krijgen, maar ‘wel de kinderen van de arbeiders’.¹⁸ Dit gebeurde met een uitgebreid aanbod voor scholen en voor gezinnen, zowel bij de theatervoorstellingen als bij de tentoonstellingen.

In de jaren na de oprichting was er begin jaren tachtig een grote economische crisis. Antonis haalde destijds het stempelkantoor naar de inkomhal van de Warande. Dit zorgde voor dagelijks 2 tot 2,5 duizend mensen die binnenkwamen. De wachtenden konden zo ook cultuur meepikken. In de praktijk gebeurde dit echter nauwelijks. Wel ontstond het idee om de werklozen elkaar te laten bijscholen om hun kans op werk te vergroten. Dit was de geboorte van Dinamo. Het waren dit soort

¹⁷ Van bij het begin tot vandaag (behoudens corona) vindt bijvoorbeeld de rommelmarkt elke zondag plaats in de hal van de Warande.

¹⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=NYHdQXQy1WI>

zaken waarmee de Warande zich onderscheidde van de meer traditionele cultuurhuizen, die in die tijd vaak nog bastions bleven van de middenklasse. Maar de artistieke kwaliteit die gebracht werd was hoog.

Naast de reguliere cc-werking gaf de Warande andere organisaties een plek. De Warande werd zo een cultureel bedrijventoezicht. Sommige organisaties verzelfstandigden volledig en verhuisden. Andere gingen deel uitmaken van het Warandemodel¹⁹ en schaalden hun werking op naar een regionaal, provinciaal en ook Vlaams niveau. Van de zeven organisaties die door de Warande ondersteund worden (infrastructuur, personeelsadministratie, ICT...) zijn er zes die nu Vlaamse middelen ontvangen. Dat zijn MOOOV, STORMOPKOMST, AR-TUR, Dinamo, Stripgids en Kunstinzicht. Kaaiman momenteel niet.

Ondertussen veranderde het cultuurlandschap in de Kempen. Vanaf de jaren negentig kwamen er ook elders cultuurcentra en gemeenschapscentra. Maar toch wist de Warande een unieke positie te behouden.

Wat onderscheidt de Warande vandaag van andere spelers?

De Warande onderscheidt zich op verschillende manieren van aan de ene kant de Vlaamse kunstinstellingen²⁰ en aan de andere kant de cultuurcentra²¹. De combinatie van een aantal kenmerken maakt dat we noch in de ene noch in de andere categorie horen, en dit niet enkel om bestuurlijke redenen. Het gaat dan om het aanbod, de omvang, de ligging en het partnermodel.

Het aanbod van de Warande is zeer breed. Weinig andere huizen in Vlaanderen brengen een programma dat even breed is (zie verder). Hiermee bereikte de Warande (inclusief de huispartners) in 2019 samen met haar huispartners meer dan 260.000 bezoekers op de site. Met haar eigen aanbod bereikt de Warande 130.052 bezoekers, 43.654 bezoekers kwamen naar receptieve activiteiten, 44.032 namen deel aan activiteiten van onze huispartners en 42.500 bezoekers waren 'sitegebonden', dat gaat bijvoorbeeld over bezoekers van de wekelijkse antiekmarkt in onze hal. Bezoekers van café Barzoen, fuifzaal Futur en van de bibliotheek die zich ook op onze site bevinden zijn niet in deze cijfers opgenomen. Niet alleen komen quasi alle disciplines hier aan bod, ook komen er binnen die disciplines veel genres aan bod. Dit heeft te maken met de ligging van de Warande in een toch wel perifeer gebied, waarin zij op verschillende domeinen de enige en of grootste aanbieder is. Voor bepaalde genres moet je anders 30 tot 40 kilometer verder gaan, mocht de Warande ze niet aanbieden. Dankzij de vergroting van ons podium in de Schouwburg kunnen wij bijvoorbeeld grote dansvoorstellingen, klassieke concerten en circusvoorstellingen aanbieden die slechts op een aantal plekken in Vlaanderen te zien zijn. Onze infrastructuur is opmerkelijk goed en uitgebreid.

Zoals hoger reeds aangehaald zette de Warande van bij de start de deuren open voor anderen. Dit zorgde ervoor dat kleine organisaties onder onze vleugels konden groeien. Theater STAP en Theaterwerkplaats HETGEVOLG zijn beide ontstaan in de Warande om daarna een eigen stek te zoeken. Andere organisaties die zich nog steeds op de site bevinden, hebben aan de Warande een goede huisbaas. Met steun van de Provincie Antwerpen zorgt de Warande voor hun huisvesting, ICT,

¹⁹ Deze naam werd gegeven om het systeem te benoemen van culturele organisatie die samenwonen, maar artistiek zelfstandig te functioneren, waarbij er een kostenefficiëntie is voor het geheel.

²⁰ De voorwaarden om erkend te worden als Vlaamse kunstinstelling staan hier : <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/cultuur/kunsten/subsidies/kunstinstellingen>

²¹ Sinds 2016 kwamen de Vlaamse gelden uit het Decreet Lokaal Cultuurbeleid terecht in het Gemeentefonds. Deze ingreep maakte het Vlaamse kunstenbeleid definitief los van het lokale cultuurbeleid.

personeelsadministratie, vergaderruimtes, onderhoud, bewaking, lokalegebruik enzovoort. Het systeem om in een kleine stad al deze organisaties op één site te verenigen loont.

De Warande heeft in het verleden meermaals vooropgelopen met het bedenken van formats en festivals, denk maar aan het Openingsfeest of aan Winterwarm. Vaak worden deze door andere huizen na enige tijd ook overgenomen. Maar ook op het vlak van communicatiestrategieën durft de Warande als eerste radicale veranderingen doorvoeren. Zo waren wij de eersten in België die met een lotingsysteem gingen werken en ook lieten we het klassieke abonnementensysteem achterwege. Het getuigt van een mentaliteit waarbij we geen zaken uit de weg gaan of vervallen in routine.

Kunsten in de Kempen

Van de Vlaamse middelen die binnen het kunstendecreet worden toegekend²², gaat er 0,4% naar organisaties en kunstenaars in Turnhout.

- Turnhout: 643.797 euro (0,4%)

Ter vergelijking cijfers van andere kleine centrumsteden (niet Antwerpen en Gent)

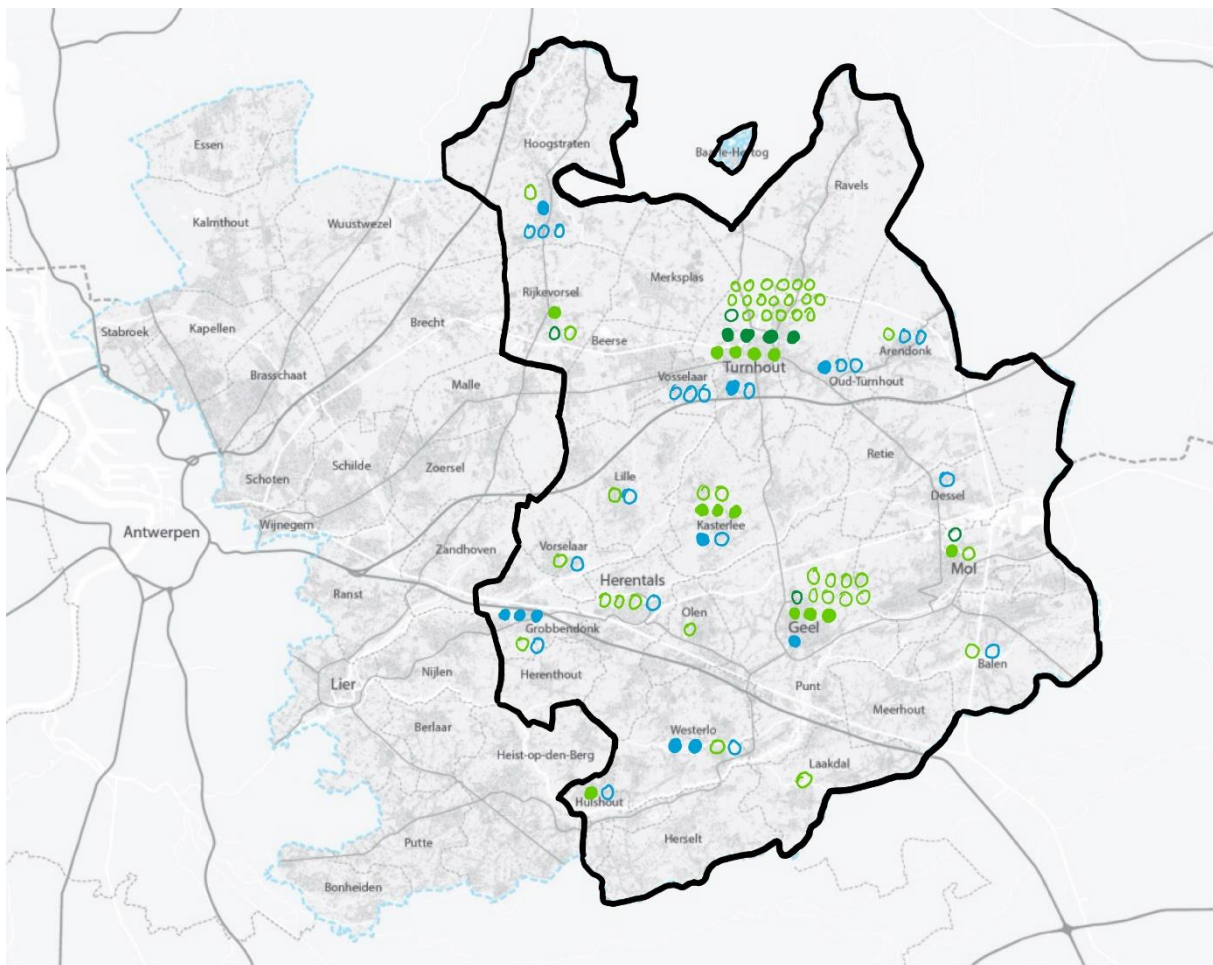
- Mechelen: ca. 3.400.000 (2,1%)
- Aalst: ca 711.000 (0,4%)
- Hasselt: ca. 2.660.000 (1,7%)
- Roeselare: 87.000 (0,05%)

Binnen het arrondissement Turnhout zijn er alleen aan organisaties in de stad Turnhout werkingsmiddelen toegekend. Beurzen en projectsubsidies zijn meer verspreid over andere gemeentes binnen het arrondissement.

Alle Kempense organisaties die werkingsmiddelen krijgen vanuit het kunstendecreet bevinden zich met andere woorden in Turnhout en de meeste daarvan ook in de Warande. HETGEVOLG en Theater Stap zijn gegroeid vanuit de Warande, maar hebben ondertussen een eigen infrastructuur.

Voor de periode 2017 tot en met 2020 werden er in de Kempen in totaal 27 dossiers toegekend. Acht kunstenaars of organisaties kregen projectsubsidies voor dertien dossiers (lichtgroen), vier organisaties kregen werkingssubsidies (donkergroen) en zeven kunstenaars of organisaties kregen toekenning van tien dossiers voor een beurs (blauw).

²² Gebaseerd op cijfers van Kunsten.be, het betreft werkingssubsidies, projecten, beurzen, kunstinstellingen en enkele kleinere subsidiereglementen

Sinds midden jaren '90 zijn er heel wat collega-centra bijgekomen in de Kempen. Ook Herentals (°2007), Geel (°1994), Mol (°1996) en Heist-op-den-Berg (°1990) hebben nu hun eigen cultuurcentrum. Daarnaast zijn er ook de kleinere gemeenschaps- en ontmoetingscentra gekomen in omliggende gemeentes (Ravels, Beerse, Hoogstraten, Kasterlee, Merksplas en Oud-Turnhout). De middelen die deze centra ontvangen komen van de gemeentes. De middelen die de gemeentes vroeger vanuit Vlaanderen kregen voor cultuur zijn niet langer geoormerkt.

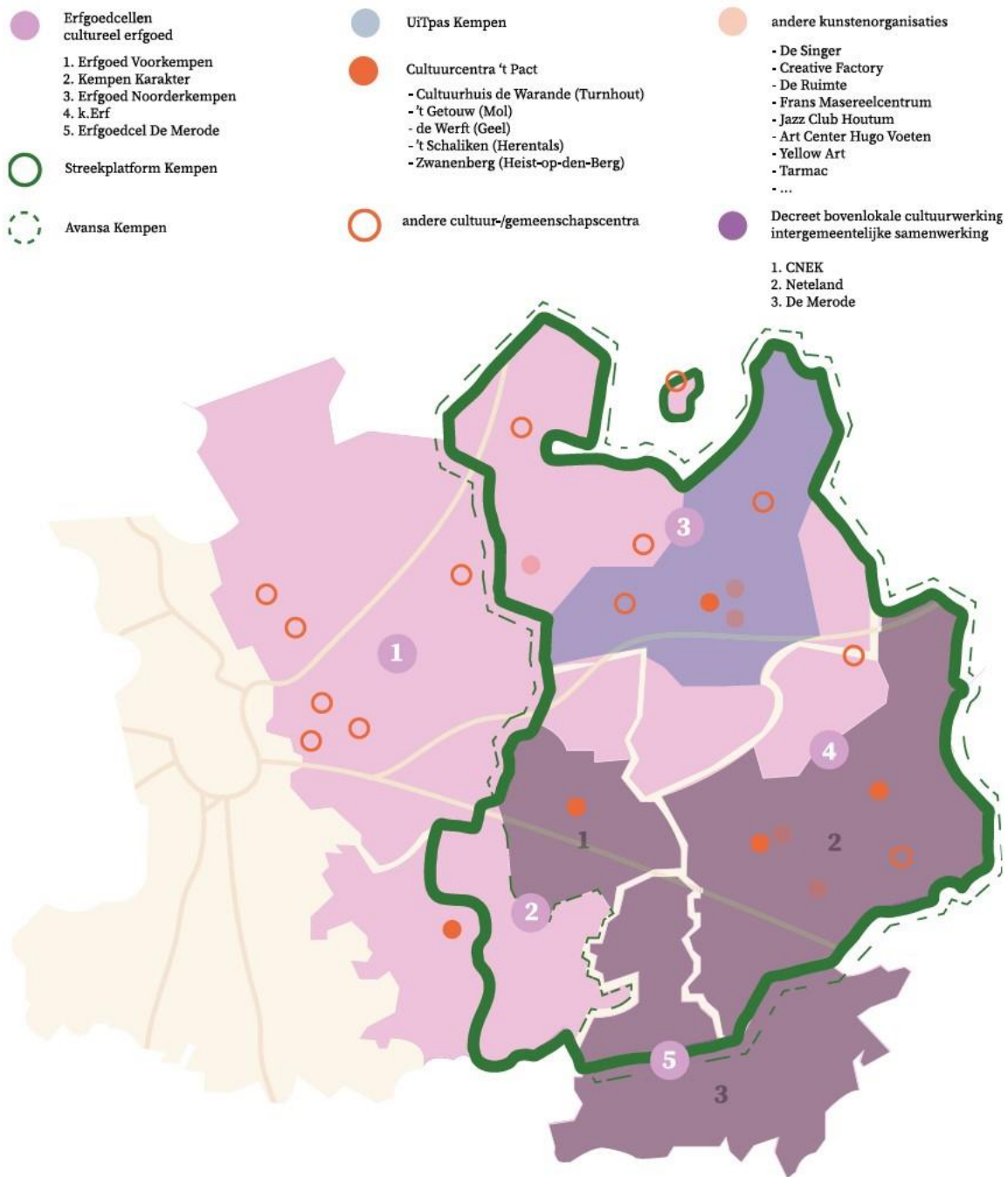
In Kasterlee is er ook de Vlaamse instelling Frans Masereel Centrum en in Geel is er de organisatie Yellow Art in het OPZ dat middelen van elders ontvangt. Hiernaast zijn er nog privé-initiatieven zoals Art Center Hugo Voeten in Herentals.

In Turnhout, Geel, Mol, Herentals en Hoogstraten zijn er de stedelijke musea waaronder ook het Jakob Smitsmuseum.

In de Kempen zijn volgende erfgoedcellen actief: IOED de Merode, Erfgoed Voorkempen, Erfgoed Noorderkempen, K.erf en Kempens Karakter.²³

De samenwerkingen die de Warande heeft in de ruime regio zijn tot nu eerder projectmatig en ontstaan wanneer een gelegenheid zich voordeed. (Zie bijlage 2). Er blijft momenteel nog veel potentieel liggen om dit op een structurele wijze te gaan doen.

²³ Beide overzichtskaarten komen uit de Landschapstekening Turnhout.

1.5.3. Functies

1.5.3.1. Welke zijn de vijf functies?

Het kunstendecreet spreekt over vijf functies: ontwikkeling, productie, presentatie, participatie en reflectie. Aan die functies zijn verschillende criteria gekoppeld, richtlijnen om de inhoudelijke

kwaliteit en het zakelijk beheer te beoordelen. De functies zijn van toepassing op volgende instrumenten: projectsubsidies, werkingssubsidies, kunstinstellingen.²⁴

De Warande engageert zich om haar werking ook op deze functies af te stemmen. Zeer vanzelfsprekende functies zijn presentatie, productie en participatie. Maar ook ontwikkeling en reflectie zijn in mindere mate aanwezig. Deze laatste twee worden ingevuld door enkele partners in huis die hier volop op inzetten, met name Kunstinzicht, STORMOPKOMST en AR-TUR.

1.5.3.2. In welke kunstvormen is de Warande actief?

De Warande zelf is actief in heel wat domeinen van het culturele veld: woord, beeldende kunst, theater, dans, comedy, circus en muziek. De huispartners van de Warande, aan wie de Warande logistieke ondersteuning biedt en waarmee de Warande ook inhoudelijk samenwerkt zijn bovendien nog op andere domeinen actief: MOOOV programmeert film, Stripgids werkt rond strips en games, Ar-tur werkt rond architectuur en ruimtelijke ordening. Daarnaast zijn er ook partners die in dezelfde kunstvormen actief zijn als de Warande, maar op een andere wijze. Zo organiseert Kaaiman theaterworkshops voor jongeren, combineert STORMOPKOMST op experimentele wijze crossmediaal alle kunstvormen en organiseert Kunstinzicht educatie op scholen en vergaart expertise hierover in labovorm. Dinamo tenslotte is een sociaal culturele partner die ook de kruisbestuiving opzoekt. Op die manier ontstaat er een unieke site met organisaties die spelen op Vlaams niveau én die zich inbedden in regio Kempen.

Ook op de Warandesite, maar in stedelijk beheer, bevinden zich de stedelijke fuifzaal FUTUR en de stedelijke bibliotheek, met daarbij ook het stadsarchief en DocAtlas, de provinciale uitleendienst voor lesmaterialen.

1.5.4. Identiteit van ons programma

Het programma en de werking van de Warande hebben een heel eigen identiteit. Enerzijds is er het programma voor het ruime publiek. Daarbij vallen enkele zaken op in ons aanbod, die je niet op andere plekken in regio Kempen vindt. Zo zijn er grote circus- en dansvoorstellingen en klassieke concerten die in onze regio enkel in onze Schouwburg opgevoerd kunnen worden wegens de omvang ervan. Er zijn de staande concerten van stevigere pop- en rockmuziek, een aanbod dat je in steden in andere regio's terugvindt in muziekclubs en dat we kunnen combineren met nightlife in de ondergrondse fuifzaal FUTUR. De Warande heeft een maandelijkse literaire talkshow en ook een filosofieprogramma dat aandacht besteedt aan actuele maatschappelijke thema's. Onze familiedagen bundelen steeds een aantal voorstellingen op één dag in combinatie met workshops voor gezinnen. De tentoonstellingen trekken vaak nationale pers aandacht met solotentoonstellingen voor beginnende of mid-career kunstenaars afgewisseld met groeps- en thematentoonstellingen. Zowel bij het familie-aanbod als bij het tentoonstellingsaanbod is er bovendien een ruime educatieve omkadering voorzien, met workshops waarbij ook gewerkt wordt met moeilijker te bereiken doelgroepen, rondleidingen voor groepen, artist talks en performances.²⁵

²⁴ Meer inhoudelijke uitleg over de vijf functies en wat daar precies onder verstaan wordt, kan hier geraadpleegd worden : https://wp.assets.sh/uploads/sites/4718/2020/03/2019Definitie_Functies.pdf

²⁵ Dit is slechts een greep uit het aanbod. Uiteraard programmeren we ook de gewone theater- en muziekvoorstellingen, de schoolvoorstellingen en de comedyvoorstellingen.

Anderzijds zijn er in het programma van de Warande ook enkele grote festivals waar jaarlijks duizenden bezoekers naar toe komen, denk maar aan het Openingsfeest, Plein de Cirque en Winterwarm. Ook locatievoorstellingen - al dan niet in samenwerking met andere partners - zijn opvallende uitschieters.

De Houten Zaal is een gegeerde plek als repetitieplaats voor theater- en dansgezelschappen. Het zijn vaak jonge artiesten die we willen ondersteunen in het maken en het verspreiden van hun voorstelling. Voorstellingen die bij ons in première gaan, krijgen het label 'Made in de Warande'.

Sinds 2003 kiezen we jaarlijks een artist-in-residence die we onvoorwaardelijk steunen in creatie en presentatie. We geven hem volop de ruimte om te experimenteren. Artiesten uit alle genres passeerden de revue, onder andere Jef Neve, Hans Wuyts, Sam Vloemans, Elena Peeters en Adriaan Severijns (SLAK), Robin Verheyen, Stijn Van de Wiel, Niels Van Heertum, Michai Geyzen, Sofie Van der Linden, Heidi De Feyter, Dries Segers, Jo Hermans, Kristof Van Gestel en Soldier's Heart.

Dankzij onze partners in huis hebben wij bovendien ook een kinderkunstenfestival, een filmfestival, een zeer uitgebreide educatieve werking voor volwassenen, een kunsteducatieve organisatie, een jongerentheatergroep en een aanbod rond architectuur en stedelijkheid in de aanbieding.²⁶

Wereldklassen

De Warande werkt sinds 2018 samen met HIVSET, Basiseducatie en Kunst in Zicht aan Wereldklassen. Ondertussen zijn de cel gelijke kansen en de cel onderwijs van de stad Turnhout ook vaste partners. Met dit project leggen kinderen en ouders uit scholen met een cultureel divers publiek een bewustmakingstraject af met het oog op een warmere interculturele samenleving. Door de culturele eigenheid van kinderen, ouders en ook het schoolteam te leren kennen, worden we meer begripvol voor culturele verschillen en kunnen we de schoolgemeenschap versterken. Dit project loopt op langere termijn en wordt langzaam uitgerold over de hele Kempen. Er is een educatief, artistiek, kunsteducatief en sociaalartistiek luik. We krijgen hiervoor steun van een Nederlandse stichting (die anoniem wenst) te blijven en van de Universiteit van Leiden.

M i k s

*M i k s*²⁷ is een coachingtraject voor jongeren van 14 tot 26 jaar om zich verder te bekwamen in allerlei kunstdisciplines. Ze worden gedurende een half jaar één op één begeleid. Tijdens die periode zijn er 1 of 2 toonmomenten, bijvoorbeeld tijdens Turnhout By Night. Er wordt actief ingezet op het werven van deelnemers bij kansarme jongeren, onder andere via de partners van het jeugdwelzijnsoverleg. *M i k s* is gestart als een samenwerking van de Stad Turnhout, Jeugdhuis Wollewei, MOOOV en de Warande en krijgt Vlaamse middelen via een bovenlokale projectsubsidie. Geleidelijk wordt het project uitgebreid naar andere steden in de Kempen. Het is de hedendaagse opvolger van de vroegere wedstrijd Kunstbende, waarbij Turnhout steeds één van de drukst bijgewoonde en meest actieve locaties was.

Werking en bezoekers in aantallen

In onderstaande overzichten vind je een indeling van onze activiteiten en bezoekersaantallen. De opsplitsing gebeurde aan de hand van de categorieën die CCinC gebruikt voor de opvraging van de jaarverslagen van de cultuurcollega's. Vanaf werkjaar 2020 wordt deze bevraging ingekanteld in de Lokale Vrijtijdsmonitor. De Warande maakt nog afspraken hierover met de stad Turnhout om de resultaten ook voor onszelf bruikbaar te maken.

²⁶ Onze zalen worden verhuurd aan commerciële organisatoren die ook een aanvullend aanbod hebben.

²⁷ <https://miksers.be/>

We willen eerst enkele definities²⁸ meegeven van de gebruikte termen. De activiteiten zijn ingedeeld per genre: theater, dans, enzovoort. Deze spreken voor zich, behalve misschien amusement, hieronder wordt circus en comedy verstaan.

Dan wordt er een onderscheid gemaakt tussen omkadering, educatie, repetitie en ontmoeting. Omkadering heeft altijd betrekking op een bestaand programma-onderdeel, bijvoorbeeld een inleiding bij een dansvoorstelling. Bij educatie ligt de nadruk op het leerproces ongeacht de inhoud. Dit kan dus losstaan van het programma. Het gaat over ateliers, workshops, cursussen... Een repetitie²⁹ wordt dan apart geteld, waarbij het hoofddoel de creatie is van een artistiek product (Made in de Warande, Kaaiman). Onder ontmoeting tellen we sfeerscheppende activiteiten zoals een receptie.

Spreekt men van een exact aantal bezoekers, dan zijn dit bezoekers die geregistreerd werden via het ticketsysteem. Geraamde aantallen zijn schattingen van het aantal bezoekers aan activiteiten aan de hand van steekproeven.

Helaas werden voor CCinC in 2010 de bezoekerscijfers van tentoonstellingen en verhuur nog niet geregistreerd. Hierdoor ontbreken deze cijfers in het overzicht. We kunnen hierdoor weinig conclusies trekken over het totaal aantal bezoekers. Bij de verschillende programma-onderdelen vallen er wel enkele zaken op. Zo zijn er minder theatervoorstellingen en dus ook minder theaterbezoekers. Dans en muziek kennen dan weer een sterke stijging in aantal bezoekers. Binnen amusement weten we dat de stijging te maken heeft met een sterke nadruk op circus in ons programma de laatste jaren, niet in het minst tijdens Plein de Cirque.

Nog twee bemerkingen: het aantal activiteiten wordt geteld, terwijl het interessanter zou zijn om producties te tellen. 30 voorstellingen van Eric Joris bijvoorbeeld zijn in verhouding veel minder zwaar dan 1 locatievoorstelling. En de indeling in genres is ongelukkig: circus wordt bij comedy geteld, familievoorstellingen bij het desbetreffende genre. Zo lijkt het aantal theatervoorstellingen buiten proportie. Dit komt omdat ook de voorstellingen van Theater Stap, HETGEVOLG, maar ook de schoolvoorstellingen en familievoorstellingen hierbij geteld worden. In het eigen programma zijn er jaarlijks een twintigtal theaterproducties.

Wat het aantal activiteiten betreft, zien we dat het niet zozeer het artistieke programma is dat is uitgebreid. Wel zijn er tal van andere activiteiten bijgekomen die arbeidsintensiever zijn voor het hele personeel. Met de komst van de Houten Zaal zetten we meer in op creatie en productie. Bij festivals en bij voorstellingen op locatie komt meer productie kijken en wordt beleving alsmear belangrijker. Ook de samenwerkingen zijn intensiever dan een regulier programma zonder partners. Sinds het vorige beleidsplan ontwikkelden we nieuwe formats en projecten: M i k s, Nagedacht, de Persclub³⁰, Doe de Warande, enzovoort. We ondersteunen en werken ook mee aan het Belgisch Kampioenschap Breakdance, de Lange Nacht van het Kort verhaal, de Dag van de armoede en Turnhout By Night. Daarnaast zijn er nog veel projecten in samenwerking met partners uit het middenveld bijgekomen, denken we aan het waardevolle project Wereldklassen. En tenslotte zijn we sinds het vorige beleidsplan gestart met verschillende toeleidingsprojecten. We zorgen hiermee wel voor nieuw en vaak kwetsbaar publiek, maar dat vertaalt zich niet in het aantal activiteiten en ook niet in grote aantallen bezoekers.

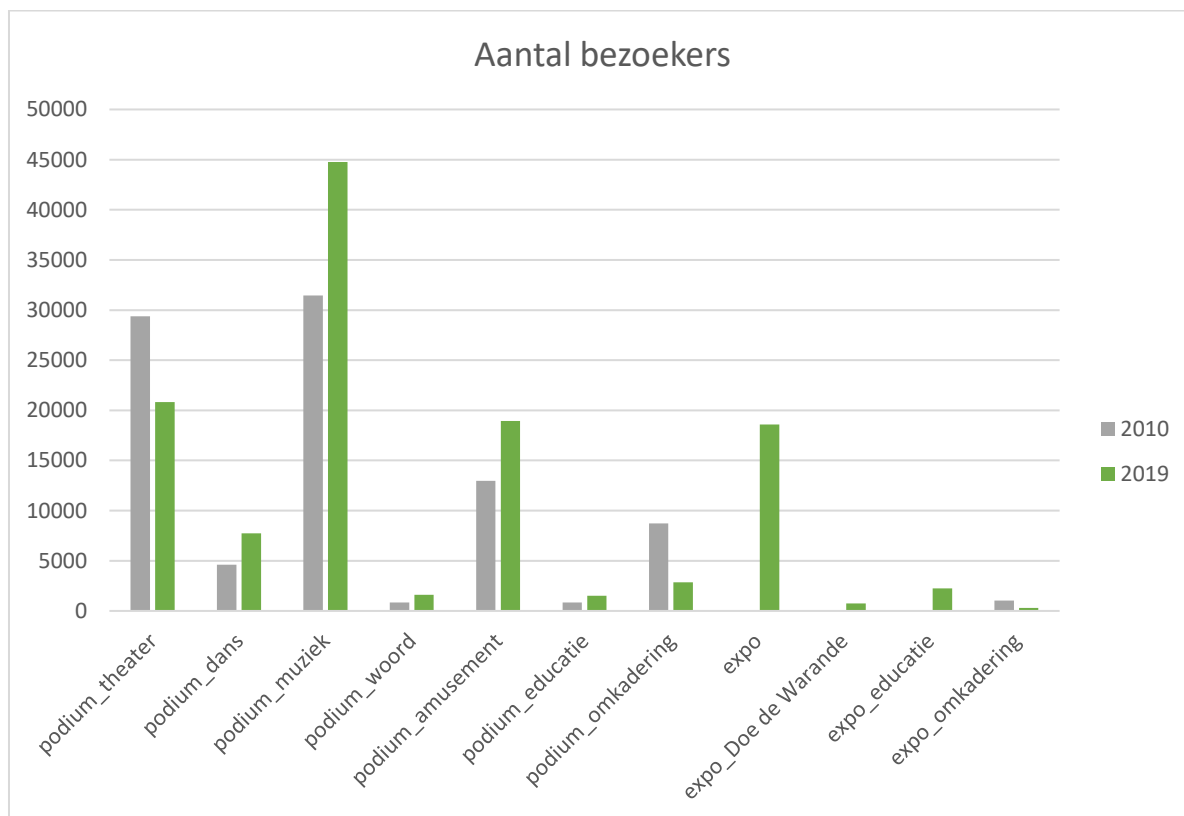
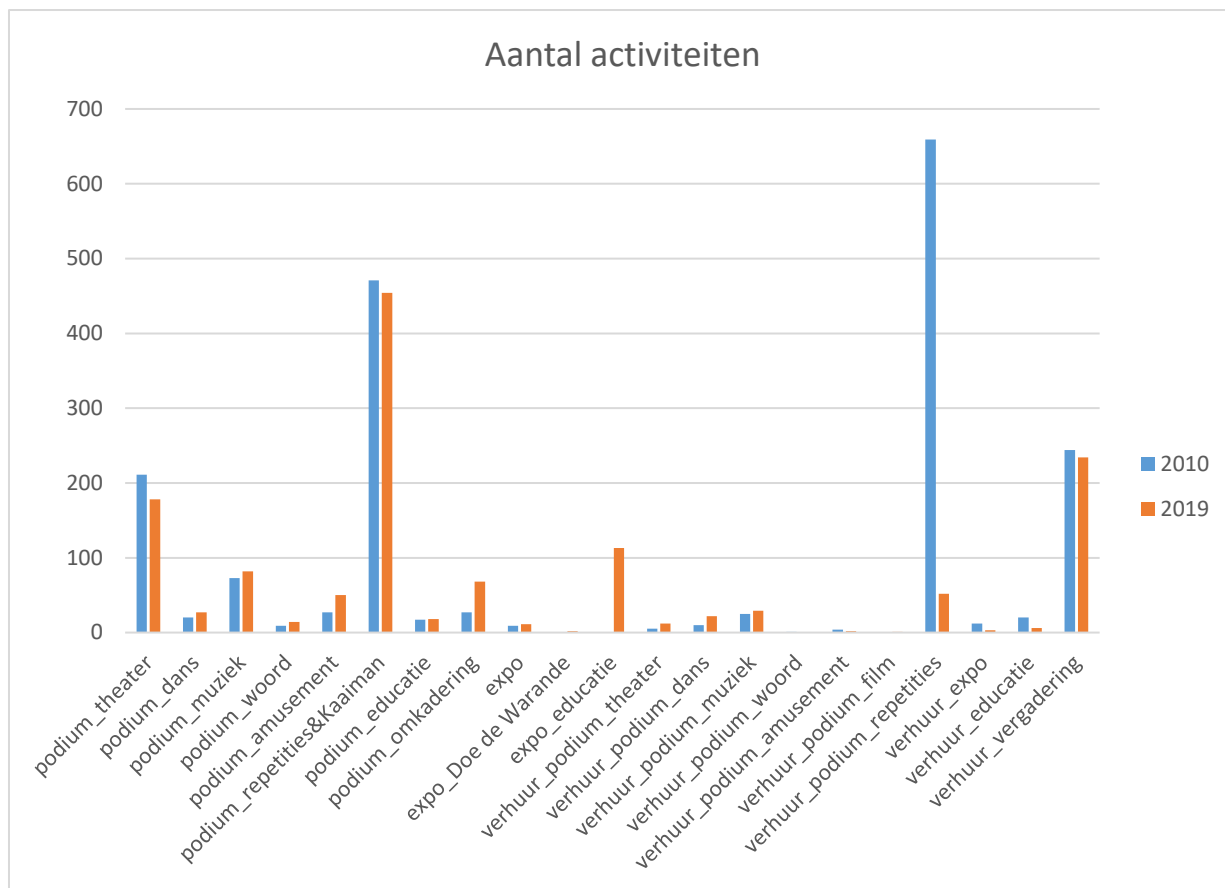
²⁸ <https://docplayer.nl/30065783-Ccinc-handleiding-cultuurcentra-in-cijfers.html>

²⁹ Het aantal repetities in 2010 lag hoog omdat de balletlessen van SAMWD toen nog in onze Spiegelzaal doorgingen. Ondertussen verhuisde SAMWD naar Turnova.

³⁰ Laatste editie in 2019.

2010	aantal activiteiten	voor scholen	voor families	op locatie	in samenwerking	ikv festival	aantal exact	aantal geraamd	aantal bezoekers
podium_theater	211	79	35	91	27	20	29377	-	29377
podium_dans	20	3	2	1	-	5	4625	-	4625
podium_muziek	73	3	3	2	-	7	29906	1560	31466
podium_woord	9	-	-	-	-	1	480	360	840
podium_amusement	27	-	12	1	-	12	7917	5050	12967
podium_film MOOOV	335	100	-	335	4	184	43715	215	43930
podium_repetities&Kaaiman	471	12	-	12	152	191	1266	2746	4012
podium_educatie	17	11	6	4	-	-	352	493	845
podium_omkadering	27	-	-	6	-	-	22	8696	8718
expo	9	-	1	2	-	4	-	geen registratie	
expo_Doe de Warande	-	-	-	-	-	-	-	-	-
expo_educatie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
expo_omkadering	8			-			30	1000	1030
expo_Stripgids	-	-	-	-	-	-	-	-	-
educatie_Warandepartners	409	3	9	21	14	29	5777	1009	6786
ontmoeting	483	-	-	95	4	14	3175	27039	30214
verhuur_podium_theater	5	geen registratie							
verhuur_podium_dans	10	geen registratie							
verhuur_podium_muziek	25	geen registratie							
verhuur_podium_woord	1	geen registratie							
verhuur_podium_amusement	4	geen registratie							
verhuur_podium_film	-	geen registratie							
verhuur_podium_repetities	659	geen registratie							
verhuur_expo	12	geen registratie							
verhuur_educatie	20	geen registratie							
verhuur_vergadering	244	geen registratie							
verhuur_ontmoeting	214	geen registratie							
verhuur_overig	204	geen registratie							
TOTALEN	3497	211	68	570	201	467	126642	48168	174810

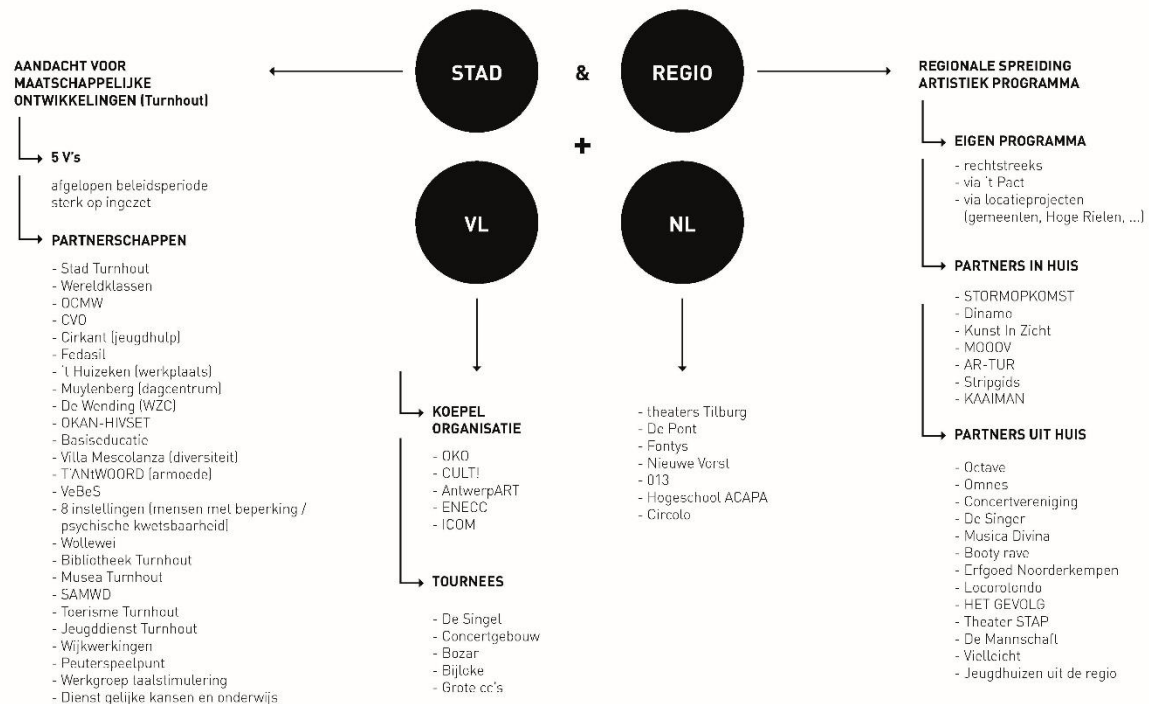
2019	aantal activiteiten	voor scholen	voor families	op locatie	in samenwerking	likv festival	aantal bezoekers exact	aantal bezoekers geraamd	aantal bezoekers
podium_theater	178	52	33	52	4	18	19324	1493	20817
podium_dans	27	7	9	-	-	-	7667	80	7747
podium_muziek	82	2	2	42	9	29	23261	21505	44766
podium_woord	14	1	-	2	2	2	1498	120	1618
podium_amusement	50	-	-	27	16	16	18836	120	18956
podium_film MOOOV	431	180	-	431	-	-	31599	-	31599
podium_repetities	211	-	-	-	-	8	-	3697	3697
podium_KAAIMAN	243	-	-	-	-	8	933	207	1140
podium_educatie	18	-	-	2	1	-	-	1502	1502
podium_omkadering	68	19	18	35	1	8	134	2727	2861
expo	11	2	-	-	4	2	11641	6953	18594
expo_Doe de Warande	2	-	-	-	2	-	-	745	745
expo_educatie	113	15	1	3	5	3	1069	1191	2260
expo_omkadering	4	-	-	-	-	-	-	310	310
expo_Stripgids	1	-	-	-	1	-	-	108	108
educatie_Warandepartners	414	72	2	178	17	2	5062	2234	7296
ontmoeting	231	13	25	68	1	-	1922	54239	56161
verhuur_podium_theater	12	-	5	2	-	-	1968	2011	3979
verhuur_podium_dans	22	-	-	-	-	-	7911	996	8907
verhuur_podium_muziek	29	-	2	-	-	-	7648	4248	11896
verhuur_podium_woord									0
verhuur_podium_amusement	2	-	-	-	-	-	748	-	748
verhuur_podium_film	1	-	-	-	-	-	-	80	80
verhuur_podium_repetities	52	-	-	-	-	-	-	3986	3986
verhuur_expo	3	-	-	-	-	-	-	950	950
verhuur_educatie	6	-	-	-	-	-	-	590	590
verhuur_omkadering	4	-	-	-	-	-	-	490	490
verhuur_vergadering	234	-	-	-	-	-	-	4475	4475
verhuur_ontmoeting	229	-	-	-	-	-	-	5219	5219
TOTALEN	2692	363	97	842	63	96	141221	120276	261497

1.5.5. Samenwerkingen

Met welke organisaties werkt de Warande samen?

Verschillende decreten stimuleren sinds enige jaren samenwerkingen. De Warande heeft hierin een lange traditie, vaak organisch gegroeid. Er zijn de samenwerkingen met de huispartners, maar ook daarnaast zijn er zeer uiteenlopende samenwerkingsverbanden met allerlei organisaties uit het middenveld, artistieke organisaties, regionale spelers enzovoort. Een overzicht van de samenwerkingen is te vinden in bijlage 2.

Doordat de Warande een regionale rol opneemt, maakt ze de realisatie van grote projecten in samenwerking met kleinere organisaties mogelijk.

Wat opvalt, is dat we veel samenwerkingen hebben op diverse domeinen, maar dat deze vaak niet boven de radar komen. Dit komt wellicht omdat de samenwerkingen ontstaan op het operationele niveau zonder dat deze onder de aandacht komen van de besturen. Daardoor wordt er onvoldoende een structureel netwerk opgebouwd. Daarnaast valt ook op dat het zakelijk netwerk van de Warande beperkt is.

1.5.6. Publiek van de Warande

De kennis van ons publiek is gebaseerd op enerzijds onze ticketverkoop en anderzijds studies uit het verleden. Momenteel neemt de Warande opnieuw deel aan een studie die opgezet werd door cult!, Universiteit Antwerpen en LMR en die zich specifiek richt op de gevolgen van de coronacrisis. In het najaar komt er opnieuw een uitgebreide publieksbevraging.

Zoals hoger reeds is aangehaald, is de werking van de Warande een heel pak breder dan het artistieke programma. Het publiek van de Warande kan dan ook niet gereduceerd worden tot de ticketkopers. Denken we bijvoorbeeld aan het jaarlijkse Openingsfeest in september dat tijdens dat weekend door bijna 15.000 mensen bezocht wordt.

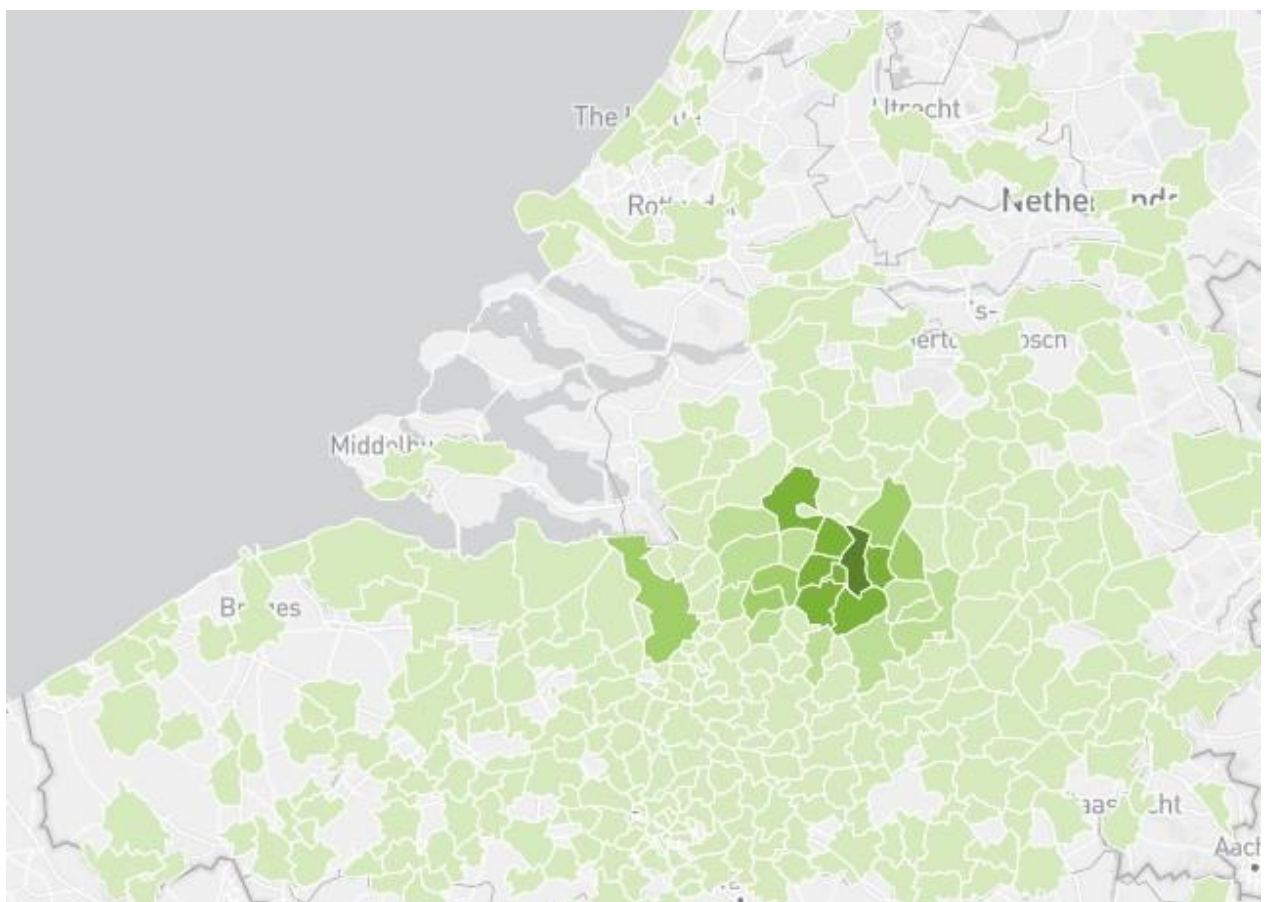
1.5.6.1 Kennis van het publiek

Omvang

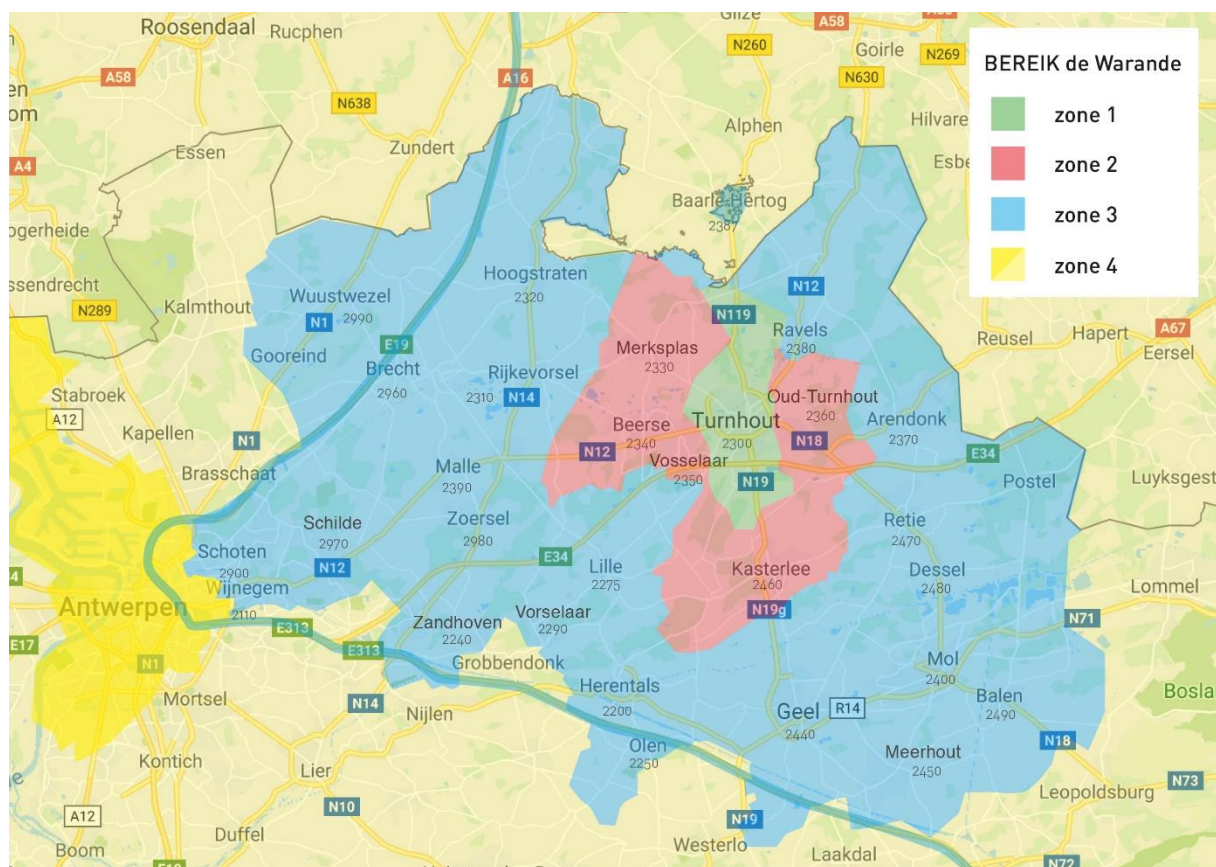
Samen met onze huispartners ontvangen wij jaarlijks meer dan 260.000 bezoekers (zie hoger, bij werking de Warande). Ook onze partners hebben, afhankelijk van hun inhoud, een regionale en zelfs Vlaamse werking. De meeste van hen ontvangen Vlaamse middelen. Door de constructie waarbij de Warande niet alleen als site functioneert, maar ook als logistiek ondersteuner die dergelijke regionale en Vlaamse werkingen faciliteert, kunnen we zo terecht spreken van een regionale werking.

Spreiding

De Warande bedient met haar programma een uitgestrekte cultuurregio. Onderstaand kaartje toont de gemeenten van waaruit onze ticketkopers komen.

Onderzoek naar bereik wijst uit dat ons publiek grotendeels uit een zone van een dertigtal kilometer rond Turnhout komt. Voor sommige programma-onderdelen trekken we publiek vanuit heel Vlaanderen. We onderzochten in 2019 het publieksbereik van de Warande op basis van de ticketverkoop. We maken hiervoor een opdeling in vier zones. Deze zones vertegenwoordigen telkens ongeveer een kwart van de geregistreerde bezoekers.

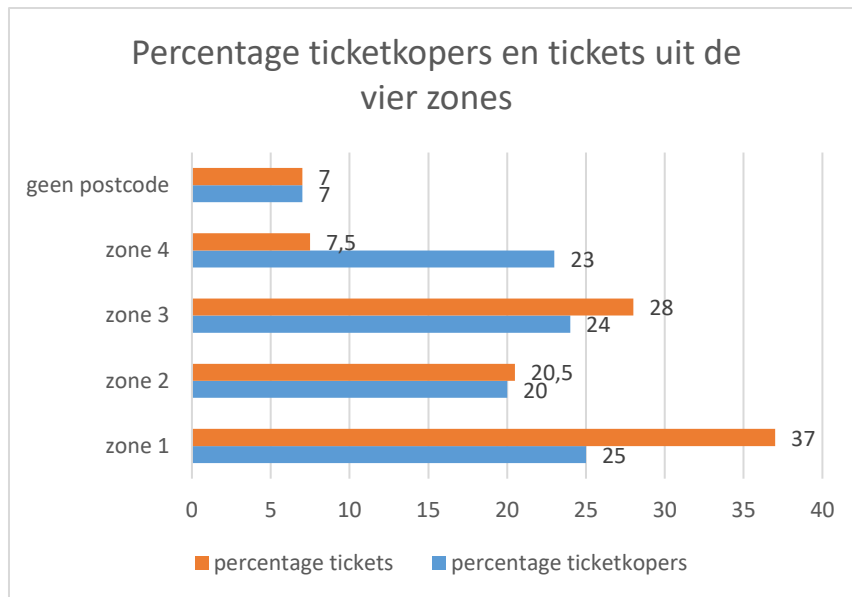

De bevindingen:

In 2019 ontvingen we 251.044 bezoekers. We registreerden 63.656 ticketkopers, waarvan 59.787 met postcode. Ze kochten 118.245 tickets.

- Slechts een kwart van onze ticketkopers komt uit zone 1 (stad Turnhout). Ze zorgen wel voor een afname van 37 % van onze tickets.
- Uit zone 2 (Vosselaar, Beerse, Oud-Turnhout, Merksplas en Kasterlee) komt een vijfde van onze ticketkopers. Zij zorgen voor een vijfde van onze verkoop.
- Uit zone 3 (22 Kempense gemeenten) komt een kwart van onze ticketkopers, zij kopen 28% van onze kaarten.
- Tot slot komt er een kwart van de bezoekers uit zone vier (verder dan 30 km, slechts gedeeltelijk te zien op de kaart). Zij zorgen voor een afname van 7,5 % van onze kaarten. 6% hiervan komt van buiten België. Met drie steden die even ver van Turnhout liggen als Antwerpen (Breda, Tilburg en Eindhoven), zien we hier nog potentieel.

We concluderen dat de meeste van onze bezoekers uit een gebied van zo'n 30 kilometer rondom Turnhout komen. Verder zien we dat ticketkopers uit Turnhout vaker komen dan kopers die verder weg wonen en eenmalig de Warande bezoeken, wat logisch is.

Wie zijn onze bezoekers?

Een publieksonderzoek bij de concertgangers van de Warande door het Steunpunt Cultuur en de Universiteit Gent³¹ toont aan dat Warandebezoekers niet trouw blijven aan één discipline. Bezoekers van de Warande hebben niet vaker andere concerten bezocht, maar ze bezoeken wel diversere concerten uit verschillende genres. Enkel hedendaagse klassieke muziek is een iets minder populair genre. Daarnaast gaan ze ook vaker dan andere steekproeven naar toneel en theatervoorstellingen, maar ook museums, kunstgalerijen en comedyvoorstellingen werden meer bezocht.

Ook uit eigen onderzoek blijkt dat onze bezoekers veelproevers en fijnproevers zijn, die van alles en nog wat ontdekken en die als ze kinderen hebben ook vaak naar familievoorstellingen gaan. Er zijn een aantal muziekliefhebbers die trouw blijven aan één discipline, zij bezoeken voornamelijk concerten. Ze pikken soms wel eens een comedyvoorstelling mee, maar geen theater of dans. Maar de meerderheid gaat naar voorstellingen uit alle disciplines: dansliefhebbers gaan ook naar concerten en theater. Theaterliefhebbers gaan ook naar dansvoorstellingen en concerten.

Ook uit een gebruikersonderzoek door de Universiteit van Antwerpen³² onder leiding van Prof. dr. Schramme (2014) blijkt dit opvallend voor bezoekers van de Warande. Veel minder dan in de rest van Vlaanderen bezoekt men steeds dezelfde soort activiteiten (vb. steeds theater of steeds workshops): 36% in de Warande tegenover 46% voor de rest van Vlaanderen.

Leeftijd

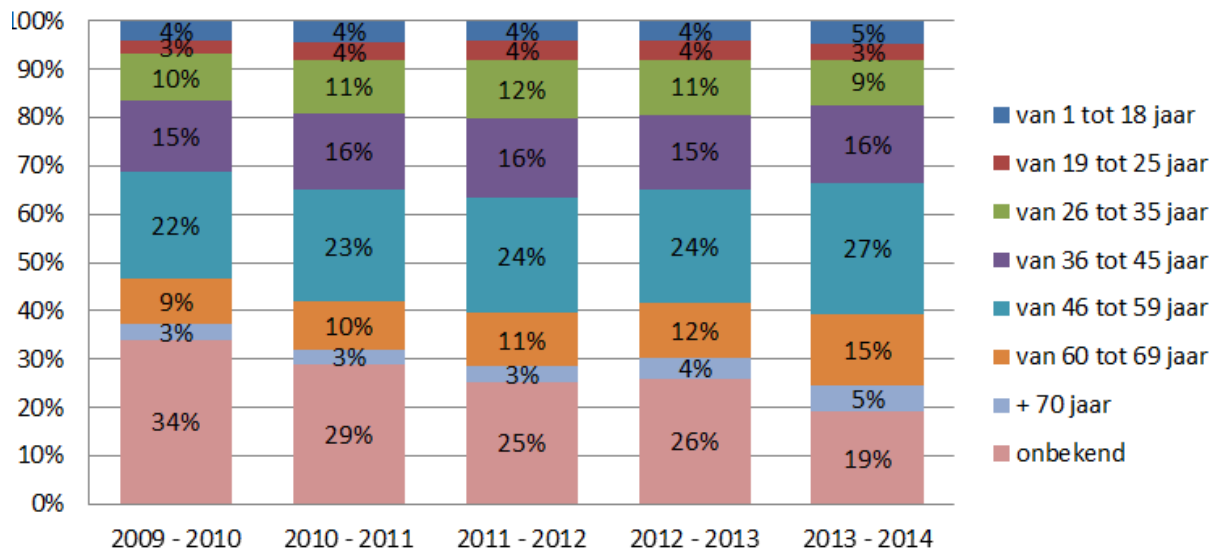
Uit eigen onderzoek in 2014 op basis van geregistreerde gegevens van de ticketkopers blijkt dat er een constante verdeling van de leeftijden is over de seizoenen heen. De grootste groep bestaat uit 46- tot 59-jarigen. Deze verdeling blijkt te kloppen voor alle disciplines, behalve voor klassiek: hier is het percentage vanaf 60 jaar groter en het percentage tot en met 25 jaar kleiner.

Twee belangrijke kanttekeningen. Ten eerste, we hebben enkel de gegevens hebben van de concrete ticketkoper en dus niet van de ticketgebruikers. Als de ouders tickets kopen voor de kinderen, dan

³¹ Willekens Mart, Siongers Jessy & Lievens John (2014). *Onderzoeksrapport Publieksonderzoek 2014 - Resultaten: de Warande*.

³² Drs. Loots, E, Prof. dr. Schramme, Dr. Van der Auwera (2014). *Openbare bibliotheken en cultuur- en gemeenschapscentra: barometers voor de cultuurparticipatie*.

belandt dat aantal tickets daardoor onterecht in de leeftijdsgroep van de ouder. En ten tweede is er ook een grote groep waarvan we de leeftijd niet kennen. Dit komt bijvoorbeeld omwille van anonieme verkoop de avond zelf. Laat dit nu net vooral bij avonden in de Kuub zijn met jonge bezoekers. Ook in die groep missen we dus registratie.

Eenzelfde verdeling over de leeftijdsgroepen lezen we trouwens in het onderzoek van de Universiteit Antwerpen (2014). De cijfers voor de Warande komen overeen met de cijfers voor de steden uit Cluster II³³ en met de cijfers voor Vlaanderen: *“Bij de Vlaamse respondenten zijn de mensen van 45 en ouder oververtegenwoordigd ten opzichte van het aandeel dat ze innemen in de Vlaamse bevolking (27%). Dit werd ook al vastgesteld in eerder onderzoek naar de gebruikers van culturele centra. (Glorieux & Kuppens, 2006)”*

Leeftijdscategorieën	Turnhout	Cluster II	Vlaanderen
16 t/m 29 jaar	13,06%	16,95%	17,88%
30 t/m 44 jaar	27,22%	27,43%	28,71%
45 t/m 59 jaar	37,78%	32,72%	32,27%
60 jaar en ouder	21,94%	22,90%	21,15%
Eindtotaal	360	11277	79980

TABEL 2: LEEFTIJDSCATEGORIEËN

Disciplines

Uit het onderzoek door de Universiteit Antwerpen (Schramme, 2014) blijkt dat concerten de meest frequent bijgewoonde voorstellingen zijn. Een groot verschil met andere steden uit Cluster II en ook met Vlaanderen is dat men in de Warande opvallend veel dansvoorstellingen bezoekt (33,47% tegenover 10,94% Vlaanderen). Over het dansprogramma is er tevens een grote tevredenheid: 53% is heel tevreden, tegenover 35% in de rest van Vlaanderen. Ook tentoonstellingen worden veel meer bezocht dan in de rest van Vlaanderen (53 tegenover 21%). Verder is ook opvallend dat men meer

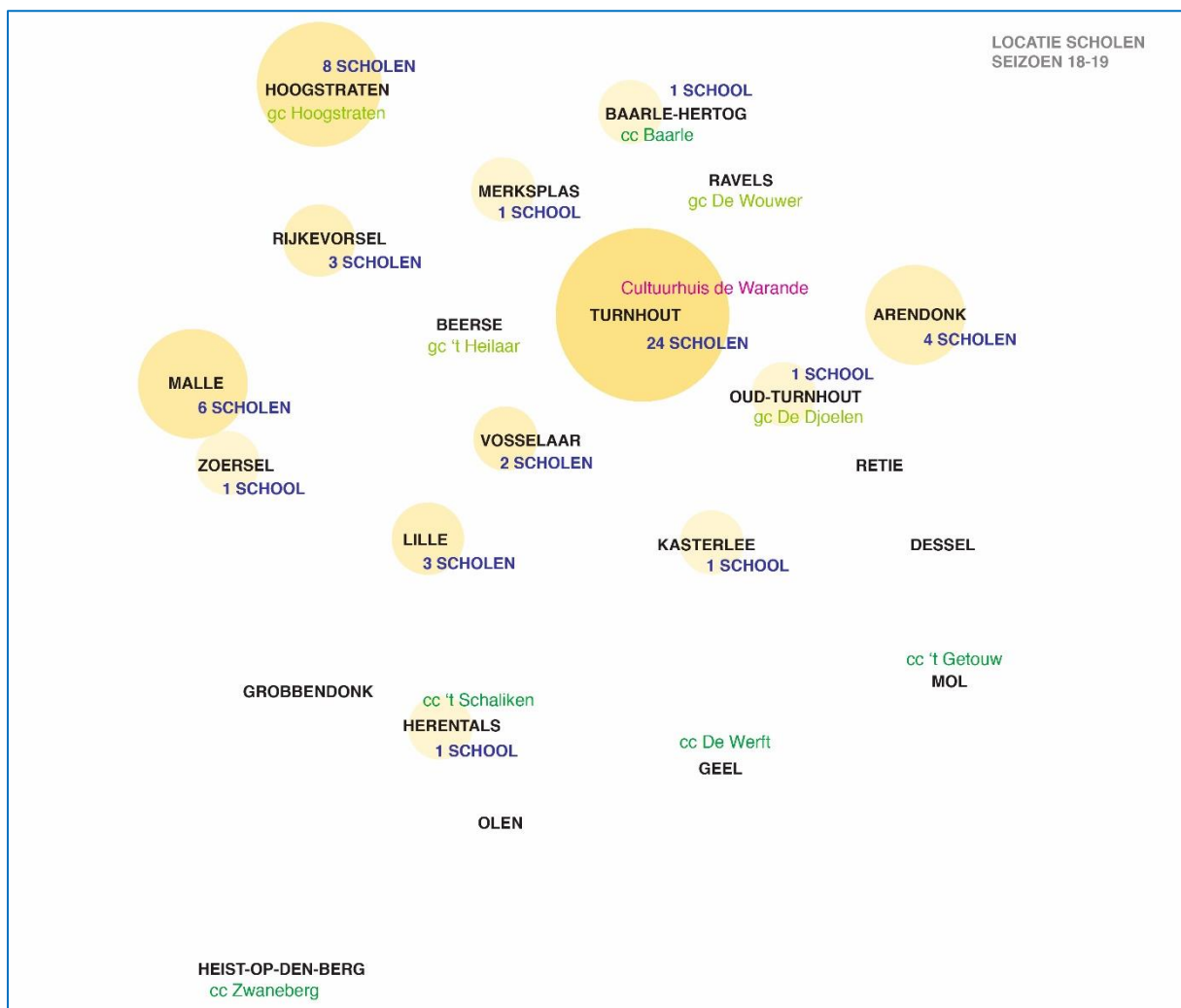
³³ Aalst, Brugge, Dilbeek, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout. In Cluster I bevinden zich Antwerpen, Brussel en Gent.

gebruik maakt van cursussen (13% tegenover 6%), het café (55% tegenover 25% uit Cluster II of 30% in Vlaanderen) en feest (14% tegenover 4% Cluster II en 9% in de rest van Vlaanderen).

Onze respondenten geven aan het afgelopen jaar veel minder (3%) van het filmaanbod gebruik gemaakt te hebben tegenover andere steden uit Cluster II (11%) of tegenover Vlaanderen (17%). Dit komt wellicht omdat de Warande geen filmprogramma aanbiedt. Haar partner MOOOV heeft wel een groot filmaanbod in Turnhout, maar niet in het gebouw van de Warande.

Schoolvoorstellingen/schoolrondleidingen

De Warande organiseert veel activiteiten voor scholen. Er zijn de bezoeken aan voorstellingen en tentoonstellingen overdag, maar ook 's avonds bezoeken jongeren in schoolverband het aanbod van de Warande. In dit kaartje zien we de gemeenten van waar deze scholen komen. Een volledig overzicht van de schoolbezoeken is te vinden in bijlage 3.

Wanneer worden tickets gekocht?

Naar aanleiding van de nieuwe promocampagne van seizoen 21-22 deden we onderzoek naar de evolutie van ticketverkoop van het eigen podiumprogramma van de voorbije vijf seizoenen.

We analyseerden het moment van aankoop - tijdens de lotingperiode of tijdens het seizoen en de gekozen prijscategorieën.

Sinds de introductie van de vroegevogelkorting vanaf seizoen 18-19 is er een stijging van ticketverkoop in juni waarbij de genres circus, comedy, populaire muziek en woord het extra goed doen.

Niet alleen de introductie vroegevogelkorting is een reden, maar mogelijk ook onze opgebouwde band met de goudvinken, de introductie van enkele reeksen, de stijging van promocampagnes door artiesten zelf op sociale media...

Wie zijn onze Goudvinken?

Onze goudvinken zijn de klanten die tijdens één seizoen vijf of meer tickets kopen voor verschillende voorstellingen. Dit zijn dus onze trouwe fans. Zij worden niet beloond met een extra prijskorting, maar hen leggen we extra in de watten met leuke maandelijkse acties zoals bijvoorbeeld een rondleiding achter de schermen, het bijwonen van een repetitie, een extra lezing voor de voorstelling, een WinterWarmbier en nog veel meer. In 2019 ging dit over 2.850 mensen.

Goudvinken wonen vooral in Turnhout en de randgemeenten en de gemiddelde leeftijd is tussen 45 en 65 jaar oud. Dit is ook logisch omdat deze leeftijdsgroep vaak meer budget en tijd heeft. Omdat ze dicht bij de Warande wonen, kunnen ze er vlot geraken.

Goudvinken kopen vooral hun tickets (alle genres) in juni met vroegevogelkorting en zijn dan ook meteen de grootste doelgroep van onze jaarlijkse seizoenscampagne die van mei tot juni loopt. Ze kopen amper nog tickets tijdens het seizoen.

Wie koopt tickets tijdens het seizoen?

Tijdens het seizoen kopen er dus meer dertigers, gezinnen en jongeren tickets, vaak voor éénmalige bezoeken. Deze tickets zijn voor staande concerten, Bonte Zondagen, expo en festivals, maar ook voor theater- en dansvoorstellingen.

Dit publiek is minder vertrouwd met de werking van cultuursector (vb. onderverdeling seizoenen, wachtlijst, loting ...) en plant liever op korte termijn.

Om hen te overtuigen om meer dan één keer naar de Warande te komen is het belangrijk om in te zetten op beleving³⁴ en branding van de Warande als huis. Een handige servicemail vooraf, een fijn onthaal, hulp van een vrijwilliger, een aangenaam cafébezoek, géén te lange rij bij de parking... Op sommige zaken zullen we meer invloed hebben dan anderen

1.5.6.2. Bereikbaarheid en toegankelijkheid

Beleving

Meer dan 83% van de respondenten in Vlaanderen gaf aan dat ze een gezellige ontmoetingsruimte in het centrum belangrijk vinden. Bijna 44% van de Vlaamse respondenten zegt eigenlijk vooral te komen om samen te zijn met anderen. Anderzijds geeft ook één op drie Vlaamse respondenten aan niet akkoord te zijn met de stelling 'ik kom vooral naar het centrum om samen te zijn met anderen'. Dit suggereert dat er andere factoren een rol spelen zoals de aard en de kwaliteit van het aanbod.

Nog een opvallende vaststelling: 44% komt ook naar Barzoen ook wanneer er geen activiteit of voorstelling is, tegenover 10% in andere steden uit cluster II en 21% in Vlaanderen.

³⁴ Zie hiervoor de uitleg omtrent customer journey onder 1.5.7. Communicatie

Toegankelijkheid

De Warande heeft veilige rolstoelplaatsen in de Schouwburg en alle podium- en tentoonstellingszalen zijn goed bereikbaar. In de Schouwburg is er een infraroodsysteem voor gehoorversterking. Er zijn toiletten en liften voor mindervaliden.

In 2020 stelde Reinanke Dupont als stagiair kunst- en cultuurbemiddeling een adviesrapport³⁵ toegankelijkheid op waaruit nog veel tips gerealiseerd kunnen worden, zoals een 'sociaal verhaal', een soort visueel stappenplan waarin de verschillende stappen van een bezoek aan de Warande duidelijk staan uitgelegd en vergezeld worden van foto's. Maar ook financiële, informatie-, praktische en sociale drempels worden besproken.

Mobiliteit

Opvallend veel bezoekers van de Warande komen te voet of met de fiets. Eén op drie komt met de eigen wagen (in Cluster II 1 op 2), slechts 7% komt met het openbaar vervoer, dat is vergelijkbaar met de rest van Vlaanderen.

Hoe komt men naar het centrum	Turnhout	Cluster II	Vlaanderen
Met de eigen wagen	35,08%	50,77%	64,40%
Carpooling	2,02%	4,55%	5,78%
Met de fiets / motorfiets	67,74%	47,47%	39,39%
Te voet	38,71%	26,55%	27,85%
Met het openbaar vervoer	7,66%	14,42%	7,55%
Andere	0,40%	0,32%	0,45%
Eindtotaal	248	5962	32262

TABEL 39: VERVOER NAAR HET CENTRUM

Prijsniveau

De respondenten mochten ook hun tevredenheid uiten over het prijsniveau. Onder de bezoekers is bijna 16% niet tevreden, tegenover maar 9% in Cluster II en 5% in de rest van Vlaanderen. Bij de afhakers antwoordt 24% dat ze niet meer naar de Warande komen omwille van het feit dat de prijzen niet gunstig zijn (tegenover 4% in Vlaanderen). We moeten onderzoeken wat het probleem precies is. We maken immers prijsafspraken met de huizen in de omgeving. Tegenover de grote huizen zijn onze prijzen eerder laag. Maar misschien speelt de betalende parking ons hier parten. Enkele definities bij deze studie: gebruikers hebben gedurende de afgelopen 12 maanden een activiteit of voorstelling bijgewoond in de Warande. Afhakers zijn mensen die langer dan 12 maanden geleden een activiteit of voorstelling bijgewoond hebben in de Warande. Niet dat het daarvoor frequente gebruikers waren: meer dan 96% kwam slechts één of enkele keren per jaar.

Niet-gebruikers zijn respondenten die noch gebruiker noch afhaker zijn van de Warande. Ze kunnen onderverdeeld worden in niet-bezoekers (afgelopen 12 maanden niet in de Warande geweest) en bezoekers (afgelopen 12 maanden in de Warande geweest, maar niet deelgenomen aan programma, wel gebruik gemaakt van faciliteiten of diensten zoals vb. Barzoen of toiletten).

³⁵ Dupont, Reinanke (2020). *Aanbevelingen toegankelijkheid cultuurhuis de Warande*.

ItsYaBoyKarim

6 reviews · 1 foto

★★★★★ 16 uur geleden

Super ! Ik kom er bijna elke schooldag en het is echt lekker ontspannend.

Waarom mensen afhaken is omwille van heel diverse redenen en deze komen overeen met de bevindingen voor de rest van Vlaanderen. Bijna 30% van deze respondenten in Vlaanderen geeft aan andere zaken te doen in de vrije tijd. Bijna 24% geeft aan geen tijd te hebben. Deze factoren zijn moeilijk te beïnvloeden. Voor de factoren waar een centrum wel iets kan doen zijn er afwijkende cijfers voor de Warande.

Voor de Warande vallen een aantal cijfers op: slechts 7,5% geeft aan ergens anders naar gelijkaardige activiteiten te gaan tegenover 14% in Cluster II of 12,5% in de rest van Vlaanderen. Het is ook niet omdat men niet voldoende op de hoogte is van het aanbod: 11 tegenover 27,5% in Cluster II of bijna 23% in de rest van Vlaanderen. De Warande is ook genoeg gekend: slechts 3% geeft aan dat ze de Warande te weinig kennen tegenover 17% in de rest van Vlaanderen. Andere factoren zoals vriendelijkheid, bereikbaarheid, infrastructuur, prijzen en tickets spelen in veel mindere mate een rol. 4% geeft aan dat de prijzen niet gunstig zijn, maar dat is vergelijkbaar met de rest van Vlaanderen. In Cluster II geeft zelfs 8% dit aan als reden.

Voor bezoekers speelt dit wel een rol. Bezoekers zijn niet-gebruikers die de afgelopen 12 maanden wel in de Warande geweest zijn, maar ze woonden geen activiteiten of voorstellingen bij. Zij geven aan dat de prijzen niet gunstig zijn: 24% tegenover 7% in Cluster II en 4% in de rest van Vlaanderen. Of er waren geen tickets meer voor de activiteit die ze gekozen hebben: 20% tegenover 10% in Cluster II en 8% in de rest van Vlaanderen.

Er bestaat een korting van 80% op de ticketprijs voor personen met een UiTPAS met kansentarief of vrijetijdspas voor de provincie Antwerpen. Deze wordt ca. 850 keer per jaar gebruikt voor heel diverse activiteiten. Het OCMW bekijkt wie in aanmerking komt voor deze UiTPAS met kansentarief of vrijetijdspas. Niet alle besturen werken met dit soort kortingspas.

Voor -26-jarigen hanteren we zeer scherpe prijzen. De prijs die jongeren betalen is vaak minder dan de helft van de basisprijs. Dit is een bewuste beleidskeuze. Ondanks deze inspanning stellen we vast dat er toch relatief weinig -26-jarigen komen. Dit noopt ons ertoe te bekijken wat we hieraan kunnen doen. We denken onder andere aan programmaverbreiding, en dit in overleg met andere spelers in stad en regio.

De Warande registreert enkel ticketkopers, maar daarnaast zijn er veel gratis activiteiten zonder registratie, denken we aan het Openingsfeest, het parcours Uit het Donker op WinterWarm. Van deze bezoekers hebben we geen gegevens als leeftijd of woonplaats. We maken wel ramingen van het aantal bezoekers voor alle activiteiten. In het aanbevelingsrapport van Reinanke Dupont³⁶ lezen we dat we het gratis aanbod of de mogelijkheid op korting middels de UiTPAS meer moeten promoten.

³⁶ Dupont, Reinanke (2020). *Aanbevelingen toegankelijkheid cultuurhuis de Warande*.

1.5.6.3. Jongeren in de Warande

De Warande heeft van bij de start ervoor gekozen om sterk in te zetten op kinderen. En dat doet ze nu nog steeds met de vele schoolvoorstellingen en familiedagen.

Wat jongeren betreft, is het engagement minder consequent en duidelijk geweest in het verleden. Er waren verschillende initiatieven die zich richtten op jongeren, met name via actieve participatie. Dan denken we aan Kunstbende waarvoor Turnhout traditioneel één van de meest actieve locaties was. Maar ook aan Theater 42, Whoops, ... enzovoort. Deze initiatieven lieten jongeren zelf actief deelnemen aan cultuur en bij sommige ervan bestond ook het publiek voornamelijk uit jongeren. Momenteel heeft de Warande de Kaaimanateliers (theaterworkshops) en M i k s (individuele trajecten in diverse disciplines). In de programmering zijn er in het verleden verschillende overkoepelende initiatieven geweest. Whoops had ook een sterke aanbodzijde en er was Turnhout City Night, een nacht voor jongeren waar verschillende disciplines aan bod kwamen.

Afgelopen jaar maakte een studente van de Karel de Grote Hogeschool haar bachelorproef over 'hoe de participatie van jongeren aan cultuur in de Warande te bevorderen'.³⁷ Zij had hiervoor 426 jongeren³⁸ bevraagd, zowel live als online.

Wat opvalt en wat zeer positief is, is dat quasi alle ondervraagde jongeren de Warande kenden, slechts vier jongeren gaven aan de Warande niet te kennen. 69,4% van de jongeren gaf aan al een bezoek gebracht te hebben aan de Warande. Vaak gebeurde dit via school. Slechts enkele jongeren waren ontevreden over wat ze deden in de Warande, een groot deel was neutraal tot zeer tevreden. Een aanzienlijk deel van de jongeren gaf ook aan dat ze het aanbod niet kenden.

De hal van de Warande is voor veel jongeren ook een leuke hangplek. Jongeren zijn op deze wijze sowieso al aanwezig in het gebouw, wat voor een cultuurhuis eerder uitzonderlijk is. Soms zorgt deze aanwezigheid voor wrijvingen met personeel en andere bezoekers.

Turnhoutse jongeren blijken (net zoals in de rest van Vlaanderen) niet vaak deel te nemen aan receptieve culturele activiteiten. Uitzonderingen daarbij zijn de bioscoop, het concert en het bibliotheekbezoek. De scriptie geeft enkele concrete werkwijzen aan om jongeren beter te bereiken. Deze moeten zeker bestudeerd worden en afgetoetst aan de haalbaarheid ervan. Wat ook nog een extra inspanning vraagt is het actief aansluiting zoeken bij de stedelijke academies om voor een doorstroming van jongeren te zorgen die bij hen afstuderen. Er zou een systeem van doorverwijzing kunnen zijn. Jongeren in de Kempen moeten weten dat ze hier moeten zijn om daarin nog verder te geraken.

³⁷ Rolloos, Annabel, "Hoe werken met jongeren: een participatief traject voor de Warande om cultuurparticipatie te bevorderen. Hoe kan cultuurhuis de Warande haar relatie met Turnhoutse jongeren tussen 12 en 19 verbeteren om cultuurparticipatie te bevorderen?", Karel de Grote Hogeschool, Academiejaar 2019-2020. De bevraagde jongeren werden bereikt via de scholen. Vooral jongeren uit ASO richtingen vulden de bevraging spontaan in. Daarnaast was er een actieve bevraging via CDO Turnhout, Akira, Buurtsport, Villa Mescolanza en de tiener- en jeugdwerkingen van de Wollewei. De participatie was het grootst bij de leerlingen van WKD van het Heilig Graf Instituut.

³⁸ De bevraagde jongeren wonen in Turnhout ofwel gaan ze er naar school.

1.5.6.4. Diversiteit

Diversiteit op het podium leidt niet per definitie tot diversiteit in publiek. Sinds het vorige beleidsplan zijn verschillende toeleidingsprojecten gestart. We werken hiervoor samen met organisaties als CVO, Basiseducatie, het OCMW, Villa Mescolanza, de asielcentra of T'AntWOORD. Zo is er het project Alle kinderen Rijk, waar we dankzij gulle giften van onze bezoekers gezinnen kunnen uitnodigen via het OCMW en T'AntWOORD om onze Bonte Zondagen bij te wonen. Hiermee kunnen kinderen in armoede ook gratis naar schoolvoorstellingen of op kunstkamp. In totaal gaat het om ca.300 personen.³⁹

Knipoog is een buddyproject voor personen met een beperking of een psychische kwetsbaarheid waarbij een Warandevrijwilliger een bewoner van een zorginstelling oppikt, ze samen een voorstelling bezoeken en wat napraten in het café waarna de vrijwilliger de inwoner terug thuis brengt. Hiervoor werd een werkgroep opgericht door collega's van de Warande en Dinamo met werknemers uit 8 instellingen in de buurt van de Warande. Dit gaat over ca. 400 tickets per jaar wat de Warande betreft. Wat Dinamo betreft gaat het voor seizoen 18-19 over 144 Knipogers voor 56 Knipoogactiviteiten.

Als laatste voorbeeld lichten we de samenwerking toe met VeBeS, de Vereniging van blinden en slechtzienden. Zij nemen een tiental Warande-activiteiten per jaar op in hun programma. Ze communiceren hierover aan hun leden via hun ledenblad. Eén theatervoorstelling per seizoen wordt voorzien van audiodescriptie: blinden en slechtzienden krijgen via een hoofdtelefoon info over wat er op het podium gebeurt. De acteurs maken kennis met de VeBeS-leden voor aanvang van de voorstelling, wat goed is voor stemherkenning.

1.5.7. Communicatie

Van productgerichte naar klantgerichte communicatie

In de cultuursector voert men nog vaak productgerichte marketing. Men voert actie om tickets te verkopen voor een voorstelling. In de marketing is het echter al een tijd de trend om de beleving uit te bouwen en te sturen: er wordt een emotionele band gecreëerd. Handenvol geld besteden aan klassieke reclame, op zoek naar nieuwe kopers is niet slim, zegt marketingstrateeg Joseph Jaffe: *“De mond-tot-mondreclame die bestaande klanten je kunnen bezorgen is onbetaalbaar. (...) Besteed het grootste deel van je budget aan de mensen die al klant zijn. Beloon hen voor hun loyaliteit, zorg voor een goede klantenservice en ze zullen de beste ambassadeurs voor je merk worden”*.

We moeten daarom met onze bezoekers in dialoog in plaats van een monoloog te voeren. Consumenten willen geen promotalk, ze verwachten direct contact en authenticiteit. Het is de beleving die de klant ervaart die moet kloppen met zijn identiteit en die hem herinneringen moet bezorgen. De totaalervaring wordt daardoor belangrijk.

“Of je er als merk bij hoort, hangt af van zijn (consument) persoonlijke ervaringen en overtuigingen. En steeds minder van de merkbeloften of verkoopsproposities die je hem voorlegt. (...) Marketeers staan voor de uitdaging om deze sterk geïndividualiseerde en defensieve marktreflexen efficiënter en

³⁹ De Warande werkt hiervoor met een systeem van solidaire bijdragen. Bij elke online aankoop wordt aan de klant de vraag gesteld of hij een solidaire bijdrage wilt doen. In 2019 ontvingen we op deze wijze 4017 euro die we gebruikten voor inclusieprojecten.

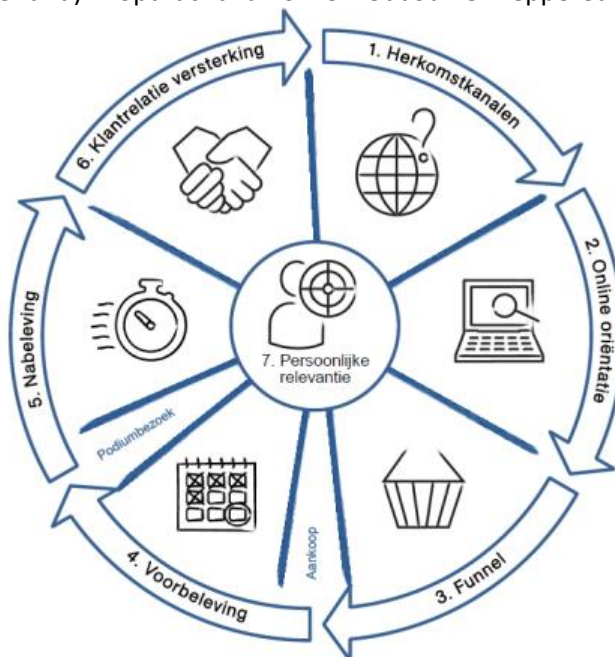
doeltreffender te hanteren. Er is een oplossing, al is ze niet te vinden in de klassieke marketingscenario's. Zolang merken zich in hun gedrag en communicatie focussen op de wil om de consument te overtuigen van hun meerwaarde, zullen ze moeten opboksen tegen zijn meewarige blik.” (Krist Pauwels)

Ook in de Warande wordt er sinds een aantal jaar op vlak van communicatie veel meer vanuit de bezoeker gedacht in plaats van te focussen op het communiceren van een kalender. We zijn blij dat mensen hun tijd bij ons willen doorbrengen en analyseren hun customer journey. Om de beleving te sturen, wordt de totaalervaring goed doordacht. Niet alleen de voorstelling is belangrijk, ook de aankleding, het eten en drinken en de uitstraling van het personeel zijn factoren die dit mee bepalen. Beleving is belangrijk voor het opbouwen van een merk en haar imago. Het imago van de Warande dat we willen uitstralen is: open, bijdetijds, eigenzinnig, dynamisch, warm en kwaliteitsvol.

Mond-aan-mondreclame als gevolg van een emotionele band die de klant heeft met de Warande is nog steeds de beste reclame, we moeten deze sturen met authentieke verhalen en persoonlijke ervaringen. In de Warande beleef je een ongelooflijke ervaring, een gesprek met een artiest, een leuke avond met vrienden: in ieder geval iets waar je met positieve gevoelens aan terugdenkt of naar uitkijkt. Het is belangrijk hierop in te spelen en te appelleren aan waarden die mensen belangrijk vinden.

Customer Value Cycle

Uit de studie ‘Meer publiek dankzij fact-based marketing in de culturele sector’⁴⁰ van het VSB-fonds (Nederland) in opdracht van onze webbouwer Peppered lenen we de Online Customer Value Cycle:

Hoewel deze cyclus enkel focust op de online communicatie, is deze benadering een zeer goed uitgangspunt voor de Warande zowel in on- als offline communicatie. Tegenwoordig start de ‘customer journey’ al nog voor het moment dat een bezoeker op de website een ticket boekt. Gedurende het hele proces is het huis aanwezig om te anticiperen op vragen en de beleving de avond/dag zelf zo optimaal mogelijk te maken.

⁴⁰ <https://www.vsbfonds.nl/media/1276/factbased-marketing.pdf>

De bedoeling is om bestaand publiek vast te houden en hen te stimuleren tot herhaalbezoek. Dit speelt immers een belangrijke rol bij het genereren van publieksinkomsten. Uit onderzoek⁴¹ blijkt dat als iemand drie keer in één jaar naar een voorstelling, concert of expositie in hetzelfde cultuurhuis gaat, de kans op een vervolgbezoek maar liefst 76% is. Het is dus van groot belang om bestaande bezoekers vast te houden en deze te stimuleren om een tweede of derde maal de culturele instelling bezoeken. En bij podia geldt ook dat het kaartje voor het herhaalbezoek meestal snel na een eerder bezoek wordt gekocht.

De communicatiemix van de Warande

De communicatiedienst concentreert zich daarom heel bewust op deze cyclus en werkt naar aanleiding hiervan acties uit zoals servicemails, goudvinkacties⁴², vroege vogelkorting, gerichte mailings, inhoudelijk interessante nieuwsbrieven en social media-posts. De Warande had in seizoen 18-19 2.850 goudvinken, die tickets kopen voor minstens 5 voorstellingen per jaar. 24% van onze ticketkopers komt minstens 3 keer per jaar naar een voorstelling in de Warande, 13% komt twee keer en 63% komt één keer per jaar.

Verder zet de Warande een uitgebreide online en offline communicatiemix in om de verschillende doelgroepen en doelen te bereiken. In onze strategie zetten we per communicatiedoel (merkzichtbaarheid, marketing en klantloyaliteit) andere kanalen in.

De Warande als merk op de kaart zetten, doen we aan de hand van persberichten, posters, banners en lichtkranten in de stad, agenda UiT in Vlaanderen, Twitter, LinkedIn, onze huisstijl, advertenties in de Standaard en Rndom, PR en sponsoring, berichten op Facebook of Instagram... Deze kanalen hebben als doel om de Warande als merk zo breed mogelijk zichtbaar te maken.

Wanneer we de verkoop van tickets (marketing) willen stimuleren, kiezen we voor gerichte acties als advertenties op sociale media, verspreiding van video's en trailers, seizoensbrochure in de brievenbus bij klanten of folders in alle brievenbussen van een bepaalde gemeente, onze maandelijkse nieuwsbrief, gerichte mailings op basis van voorgaande aankopen, narrowcasting (aangepaste informatieschermen in de Warande op basis van voorstelling of concert dat speelt), vroege vogelkorting tijdens de voorverkoopperiode, kortingsacties op de website...

Om tot slot het publiek aan ons cultuurhuis te binden, zetten we in op een sterke beleving in de Warande en op locatie, klantvriendelijkheid van personeel en vrijwilligers, mond-aan-mondreclame, extra acties voor onze goudvinken, prijskortingen bij reeksen (vb. Overlezen, Club Kuub, Dans, Circus Deluxe...), een blik achter de schermen in stories op sociale media, interne communicatie met o.a. personeelsniewsbrief (betrokken medewerkers en vrijwilligers zijn meer klantgericht), de Warande online met o.a. podcasts en livestreaming, inleidingen en nagesprekken bij theater- en dansvoorstellingen, de Warande Informatief met extra info over de voorstelling, Bonte Zondagen voor families met extra gratis workshops...

En natuurlijk blijven we heel veel aandacht hebben voor onze website, met zo'n 190.000 bezoekers per jaar. Uit cijfers van Google Analytics leren we dat ongeveer 40% van deze bezoekers nieuwe bezoekers zijn tegenover het jaar voordien. Vele bezoekers worden toegeleid via social media. Deze bezoekers bezoeken de website zo'n 308.000 keer per jaar. Dat zijn 846 sessies per dag, met

⁴¹ Programma 'Publieksbinding' door VSBfonds samen met Mlcompany (periode 2014-2016)

<https://www.vsbfonds.nl/media/1794/rapport-publieksbinding.pdf>

⁴² Om de band met onze trouwe bezoekers te versterken, werken we sinds seizoen 2018-2019 met de goudvinkformule. Wie voor meer dan vijf voorstellingen tickets bestelt, wordt goudvink van de Warande. In plaats van een prijskorting krijgen deze goudvinken uitnodigingen voor extra's en exclusieve acties.

uitschieters half mei (lancering programma nieuw seizoen), begin februari (WinterWarm) en half september (Openingsfeest). Belangrijk is ook de stijging van het gebruik van smartphones per sessie tegenover het gebruik van desktop. Dit is voor de communicatiedienst belangrijk wanneer ze de inhoud en de lay-out van de website bepalen.

De voorbije jaren zette de communicatiedienst steeds meer in op het gebruik van online kanalen en merkten we ook een shift bij het publiek. In het gebruikersonderzoek van Cult! dit najaar komen er gerichte vragen naar de effectiviteit van de communicatiekanalen.

Communicatie naar nieuwe doelgroepen

De laatste jaren zijn er veel contacten gelegd voor het aanspreken van nieuwe doelgroepen. Vaak is dit toeleiding naar het bestaande programma. Dit loopt enerzijds langs duurzame projecten als Knipoog (voor mensen met een beperking / psychische kwetsbaarheid), of de samenwerking met VeBeS (vereniging van blinden en slechtzienden). Soms zijn dit eenmalige projecten, bijvoorbeeld met de muziekacademie of met Villa Mescolanza. Het is onduidelijk waar deze verantwoordelijkheid zich in de organisatie situeert. Zowel de programmatoren als de communicatiedienst trachten hun netwerk in deze richting uit te breiden. Maar het opvolgen van deze contacten vraagt veel tijd en die is er meestal niet. Dit zijn vaak langdurige trajecten die ook nieuwe - intensieve - manieren van communiceren vragen.

DEEL 2: MAATSCHAPPELIJKE UITDAGINGEN

2.1. DEMOGRAFIE

Er zijn in het arrondissement Turnhout grote verschillen. Turnhout onderscheidt zich op veel vlakken van de omliggende dorpen. Opvallend is wel dat ook de dorpen langs het Kempens kanaal van de andere afwijken, met name Beerse, Ravels en Arendonk, waar er ook een historische industrie aanwezig is. Twee dorpen die grenzen aan Turnhout en die ook mee de stadsregio uitmaken zijn Vosselaar en Oud-Turnhout, die duidelijk andere kenmerken hebben en mee één groot aaneengegroeid verstedelijkt gebied vormen. Voornoemde gemeentes worden in deze analyse vergeleken. De cijfers voor het hele arrondissement Turnhout staan te lezen in de bijlage achteraan.

De bevolking van de provincie Antwerpen groeit dankzij immigratie en verhoogde nataliteit. In het arrondissement Turnhout is de groei het sterkst, vergelijkbaar met het arrondissement Mechelen. Meer bepaald in de stedelijke centra doet zich deze groei voor, zo ook in de stad Turnhout.

Migratie

In Turnhout is een groot deel van de groei toe te schrijven aan het aantal nieuwkomers vanuit het buitenland. De vluchtelingencrisis van 2015 was in het arrondissement Turnhout zeer sterk voelbaar. Met name in Turnhout zelf, Arendonk en Ravels, waar er zich vluchtelingencentra bevinden. In onderstaande tabel zien we enerzijds het migratiesaldo met een duidelijke piek in 2015 en anderzijds het percentage dat deze migranten uitmaken ten opzichte van de totale bevolking.

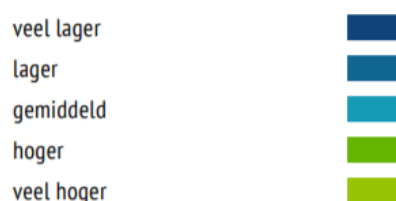
BEVOLKING - gemeenten [6]

	2010		2015		2019	
	migratiesaldo met het buitenland per 1.000 inwoners [%]	niet-Belgische herkomst (t.o.v. inwoners) [%]	migratiesaldo met het buitenland per 1.000 inwoners [%]	niet-Belgische herkomst (t.o.v. inwoners) [%]	migratiesaldo met het buitenland per 1.000 inwoners [%]	niet-Belgische herkomst (t.o.v. inwoners) [%]
Turnhout	10,1	21,0	17,1	26,8	11,1	33,2
Vosselaar	1,5	10,1	0,0	11,9	3,5	13,5
Oud-Turnhout	-1,5	18,2	0,8	19,9	5,6	21,5
Beerse	2,2	10,1	4,1	11,6	2,9	13,7
Ravels	1,7	40,1	38,3	41,7	7,8	43,3
Arendonk	32,1	22,2	41,1	23,9	32,2	26,2
Turnhout (Arr.)	4,2	13,1	7,0	15,5	5,9	18,0
Antwerpen (Prov.)	7,2	20,2	5,0	24,4	7,8	27,6
Vlaams Gewest	4,6	16,0	4,2	19,3	5,8	22,3

In onderstaande tabel zien we de situatie in 2020. Enerzijds niet-Belgen van binnen de EU en anderzijds niet-Belgen van buiten de EU. In Ravels geeft dit een genuanceerder beeld, omdat daar de Nederlandse inwijkelingen prominent aanwezig zijn. Turnhout heeft niet alleen in absolute cijfers het hoogste aantal nieuwkomers t.o.v. omliggende gemeentes, ook in verhouding tot de bevolking.

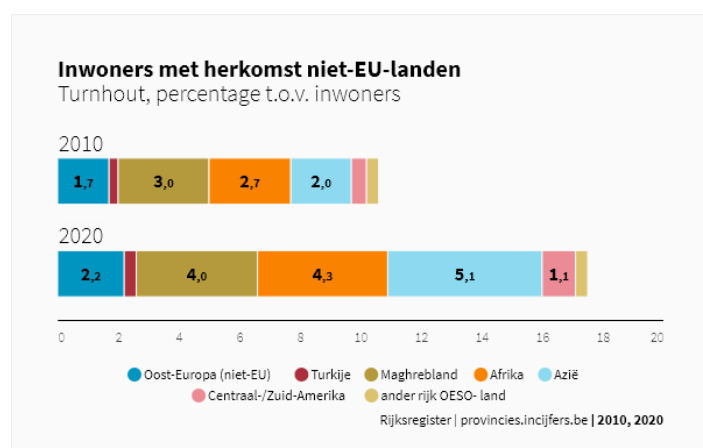
Herkomst 2020 - gemeenten [6]

	niet-Belgische herkomst [aantal]	EU herkomst (excl. Belg) [aantal]	niet-Belgische herkomst (t.o.v. inwoners) [%]
Turnhout	15.828	7.652	34,8
Vosselaar	1.594	1.058	14,0
Oud-Turnhout	3.163	2.451	22,5
Beerse	2.591	1.722	14,3
Ravels	6.626	6.010	44,0
Arendonk	3.835	2.764	27,7
Turnhout (Arr.)	87.673	55.288	18,8
Antwerpen (Prov.)	537.472	200.020	28,6
Vlaams Gewest	1.546.815	633.167	23,3

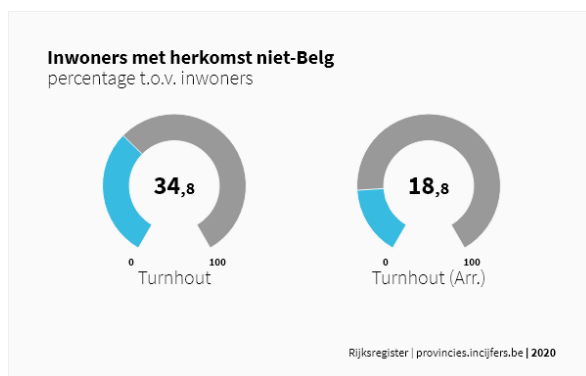
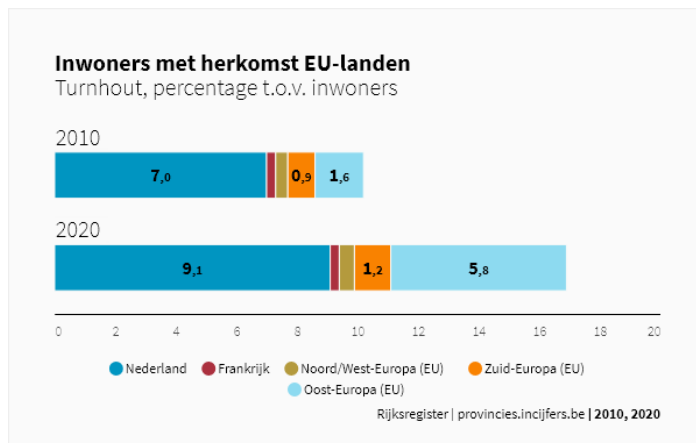

Samenstelling van de bevolking

9% van de inwoners in Turnhout met andere herkomst zijn van Nederland (deze groep is etnisch divers). Daarnaast hebben volgende bevolkingsgroepen in Turnhout een opvallend hoge vertegenwoordiging: inwoners van Oost-Europese (8%: onderverdeeld in 5,8% van binnen de EU en 2,2% van buiten de EU), Afrikaanse (4,3%), Maghrebijnse (4%) en Aziatische herkomst (5,1%).

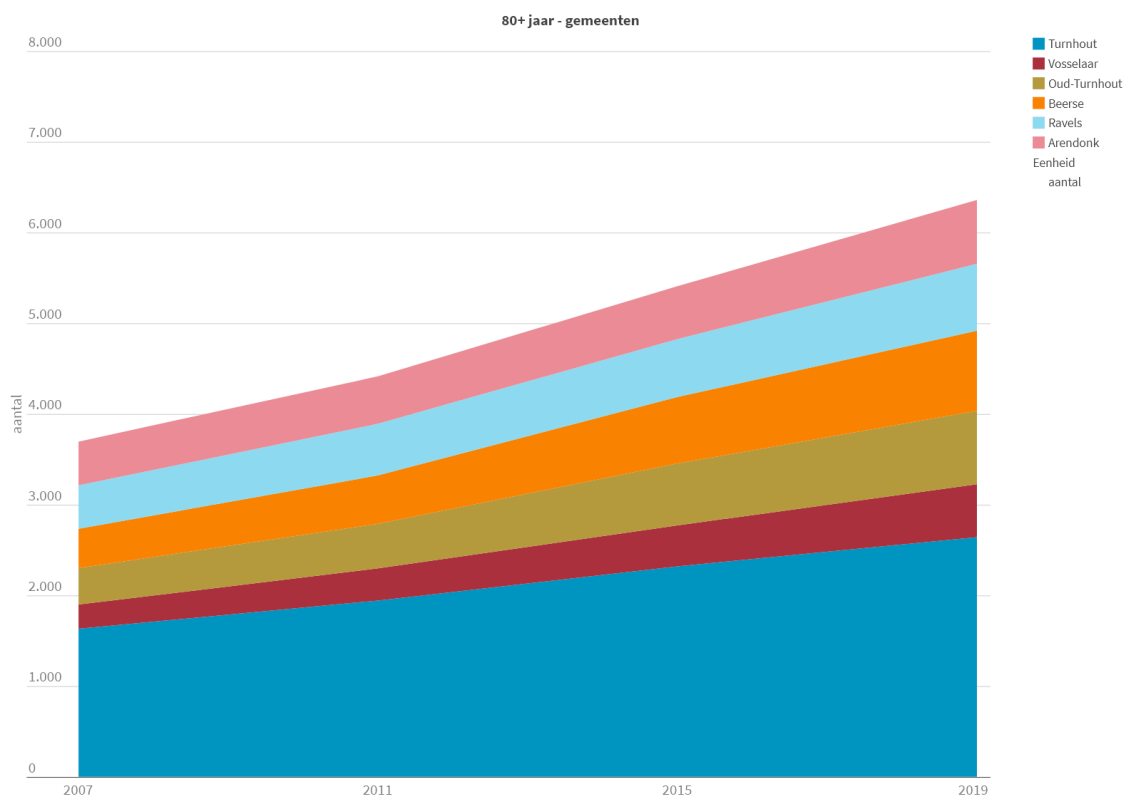

De komende jaren zal de bevolking in de provincie Antwerpen nog diverser worden. Er wordt voorzien dat migratie uit het buitenland aanhoudt. Inwoners van Belgische afkomst vestigen zich in de randgemeentes, nieuwkomers vestigen zich vooral in de steden. Deze trend speelt zich ook duidelijk af in het arrondissement Turnhout, dat als geheel minder mensen van niet-EU afkomst aantrekt dan het Vlaamse gemiddelde, maar waarbij deze mensen geconcentreerd wonen in de stedelijke kernen van Turnhout, Geel, Herentals en Mol.

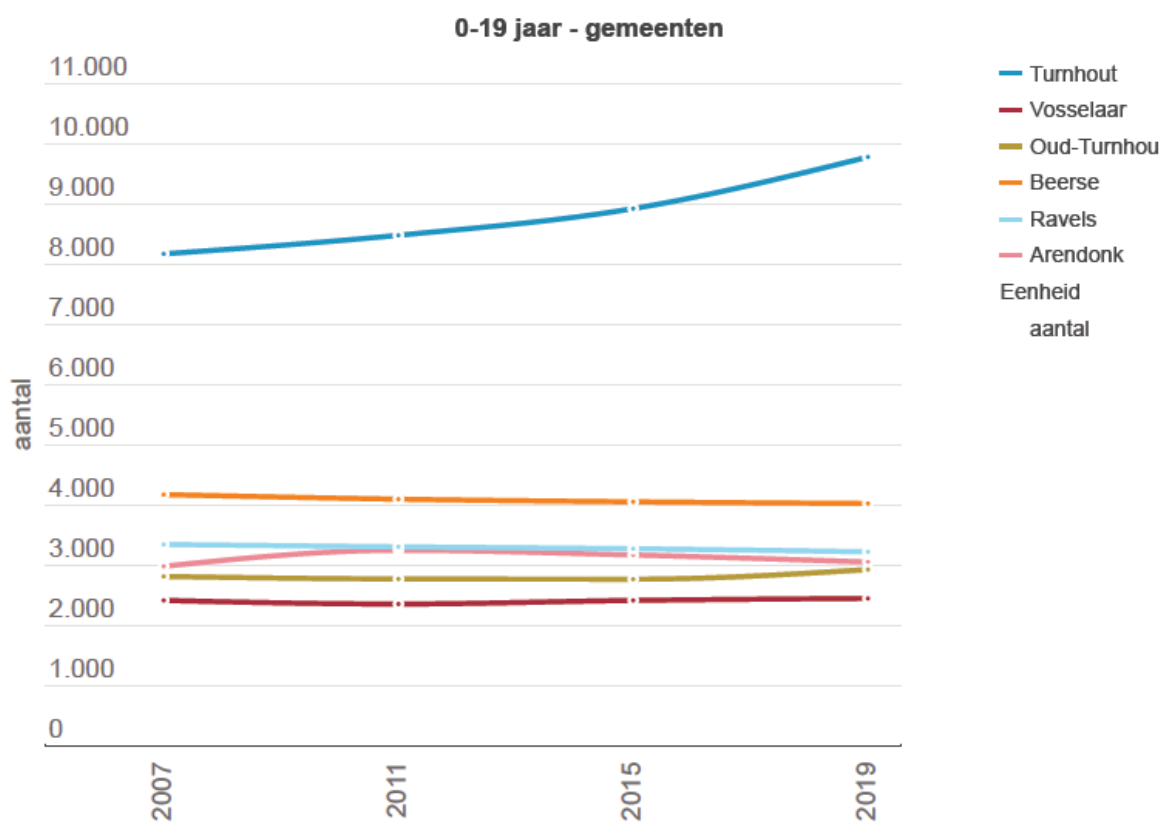
Vergrijzing en vergroening

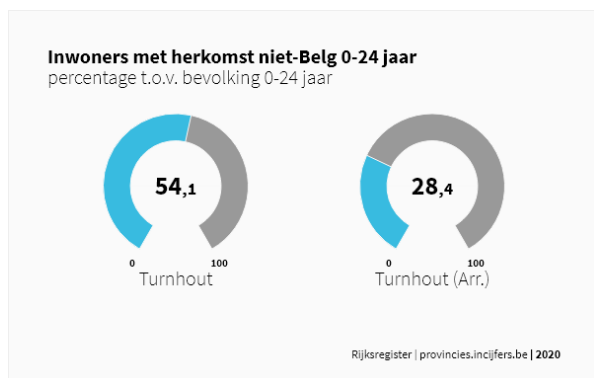
In de provincie Antwerpen zien we dat er een vergrijzing is van de bevolking. Tegen 2030 is een kwart van de bevolking 65-plus. In het arrondissement Turnhout is er een groei van 9% in de afgelopen drie decennia. In de stad Turnhout volgt de groei van het aantal 65+'ers de trend in Vlaanderen. In de gemeentes rond Turnhout ligt die groei hoger. Opvallend is vooral de sterke verzilvering in het arrondissement Turnhout. De groei van het aantal 80-plussers is in enkele gemeentes zeer groot.

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

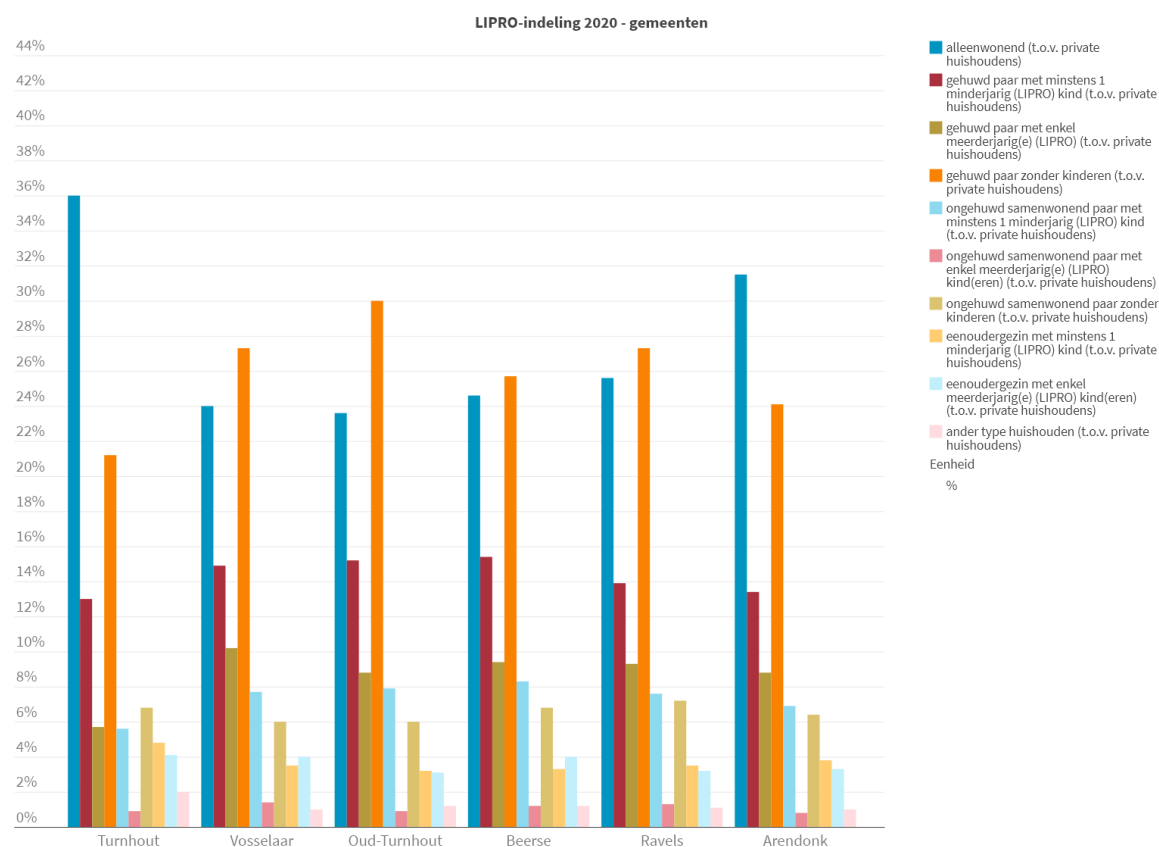
Wat het groeipercentage betreft van het aantal **-18 jarigen**, dat ligt in Turnhout hoger dan het Vlaamse gemiddelde. In de omliggende gemeenten ligt dit net lager.

Vereenzaming

In de stad Turnhout is er in verhouding tot Vlaanderen een opvallend hoog aantal alleenwonenden (7.207 in 2020, goed voor 36% van de huishoudens) en ook een meer dan gemiddeld aantal alleenstaande ouders (4,8% van de huishoudens). Dit in tegenstelling tot de gemeentes rond Turnhout, waar deze percentages lager liggen dan het Vlaamse gemiddelde. Bij de alleenwonenden is er ook een hoger aantal ouderen (+75).

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Actuele thema's

Overall in de wereld heerst het gevoel dat spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen oplopen. Vooral op social media is dit zeer duidelijk waar te nemen. Maar dit zet zich helaas ook verder in het reële leven van alledag. 3 op 5 gemeenten in Vlaanderen (58%) geven aan signalen van polarisering te ontvangen. Dat is een toename van 15% in vergelijking met twee jaar geleden. Die signalen zijn erg divers, gaande van acties van dierenrechtenactivisten tot spanningen binnen een bepaalde gemeenschap omwille van buitenlandse politiek. De meest zichtbare vorm van polarisering draait wel rond etnisch-culturele verschillen, vaak op basis van nationaliteit. Ongeveer 1 op 3 gemeenten benoemt dit zelfs als het grootste spanningsveld in de gemeente. Radicalisering gesteund op een Islamistische ideologie blijft voor de meeste gemeenten de grootste bezorgdheid met daar tegenover de aanwezigheid van anti-islam en extreemrechtse groeperingen. Beide groepen voeden een sterk wij-zij denken. Dat uitgesproken wij-zij gevoel vinden we terug in zowel centrumsteden als landelijke gemeenten. Zo kan bijvoorbeeld de komst van een nieuw asielcentrum een bron van spanning zijn. Ook de huidige pandemie verdeelt groepen in de samenleving nog sterker op diverse vlakken.⁴³ Alles wat met identiteit te maken heeft, bepaalt momenteel het maatschappelijke debat: Black Lives Matter, LGBTQ, dekolonisatie, #metoo, enzovoort

2.2. SOCIAAL ECONOMISCH

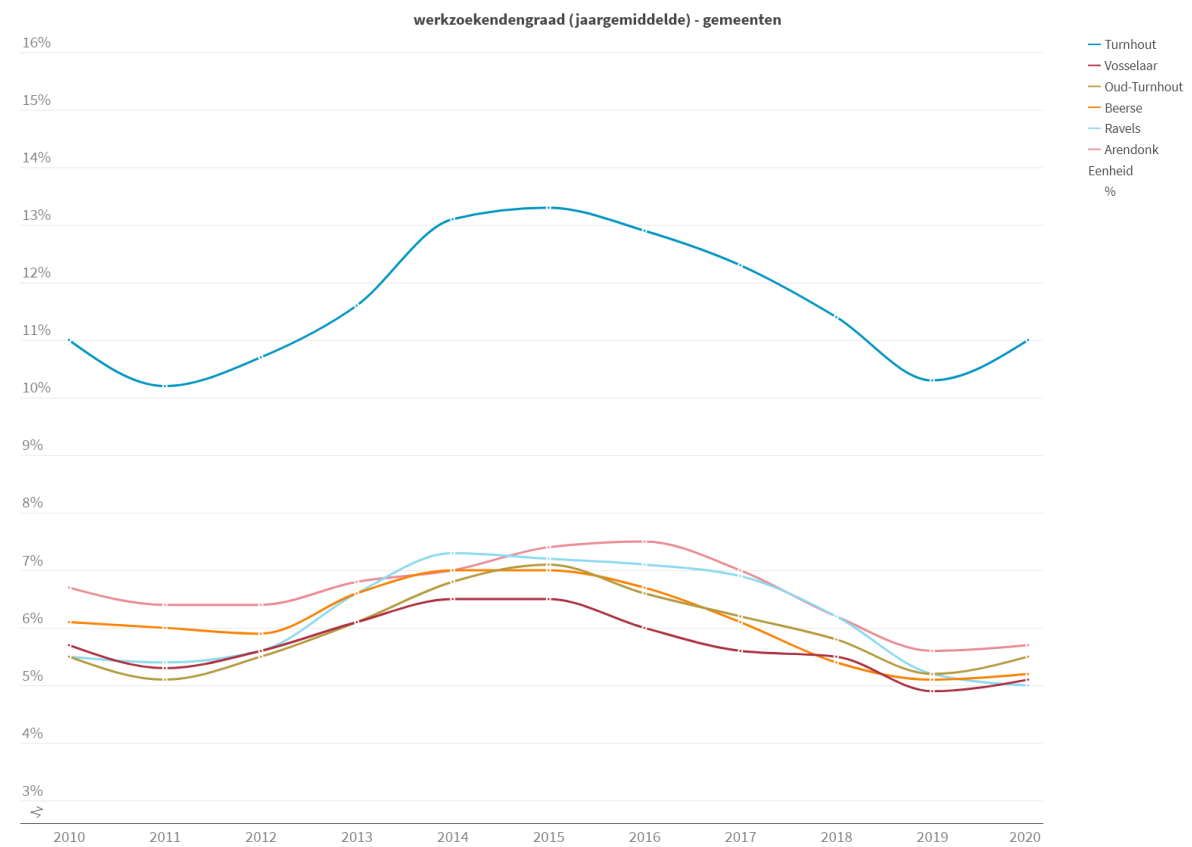
De gegevens hieronder dateren nog van voor corona. Uiteraard zal de crisis gevolgen hebben voor de economische situatie van Turnhout en de Kempen. Verderop komen we hier op terug.

2.2.1. Algemeen

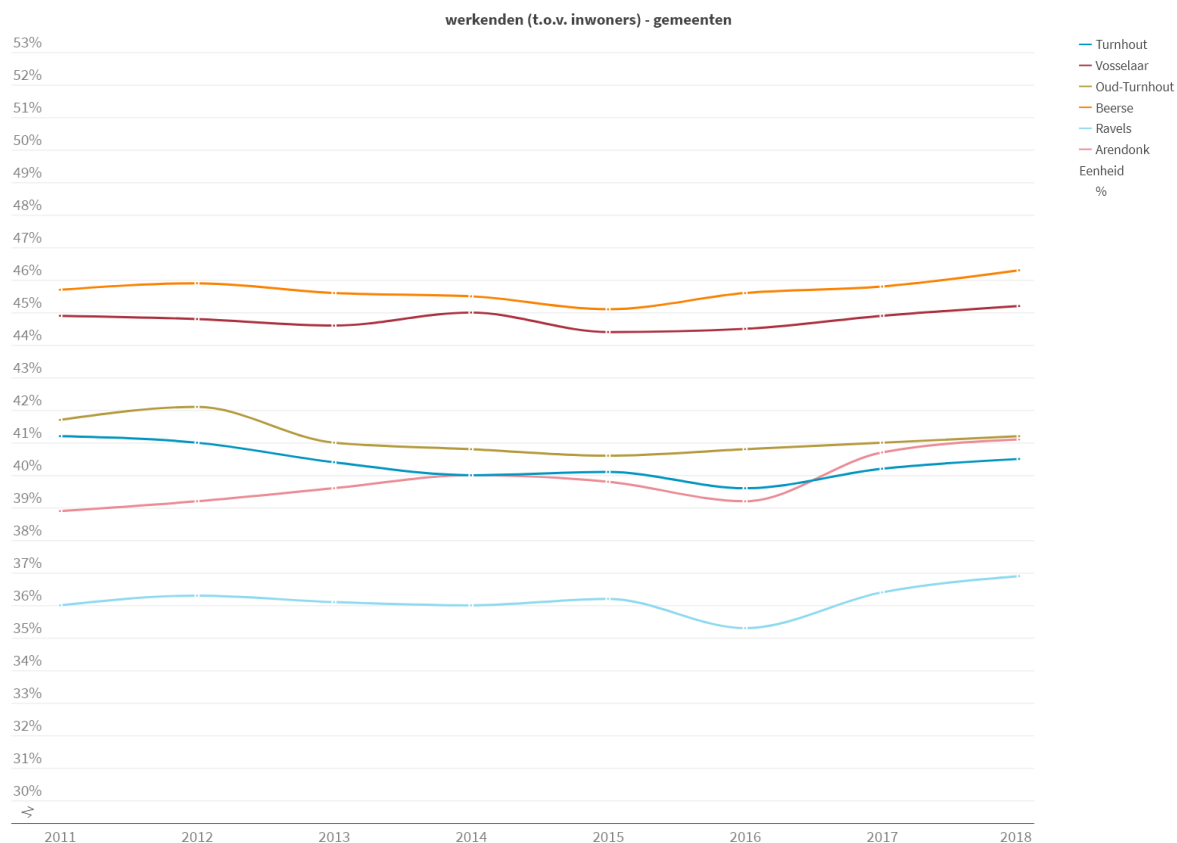
Terwijl uit de demografische cijfers van de stad Turnhout blijkt dat er in de stad een ernstig armoedeprobleem is, blijkt uit de cijfers anderzijds ook dat tot aan de coronacrisis, de economie in het arrondissement Turnhout harder groeide dan het gemiddelde van Vlaanderen. De cijfers tonen aan dat de arbeidsplaatsen die er in Turnhout en omgeving zijn niet ingevuld worden door inwoners van Turnhout, waar de werkloosheid groot blijft.⁴⁴

⁴³ <https://www.vvsg.be/nieuws/radicalisering-en-polarisering-we-praten-meer-over-dan-met-elkaar?query=polarisering>

⁴⁴ https://streekplatformkempen.be/wp-content/uploads/2019/09/2018-Sociaaleconomische-analyse-Kempen_Economie-en-ondernemen.pdf

Bron: Arvastat, VDAB | provincies.incijfers.be

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming | provincies.incijfers.be

De sterkste economische sectoren m.b.t. hun bijdrage aan het BBP zijn:

- de verwerkende nijverheid en industrie;
- openbaar bestuur, defensie, verplichte sociale verzekeringen, onderwijs, menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening;
- groot- en detailhandel, transport, verschaffen van accommodatie en maaltijden.

De sector 'Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening' heeft in het arrondissement Turnhout het meeste arbeidsplaatsen. Ook opvallend is het hoge aantal loontrekkenden in hoogtechnologische sectoren.

Op veel vlakken doet de economie in het arrondissement Turnhout het beter dan het gemiddelde van Vlaanderen. Opvallend is de aanwezigheid van Janssen Pharmaceutica in Beerse dat zorgt voor veel jobs.

Arbeitsplätze (Jobs in loondienst und Selbstständige in Vollzeit) - Gemeinden

	Turnhout		Beerse	
	Arbeitsplätze in Hoch- und Mittel-Hightech-Industrie	Arbeitsplätze	Arbeitsplätze in Hoch- und Mittel-Hightech-Industrie	Arbeitsplätze
2013	2.737	28.499	3.169	9.997
2014	2.479	28.139	3.182	10.060
2015	2.401	28.066	3.251	10.023
2016	2.246	27.767	3.368	10.275
2017	2.011	27.688	3.976	10.567
2018	1.987	28.056	3.976	10.739

Geestelijke gezondheid

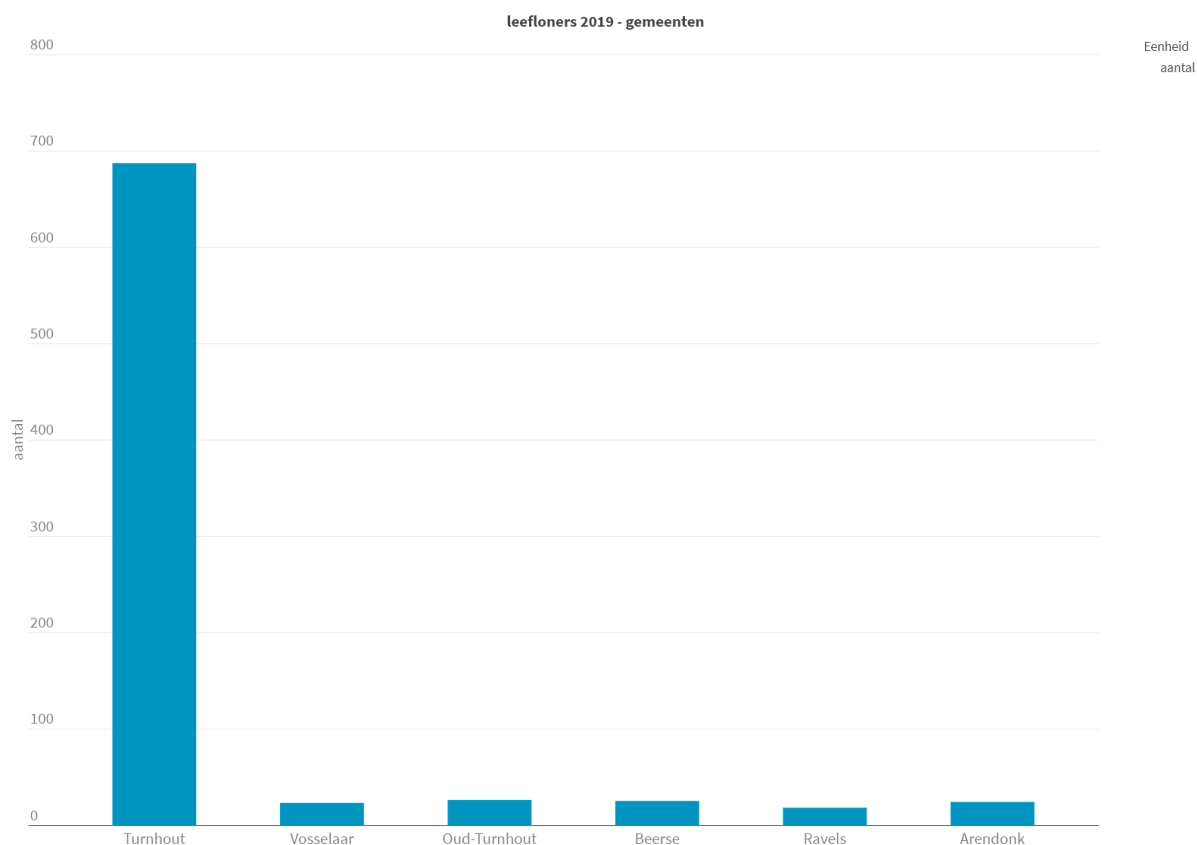
Stets mehr Menschen können nicht mehr mit in unserer Gesellschaft. Ende 2017 blieben es mehr als 140.000 Belgier von ihrer Arbeit wegen einer psychischen Erkrankung. Das ist sofort ein Anstieg von 39 Prozent in fünf Jahren. Im Vergleich mit 2010 beträgt die Erhöhung 85 Prozent. Auch die Ausgaben von der RIZIV für diese Gruppe Patienten ist in fünf Jahren fast verdoppelt, von einem halben Milliarden Euro auf fast 2 Milliarden. Roland Pepermans, Professor für Arbeits- und Organisationspsychologie an der VUB, sieht Burn-Out-Fälle hier den größten Anteil an und nach ihm bleiben diese stets mehr zunehmen. "Wir dürfen beruhigt stellen, dass wir in einer Stresskultur leben. Die gesellschaftlichen Kosten sind enorm bei Burn-Out." Größte Schuldigen sind Stress auf dem Arbeitsplatz, niedriges Selbstbild und Versicherung des Pakets. "Unternehmen müssen verstehen, dass Sie den Einsatz der Arbeitnehmer nicht unendlich ausdehnen können."⁴⁵

Welfare und Armut

Das durchschnittliche Einkommen der Einwohner von Turnhout liegt deutlich niedriger als das flämische Durchschnitt (17.784 € gegenüber 20.125 €). Für das Arrondissement liegt dies etwas höher (19.756 €).

Mit 8,1% liegt der Arbeitslosen-Druck in Turnhout fast doppelt so hoch wie in Flandern (4,8%), während dies für das Arrondissement nur 4,5% ist. Schauen wir uns die Anzahl der Leiharbeiter an, dann ist der Unterschied zwischen Turnhout und den umliegenden Gemeinden gigantisch groß.

⁴⁵ <https://today.vub.be/nl/artikel/burn-outcijfers-blijven-stijgen-stress-verzwaren-van-takenpakket-en-laag-zelfbeeld>

Bron: POD Maatschappelijke integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid

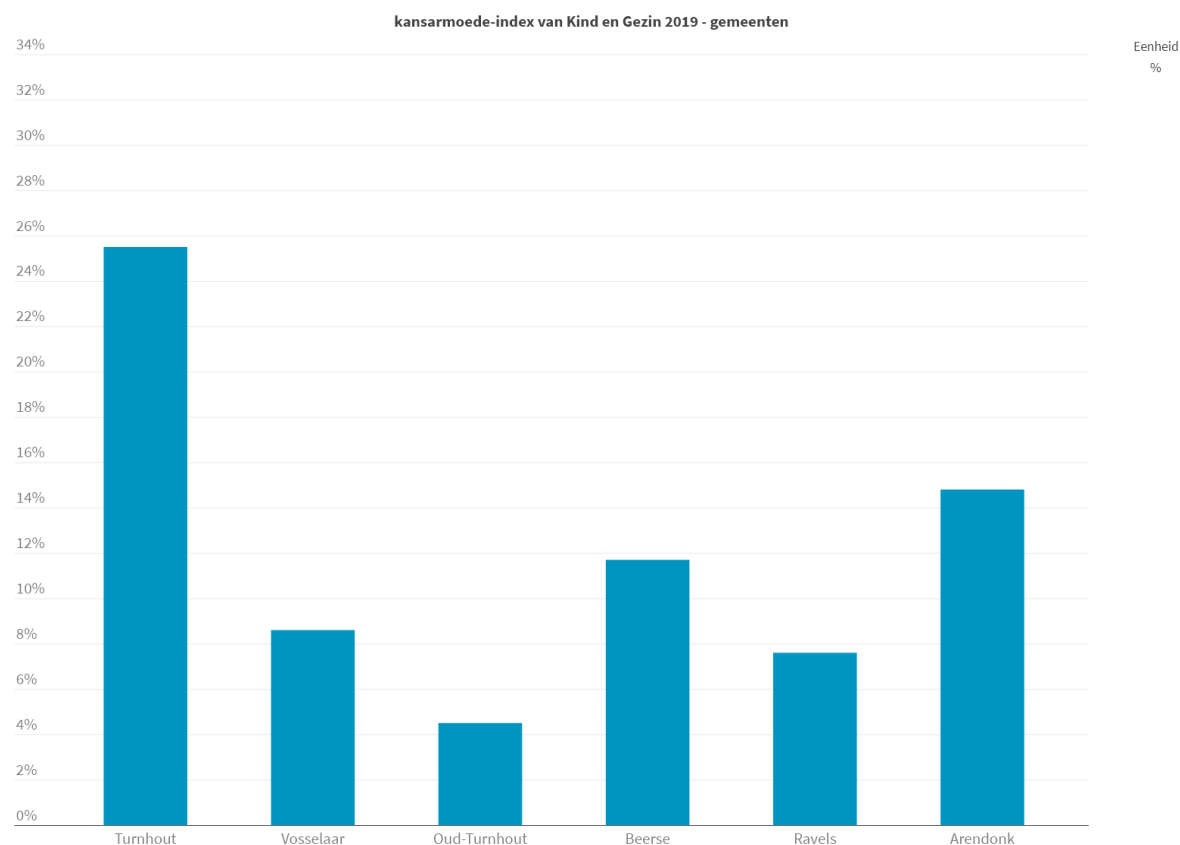
Een andere factor die bepalend is voor de economische welvaart is het opleidingsniveau. In Turnhout is er een opvallend hoog aantal leerlingen in TSO en BSO opleidingen.⁴⁶ Ook ligt het aantal studenten in hoger onderwijs (zowel universiteit als hogeschool) er 6% lager dan het Vlaamse gemiddelde. Anderzijds scoort Turnhout bijna 10% hoger dan het Vlaamse gemiddelde wat betreft tewerkstelling in hoogtechnologische of kennisintensieve sectoren⁴⁷, dit in tegenstelling tot het arrondissement.

Het armoederisico ligt (cfr. EU-SILC armoedecijfers) beduidend hoger bij ouderen, alleenstaanden, éénuoudergezinnen, werklozen, inactieven, huurders, laaggeschoolden, mensen met een beperking en vreemdelingen van niet-EU-afkomst. Bij de laatste categorie is dit risico vijfmaal hoger dan bij mensen die binnen de EU geboren zijn.

Eén op vier kinderen in Turnhout wordt geboren in een kansarm gezin. Ook hier is het verschil met de omliggende gemeentes groot.

⁴⁶ Rapport Economie op provinciesincijfers.be en www.statistiekvlaanderen.be/nl/vroegtijdige-schoolverlaters-op-basis-van-administratieve-data

⁴⁷ Ook al daalt het aantal jobs in de hoogtechnologische industrie, zie verder.

Bron: Kind en Gezin | provincies.incijfers.be

Afhankelijkheidsratio

De verhouding tussen ouderen en actieve bevolking noemt men de afhankelijkheidsratio. In de provincie Antwerpen stijgt deze afhankelijkheid continu. Het aandeel heel oude ouderen stijgt daarbinnen ook nog steeds verder. Dit heet de 'verzilvering'. In het arrondissement Turnhout is het aandeel hoogbejaarden meer dan verdubbeld sinds 1990.

Op de arbeidsmarkt vertalen deze evoluties zich in een steeds groter aandeel van beschikbare oudere werknemers sinds 2007 (dus niet noodzakelijk ook echte participatie). Door de groei van de 55- tot 64-jarigen en het teruglopen van de 15- tot 24-jarigen blijft er hier een grote demografische spanning. Pas vanaf 2035 zou er mogelijk weer een evenwichtigere situatie kunnen ontstaan.

2.2.2. Cultuursector

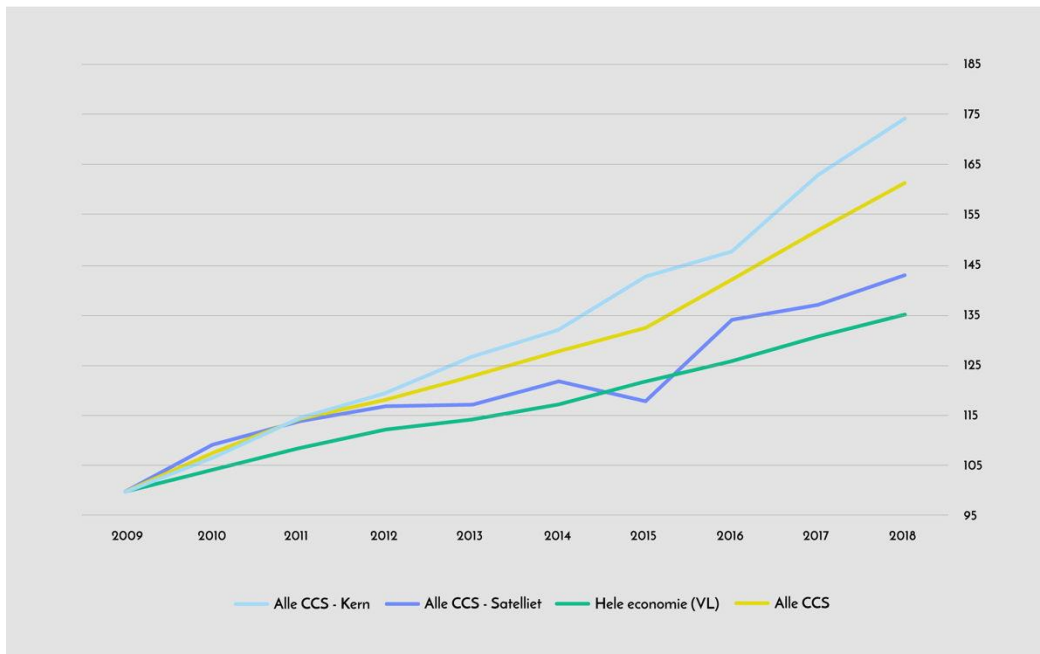
Omvang cultuursector

In de culturele en creatieve sector werken in Vlaanderen 187.196 voltijdse equivalenten. Daarvan zijn er 60.660 zelfstandig ondernemer. Dat is 12,34% van alle zelfstandigen in Vlaanderen. Allemaal samen zorgen ze afgerond voor 14,2 miljard euro toegevoegde waarde. Dat is bijna 6% van de totale

bruto toegevoegde waarde in Vlaanderen. Als we kijken naar de laatste 10 jaar, zien we ook dat de sector veel sneller groeit dan de totale economie.⁴⁸

Ook de gesubsidieerde cultuursector speelt hierin een grote rol. Met hun werkingsbudgetten betalen zij immers de lonen van de artiesten en hun onkosten. Ook de ondersteunende beroepen die een meer technisch profiel hebben, halen hier een groot deel van hun inkomsten.

Evolutie van de bruto toegevoegde waarde van de creatieve en culturele sector in Vlaanderen

Aandeel van de creatieve industrie in de Vlaamse economie

We zien een duidelijke groei in het vrijetijdsaanbod in het algemeen, en in cultuur in het bijzonder. Steeds meer steden en gemeentes ontdekken cultuur als een instrument om enerzijds aan citymarketing te doen om mensen van buitenaf naar hun stad te krijgen en anderzijds als een tool om de aantrekkelijkheid ook naar de eigen bevolking te vergroten. Het valt te onderzoeken of de Warande hier een positieve impact heeft in Turnhout en de Kempen en zo ja, hoe die eventueel vergroot kan worden.

⁴⁸ Cijfers van creatieivesector.be

Het is voor kleine steden belangrijk om in kunst en cultuur te investeren. Naast betaalbare woningen en een vlot woon-werkverkeer, is het kunst- en cultuuraanbod van een stad één van de meest bepalende factoren wanneer jongeren kiezen waar ze gaan wonen.⁴⁹

Het belang van de cultuursector

In het Vlaams regeerakkoord⁵⁰ krijgt cultuur een belangrijke rol in sociale cohesie, gezondheid en welbevinden, burgerparticipatie en creativiteit en dit op drie niveaus: persoonlijk, maatschappelijk en economisch. Bovendien stimuleert de Vlaamse overheid samenwerkingen.

Dit lezen we ook in de tekst van Leo Samama⁵¹ ‘Wat is kunst?’: *“Is het belangrijk, dat kunstonderwijs en de kunsten zelf een vaste plaats hebben in het onderwijs en in het maatschappelijk verkeer? De vraag stellen is hem beantwoorden. Inderdaad. De verschillende functies van kunst als product van cultuur, als definiëring en afbakening van individuele en collectieve identiteit, als onderwerp van contemplatie en transcendentie, als smeermiddel voor sociale processen, maar evenzeer als onderwerp van ruilhandel tussen producenten en consumenten van kunst, zijn in feite al voldoende om het nut, ja, de noodzaak van kunst uiterst serieus te bestuderen en te overwegen.*

Maar ik kan nog een stap verder gaan. (...) Studies in steden die economisch aan de grond dreigden te geraken of het zelfs al waren (denk bijvoorbeeld aan steden met overwegend oude industrie als Liverpool en Manchester) geven aan dat een nieuw economisch elan voor een verrassend deel het resultaat is geweest van een extra impuls van de kunsten, op de voet gevolgd door kunsteducatie en een daadwerkelijk door alle lagen van de maatschappij getrokken spoor van kunstparticipatie.

(...) Bovendien kan kunst in al haar facetten en veelzijdigheid betekenis geven aan elk individu, aan een groep individuen als collectief (met tienduizenden tegelijk bij een concert in De Kuip), ja aan een natie (en niet alleen wanneer het volkslied klinkt). (...) Zonder overkoepelende en samenbindende cultuur vallen groepen uit elkaar. (...)

Kunst draagt in die zin bij aan het welzijn van mensen. Het is immers een representatie van hun dromen, hun verlangens, hun idealen, hun leven en streven. Dat is bepaald geen 19de-eeuwse of kleinburgerlijke notie, maar direct verbonden aan de behoefte van de mens buiten de tijdelijkheid van het eigen, fysieke lichaam te kunnen treden en in een hemel of op aarde aan het eigen voortbestaan te werken. Kinderen en kunst zijn in die zin elkaars gelijken. Het is ook dat streven dat inhoud kan geven aan het bestaan. En in die zin draagt kunst dus inderdaad bij tot het welzijn van mensen. Een maatschappij zonder kunst en cultuur vervalst in defaitisme en nihilisme. Dat alleen al zou menig politicus grote angst moeten inboezemen!”

⁴⁹ Gebaseerd op een studie van Gerard MARLET, gepubliceerd in ‘De aantrekkelijke stad’, 2009, maar ook recentere studies in Gent en Brussel tonen dit aan:

https://stad.gent/sites/default/files/page/documents/160086_Gent_rapport-Hiva_opmaak-online-v10_LR.pdf en <https://www.briobrussel.be/sites/default/files/2020-06/Waarom%20mensen%20verhuizen.pdf>

⁵⁰ <https://publicaties.vlaanderen.be/download-file/31741>

⁵¹ <https://www.leosamama.nl/2013/06/het-belang-van-kunst-en-cultuur/>

2.3. ECOLOGISCH

Klimaat

In de Kempense bodem zit enkel zand. Dat maakt onze regio extra gevoelig voor klimaatveranderingen⁵² en maakt van water een kostbaar goed. Waar men vroeger dacht dat de veranderingen voelbaar gingen zijn tegen het einde van deze eeuw, zien we dat deze nu al meer en meer zichtbaar worden. Afgelopen zomers waren er periodes van extreme hitte en droogte. De toenemende verharding van de Kempen zorgt bovendien voor een versnelde afstroming van het water naar riolen en rivieren. Het grondwaterpeil wordt problematisch laag. Hierdoor komt de landbouwsector in gevaar. De provincie Antwerpen heeft recent een droogtecoördinator aangenomen en de afgelopen zomers waren er verschillende periodes met captatieverboden.

De intercommunale IOK heeft samen met de gemeentes een ‘energie- en klimaatactieplan’ opgesteld. Daarin wordt ingezet op vermindering van CO₂ (methaan en stikstof komen nog niet aan bod). Dit is een zeer belangrijke problematiek, omdat het een proces is dat bij niet ingrijpen nog versnelt.

Het onderscheid in uitstoot van CO₂ tussen Turnhout en de omliggende gemeentes is dat de industrie hier verantwoordelijk is voor een groter deel van de CO₂-uitstoot en dat de huishoudens een kleiner aandeel hebben in die uitstoot. Het bovengenoemde actieplan richt zich op vermindering via vernieuwing van woningen, het aanmoedigen van minder autogebruik, het aanmoedigen van de tertiaire sector en de industrie om hun gebouwen energiezuiniger te maken, en de landbouw aanmoedigen om hun processen energiezuiniger te maken. In het algemeen wordt de overstap naar hernieuwbare energie gestimuleerd.

Als we het bezit van personenwagens bekijken in Turnhout (103,1/100 huishoudens)⁵³, dan ligt dit beduidend lager dan het gemiddelde van de provincie Antwerpen (118,7) en het Vlaams Gewest (127). Ook in het arrondissement Turnhout ligt het autobezit merklijk hoger met 125,2/100.

In de Warande is tot nu nog te weinig ingezet op duurzaamheid. Infrastructureel is er een inhaalbeweging gebeurd met beglazing, ledverlichting, zonnepanelen. Maar in de mentaliteit in huis moet er nog een verandering op gang komen. Sinds kort is de Warande ingestapt in het milieumanagementsysteem ISO 14001, daarbij ondersteund door de diensten van de provincie. Er is een werkgroep samengesteld die de hele werking milieuvriendelijker moet maken en hiervoor zal ook budget vrijgemaakt worden. Samen met Antwerp Management School doen we een studie om onze startpositie in kaart te brengen.

Mobiliteit en ruimtelijke ordening

De dienst Mobiliteit van de Provincie Antwerpen maakte een mobiliteitsstudie over de situatie in de Noorderkempen.⁵⁴ Een belangrijke problematiek is de grote druk op het wegennet dat in onze regio eigenlijk continu overbelast is. Dit zorgt voor veel sluipverkeer, onveilige dorpskernen en lange reistrajecten binnen de regio.

⁵² Samuel Van de Vijver en Fien Batens, “*Water als bron van vooruitgang en klimaatadaptatie*”, in “*Kempenatlas*”, Public Space, 2017, blz 24.

⁵³ Gebaseerd op rapport Economie provinciesincijfers

⁵⁴ <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/drem/dienst-mobiliteit/mobiliteitsplanning/mobiliteitsstudies/noorderkempen.html>

In alle Gemeentelijke Ruimtelijke Structuurplannen van de hele Noorderkempen staat kernversterking dan ook voorop. Bundeling van het wonen en een sterke concentratie van handel, diensten en voorzieningen in de (hoofd)kernen, dragen samen bij tot de leefbaarheid van grotere en kleinere kernen. Een tweede sterke klemtoon ligt in de belangrijke relatie tussen de kernen en de open ruimte rondom. Daarin zit namelijk de kwaliteit van het wonen in de Noorderkempen.

De stad Turnhout (en het stedelijke gebied Turnhout) is in de vier windstreken omringd door open ruimte⁵⁵ wat een bijzondere troef is, zeker voor een centrumstad. In het structuurplan zijn fietsroutes uitgetekend in alle richtingen, vertrekkend van op de Grote Markt en tot in de open ruimte.

Openbaar vervoer

Een belangrijke problematiek op het vlak van mobiliteit is dat de Kempen onderbedeeld zijn als het gaat over openbaar vervoer. Dit geldt zowel voor treinen als voor bussen. Bij de trein is de situatie weliswaar nog dramatischer dan bij de bus. Het station van Turnhout is altijd een wat achtergesteld hoofdstation geweest. Het is slechts in één richting en via omwegen op deels enkelsporige trajecten verbonden met het spoorwegnetwerk. Ter vergelijking: de rittijd Noorderkempen – Antwerpen (15') is veel gunstiger dan deze van Turnhout naar Antwerpen (45'). De laatste trein om vanuit Antwerpen in het weekend in Turnhout te geraken is weliswaar om 23:53 uur, maar om vanuit Turnhout in Antwerpen te geraken is dit 22:17 uur. En op weekdays is dit respectievelijk om 22:59 uur en om 21:04 uur. Je geraakt dus weliswaar nog in Turnhout, maar je geraakt er na negen uur niet meer weg met de trein. De voorstellingen in de Warande duren gemiddeld tot halftien 's avonds. De frequentie van de treinen is één per uur.⁵⁶

Vlak voor de Warande is er een ruim aanbod aan busverbindingen. Overdag is er naar de meeste omliggende dorpen en naar Antwerpen een vrij goed aanbod met twee tot vier verbindingen per uur. Maar in de avond vermindert dit tot één per uur. De laatste bus naar Antwerpen is om 23:00 uur, naar Geel om 22:20 uur, naar Mol om 22:02 uur, naar Herentals om 22:37 uur en naar Arendonk om 22:10 uur.

Wanneer de klimaattransitie vereist dat het autogebruik financieel minder voordelig is, zal de bereikbaarheid van de Warande dus nog verminderen als er niet meer ingezet zal worden op openbaar vervoer.

2.4. GEVOLGEN VAN CORONA

Dankzij de verschillende vaccins die ontwikkeld zijn, komen we stilaan in de fase van de normalisering. Maar hoe normaal wordt het weer? Corona heeft veel zaken op scherp gesteld en in verschillende sectoren en onderdelen van onze maatschappij zullen er blijvende veranderingen zijn.⁵⁷

Een belangrijke kwestie is de leefbaarheid van de stadskernen met winkelcentra. Gevreesd wordt dat grote ketens hun minst rendabele winkels zullen sluiten in de kleinere stadskernen. Omdat de consument het online kopen versneld gewend geraakt is, zal de hele sector hier een antwoord op moeten vinden. Buurtwinkels zijn voorzichtige winnaars omdat het telewerken vermoedelijk deeltijds

⁵⁵ Uit het eindrapport van de mobiliteitsstudie uit 2012, in opdracht van de Provincie Antwerpen

⁵⁶ <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/drem/dienst-mobiliteit/mobiliteitsplanning/mobiliteitsstudies/noorderkempen.html>

⁵⁷ Deze paragraaf is grotendeels geïnspireerd door het dossier 'Eén jaar corona' dat op 4/2/2021 in Trends Magazine verschenen is.

zal blijven bestaan. Winkels van ketens krijgen meer en meer de functie van 'uitstalraam' voor de onlinekopers. Ook Turnhout behoort tot die eerder kleinere stadskernen.

Er zullen ongetwijfeld ook grote gevolgen komen voor de immosector. Het vele telewerken zorgt voor een overaanbod aan kantoorvastgoed. Logistiek vastgoed floreert dan weer wegens de groei van het online kopen. Op de huizenmarkt wordt het beschikken over een tuin of terras belangrijker, alsook de nabijheid van groen. Voor wat dat laatste betreft scoort Turnhout goed en heeft de stad de afgelopen jaren al duidelijk ingezet op een groen karakter in het noorden van de stad, met veel bijkomende ruimte voor ontspanning. De vraag blijft wel of dit voldoende is om mensen naar de stad te blijven aantrekken.

Een sector die sterk te lijden heeft onder deze crisis is het toerisme. Men verwacht dat het de eerste jaren nog niet evident wordt om opnieuw intercontinentaal te reizen. Mensen zullen die vooral binnen Europa doen waar er overal een hoge graad van vaccinatie bereikt zal worden.

Corona heeft de mensen ook uit de bus en de trein gehaald. Veel pendelaars doen nu telewerk. En ook hebben mensen het gevoel dat het besmettingsrisico op het openbaar vervoer groter is. Dit wordt een moeilijk vraagstuk voor met name De Lijn omdat een minder frequent aanbod ook een lagere vraag genereert. Vraag is dus of de reizigers zullen terugkeren in voldoende grote aantallen.

Er is ook bezorgdheid of het consumentenvertrouwen opnieuw voldoende groot wordt om de mensen al dadelijk opnieuw geld te doen uitgeven zoals voorheen. De Belgen hebben enorm veel gespaard. Tussen de twee coronagolven herstelde de consumptie tot 95%, wat doet hopen op een volledig herstel nadat alle maatregelen beëindigd worden. Maar anderzijds zal de economische crisis dan ook pas beginnen. Er zal meer werkloosheid komen door de faillissementen die er toch massaal verwacht worden. En dit zorgt uiteraard ook voor verminderde consumptie.

Er wordt nu al over de huidige jongeren gesproken als de 'pandemials' waarbij gevreesd wordt voor een verloren generatie. Het is duidelijk dat nu al veel jongeren het financieel moeilijk hebben omdat ze geen studentenjob hebben kunnen doen. Maar ook mentaal is er schade door het gebrek aan sociale contacten die nodig zijn voor de persoonsontwikkeling en om netwerken op te bouwen, wat ook deels via tewerkstelling gebeurt. Uit het verleden weten we dat wie aan het begin van zijn loopbaan werkloos is, daar jaren later nog steeds de gevolgen van draagt. Specifiek in het beroeps- en technisch onderwijs is er nu het probleem van de stages. Jongeren doen weinig praktijkervaring op in bedrijven wat hun leerkansen verkleint. Wel positief is dat er de komende vijf jaren nog een laatste deel van de babyboomgeneratie op pensioen gaat, wat voor veel vacatures zal zorgen. In Turnhout is er zoals hogervermeld een groter aandeel jongeren, en binnen die groep ook een groter aandeel jongeren in BSO en TSO. De gevolgen kunnen dus duidelijk voelbaar zijn.

Door het telewerk en de lockdown werden bedrijven versneld gedwongen om in te zetten op digitalisering. Studies tonen dat investeren in ICT loont. Des te groter het bedrijf, des te groter ook de return on investment. Maar de vraag is of dit ook zo zal zijn in de cultuursector waar de live-beleving net centraal staat en waar het nog maar de vraag is of de bezoekers ook voor een digitale ervaring gaan willen betalen.

Wat zeker gaat overblijven na corona is het telewerken. Het is duidelijk uit studies dat twee zaken niet efficiënt zijn: volledig thuis werken enerzijds en volledig op kantoor werken anderzijds.

Afgelopen jaar is er ook een versnelde groei geweest van de korteketenproducenten. We zien daar dat steden een voortrekkersrol hebben en de motor zijn van de verandering. Burgers organiseren zichzelf bijvoorbeeld in energiegemeenschappen. De landbouw in Vlaanderen is industrieel en

exportgericht. Deze sector zal zich moeten heruitvinden in het kader van de klimaatdoelstellingen die nu duidelijk op het voorplan zullen komen.

De ouderenzorg tenslotte is de sector die het sterkst te lijden heeft gehad onder deze crisis. Het grote aantal doden dat er in de eerste golf in de verzorgingstehuizen gevallen is, doet de sector nadenken over andere manieren om zich te organiseren. Ongetwijfeld zal meer kleinschaligheid hierbij voorop staan, al dan niet ook in de organisatiestructuur. De Warande werkt reeds samen met verschillende instellingen en kan wellicht ook die samenwerking hierop aanpassen. Dit geldt ook voor instellingen voor mensen met een beperking.

Het is duidelijk dat ook de impact van corona op het geestelijk welzijn van de bevolking groot is en nog een hele tijd groot zal blijven. Covid-19 heeft langetermijngevolgen voor de gezondheid, niet alleen door infectie met het coronavirus maar ook door stress, frustratie en isolatie ten gevolge van quarantaine of lockdown. De druk op de geestelijke gezondheid van de bevolking neemt toe door het chronisch karakter van de pandemie en de aard van de beschermingsmaatregelen.⁵⁸

Gevolgen van corona in de Warande

Een jaar geleden moest de Warande haar deuren sluiten door corona. Dit gedurende enkele maanden. Tijdens de eerste lockdown was ook het werk achter de schermen in het gebouw niet toegestaan. Verschillende groepen personeel moesten hierdoor op het systeem van TWWO⁵⁹ gezet worden, met name theatertechniek, gebouwenteknik, bewaking en poets. Die ploegen dus die 'op de werkvloer staan'. Administratieve functies konden van thuis uit verder uitgeoefend worden alsook de organisatorische en programmatorische functies. In deze periode heeft de organisatie ontzettend snel moeten overschakelen naar een andere manier van werken. Zo kon er versneld overgegaan worden naar een meer transversale organisatiestructuur waarmee we in deze periode hebben geëxperimenteerd.

Ook op het vlak van het programma moest er snel geschakeld worden. Programma-onderdelen waarbij dit mogelijk was, gingen met succes online. Middelen moesten hiervoor verschoven worden om materiaal aan te kopen en mensen moesten omgeschoold worden. Ook werd er in de periode dat de podiumzalen open mochten op een andere manier geprogrammeerd. Kleinschalig en kort op de bal. Op lange termijn moet zeker bekeken worden wat we van deze veranderingen moeten meenemen naar de toekomst.

Een spijtige bijwerking die we moesten vaststellen, is dat deze omschakeling ervoor gezorgd heeft dat we het met zeer veel moeite langzaam opgebouwde diverse publiek dat we toeleiden naar ons programma niet meer bereiken. Het Openingsfeest bijvoorbeeld evolueerde van een open en gratis laagdrempelig megafeest voor iedereen in Turnhout naar een kleinschalig evenement met ticketverkoop. We kunnen nu niet inschatten hoe moeilijk het zal zijn deze mensen opnieuw naar de Warande te halen.

We kunnen vandaag moeilijk inschatten wat de impact van corona zal zijn op de financiële situatie van de bevolking. De overheid geeft momenteel zeer grote bedragen uit aan herstel- en ondersteuningsmaatregelen. Hoe het oplopende begrotingstekort dat hierdoor ontstaat in de toekomst zal weggewerkt worden is onduidelijk. Zorgt dit voor meer belastingen? Zal de kloof tussen arm en rijk hierdoor groter worden? Komt er een algemene verarming? Het antwoord op die vragen

⁵⁸ <https://www.stressburnout.belgie.be/nl/covid-19/zorgpersoneel/impact-op-de-geestelijke-gezondheid-en-psychosociale-opvang>

⁵⁹ Tijdelijke Werkloosheid Wegens Overmacht

heeft ook een impact op het budget dat gewone gezinnen aan cultuur zullen kunnen en willen besteden.

DEEL 3: CONCLUSIES

3.1 POSITIE VAN DE WARANDE

Gedurende 50 jaar heeft de Warande haar positie uitgebouwd in de eigen streek, maar ook in het Vlaamse cultuurlandschap. De Warande had en heeft op vele vlakken een pioniersrol. Vandaag moeten we onze instelling opnieuw herdenken. We passen noch in het vakje van Vlaamse kunstinstelling, noch in het vakje van het lokale cultuurcentrum. Wij zijn in de feiten een regionaal cultuurhuis. Ons publiek komt uit Turnhout, uit de Kempen, uit de rest van Vlaanderen en uit het zuiden van Nederland. Ook strekt het netwerk van de Warande zich ver uit. De partner-vzw's in huis situeren zich met hun werking op regionaal of Vlaams niveau. Een meer gezamenlijke regionale rol lijkt dan ook te beantwoorden aan de visie van Vlaanderen om meer op het regionaal niveau samenwerkingen te stimuleren. De Warande zou opnieuw een voorloper kunnen zijn als zij het geheel van de actoren op de site als troef uitspeelt en samen met hen de verbinding maakt met andere sectoren in de samenleving.

Immers als we zien dat de schaarse Vlaamse middelen die binnen het kunstendecreet naar de Kempen gaan, bijna uitsluitend richting Turnhout en met name naar de huispartners van de Warande of organisaties die ooit ontstonden vanuit de Warande, dan ligt er bij ons een grote verantwoordelijkheid om in de Kempen mee te bouwen aan een sterk cultureel netwerk dat niet enkel de cultuurcentra (o.a. 't Pact) betreft, maar ook de erfgoedsector en de musea. Met al deze partners samen moet het mogelijk zijn om op deze wijze cultuur in de Kempen naar een hoger niveau te tillen.

Een nieuwe unieke rol ten aanzien van inwoners en organisaties in de ruime regio moet er ook mee voor zorgen de financiële inkomsten te kunnen veiligstellen. De Warande moet de uniciteit van haar rol en de noodzaak ervan voor de globale ontwikkeling van de streek aantonen. We willen de inwoners van de Kempen ervan overtuigen om samen de Warande verder uit te bouwen als cultuurhuis van de Kempen.

3.2 FINANCIËN

Op het vlak van financiën hebben er zich enkele belangrijke evoluties voor gedaan. De dotaties van de provincie en de stad zijn de laatste tien jaar ongeveer op gelijk niveau gebleven (de stad heeft in 2020 de subsidie verhoogd met 50.000 euro, de dotatie van de provincie wordt jaarlijks geïndexeerd). Tegelijk is de infrastructuur vergroot. Om de vaste kosten naar beneden te krijgen werd er gesnoeid in het personeelsbestand. Maar om het extra werk dat gepaard ging met de uitbreiding van de site en het programma toch gedaan te krijgen werd er ingezet op outsourcing. Dit proces werd onvoldoende vooraf in kaart gebracht waardoor het ook niet beheerst werd. Dit leidde uiteindelijk tot een onhoudbare druk op het personeel en op de financiën.

Na de inkanteling van Aktuwa vzw in APB de Warande was er enige onduidelijkheid ontstaan over de financiën, waardoor het moeilijk werd om een correcte inschatting te maken van de huidige en toekomstige financiële situatie. Het afgelopen jaar kwamen die duidelijkheid en transparantie er wel.

Op korte termijn wordt het zaak de werking en het programma in overeenkomst te brengen met de capaciteit van de onderbouw en de financiën. Hiervoor is een goed systeem van monitoring noodzakelijk.

Om voorbereid te zijn op toekomstige risico's willen we naar een uitgebreidere financieringsmix evolueren. Er liggen kansen bij horeca en bij een vernieuwde sponsorwerking. Ook bij samenwerkingen en fondsenwerving buiten het kunstendecreet.

3.3 ORGANISATIE

Op bestuursniveau bestaat er momenteel geen duidelijke governance tussen de verschillende bestuursorganen. Een duidelijke verantwoordelijkheids- en beslissingsstructuur is aangewezen. De Vaste Commissie van Advies (VCA) is sinds twee jaar toegevoegd aan Directiecomité en Raad van Bestuur en moet een actieve rol toebedeeld krijgen.

Om veranderingen te kunnen doorvoeren in het inhoudelijk programma en in de werking dringt ook een hervorming van de organisatie zelf zich op.

We staan voor een verandertraject en willen evolueren naar een dynamische organisatie om klaar te zijn voor de veranderingen die eraan komen. Meer participatief werken zal nodig zijn. De noodgedwongen andere manier van werken die gepaard ging met de coronacrisis blijkt een vooruitblik op de toekomst te zijn. Er wordt meer projectmatig en meer transversaal gedacht. De transformatie is dan ook al ten dele in gang gezet.

Het organogram van de Warande moet getoetst en aangepast worden aan nieuwe evoluties die zich voordoen. We moeten evolueren naar transversaal denken en gaan werken in functie van de doelen.

Hiermee hangt ook samen dat we opnieuw de vernieuwing en het pionieren moeten inbouwen in onze manier van denken en werken. We willen een dynamische organisatie worden die zich kan aanpassen aan veranderende omstandigheden door continu zichzelf in vraag te stellen.

Ook de organisatiestructuur van het warandemodel is aan herziening toe. Nieuwe convenanten en of samenwerkingsovereenkomsten moeten opgesteld worden. Belangrijk is om een antwoord te bieden op verschillende vragen die voorliggen zoals onder welke voorwaarden kunnen nieuwe jonge startende organisaties die inspelen op nieuwe culturele noden, een plaats krijgen in de Warande? Hoe bekomen we een continue nieuwe instroom en hoe stimuleren we doorstroom? Maar de hoofdvraag is: "Hoe kunnen we met deze samenwerking een antwoord bieden op de vooropgestelde strategische doelen?"

3.4 PROGRAMMA & WERKING

De Warande heeft een zeer uitgebreide werking. In ons programma bieden wij zeer veel kunstvormen aan in zeer diverse genres, mede dankzij de aanwezigheid van de partnerorganisaties in huis. Daarnaast zijn er nog tal van andere activiteiten die een meer individuele aanpak voorstaan en een intensievere band met de deelnemers. De Warande combineert haar hoogstaand artistiek programma met laagdrempelige activiteiten. Hierdoor trekken we zowel de kunstliefhebbers als een breed publiek aan.

De steeds toegenomen ambities zorgen ervoor dat we op zoek moeten naar oplossingen die het geheel opnieuw werkbaar maken, bijvoorbeeld strengere keuzes maken in het programma, manieren vinden om de dalende personeelsbezetting om te buigen of inventief zijn in het verhogen van eigen inkomsten en het vinden van andere inkomsten. Het kan ook een combinatie hiervan zijn. Op het vlak van circus, expo, dans, theater en muziek is er een aanbod dat nergens anders in de Kempen te zien is. In de toekomst moet de Warande nog harder inzetten op deze sterktes. Het vergt ook een oefening om in het programma een vertaalslag te maken van de identiteit van de streek en antwoord te bieden op de maatschappelijke uitdagingen.

De rol die de Warande opneemt in talentontwikkeling, is in het verleden te vaak onderbelicht gebleven. Vanuit de hele Kempen brengt de Warande jong talent op een podium dat zichtbaar is voor heel Vlaanderen. Voor jonge makers is de Warande een echte springplank naar professionaliteit. Als we deze rol willen blijven spelen, moeten we een tandje bijsteken. De intermediaire rol van de Warande moet herbekeken en versterkt worden. Recent hebben we reeds ingezet op spreiding in de regio met projecten als Miks en Wereldklassen.

De Warande heeft een trouw publiek dat graag en vaak naar de Warande komt. We willen onze relatie met hen nog versterken en hen mee ambassadeurs maken van de Warande en daarom moeten we onze bezoekers nog beter leren kennen. Ook moeten we nog een versnelling hoger schakelen op het vlak van toegankelijkheid en het betrekken van publiek met een andere herkomst. Jongeren zijn ons publiek en onze artiesten van de toekomst. Als we een levendige cultuursector willen, moeten we ook op hen extra inzetten.

Om in de toekomst goede en juiste beslissingen te kunnen nemen is een betere dataverzameling cruciaal. De Warande neemt af en toe deel aan onderzoeken. Dit is en blijft belangrijk in de toekomst. Voor een aantal aspecten is het interessant om zelf onderzoeken op te zetten zodat de toekomstige werking nog beter onderbouwd kan worden. Regelmatige evaluatie moet een evidentie worden in de bedrijfscultuur van de Warande.

3.5 MAATSCHAPPELIJKE UITDAGINGEN

Als kleinste centrumstad van Vlaanderen kende Turnhout het afgelopen decennium een grote verschuiving in de samenstelling van haar bevolking. Vandaag is 34,8 % van de bewoners van de stad van niet-Belgische afkomst. In het arrondissement zien we ook in de andere steden in de verkleuring, in de omliggende dorpen is dit minder het geval. Duidelijk is ook dat er in de Kempense dorpen een sterke vergrijzing is, en zelfs verzilvering van de bevolking. Dit fenomeen doet zich ook voor in Turnhout, maar hier is er tegelijk ook duidelijke groei van -18-jarigen. Een opvallend fenomeen is de

vereenzaming, dat in Turnhout ook vertaald wordt in een zeer hoog aantal alleenwonenden en alleenstaande ouders.

Het arrondissement Turnhout wordt door Europa nog steeds erkend als 'ontwrichte zone' wat betekent dat er steunmaatregelen mogelijk zijn. Er zijn grote contrasten in de regio met enerzijds een sterk ontwikkelde kenniseconomie met een bedrijf als Janssen Pharma, maar anderzijds ook een hoge werkloosheid en een grote bevolkingsgroep die laaggeschoold is. De verschillen tussen de stad en de omliggende dorpen zijn talrijk. In de laatste decennia werd aangetoond dat cultuur een belangrijke factor is bij de reconversie van steden en regio's. De aanwezigheid van een centrum als de Warande kan een belangrijke rol spelen.

De maatschappelijke uitdagingen vandaag zijn groot. Om deze te kunnen aan gaan, zijn transversaal denken en werken aan de orde. Via partners kan er kennis van deze andere sectoren in huis gehaald worden om zo zinvolle samenwerkingen te kunnen opstarten. Door deze samenwerkingen met andere sectoren meer op beleidsniveau en structureel uit te bouwen, kan dit ook naar het regionale niveau opgetild worden. We moeten nog voor we plannen maken het gesprek aangaan met specifieke doelgroepen, rechtstreeks en ook via experts. Zo kunnen we de nodige kennis verzamelen om in te spelen op de noden van bijvoorbeeld mensen in armoede of in eenzaamheid, mensen met psychische problemen en mensen met een niet-Belgische achtergrond.

Maar ook moet er meer onderzoek komen naar hoe we doelgroepen die net wel mee aan het stuur zitten in onze maatschappij nog meer aan boord krijgen. Hoe kan de Warande jonge gezinnen die hier komen wonen ervan overtuigen dat ze bij ons een toegevoegde waarde voor hun leven kunnen vinden? Cultuurparticipatie en welbevinden zijn nauw met elkaar verbonden.

De Warande heeft een zeer groot netwerk en heeft van bij het begin ingezet op inbedding in de samenleving door talrijke samenwerkingen aan te gaan. Ook het maatschappelijk netwerk is zeer breed. Op het terrein zijn de samenwerkingen talrijk. Er werd de afgelopen tijd echter nagelaten dit ook te verankeren en structureel te maken. Op het niveau van de besturen blijft daardoor onze werking ongekend. Ook zien we bij het bedrijfsleven een te beperkt netwerk. Te lang zijn we blijven steken in de traditionele aanpak van sponsoring met tickets en logovermelding in ruil voor sponsorbedragen. Vandaag willen bedrijven zelf ook hun maatschappelijke rol die ze opnemen duidelijk maken. We moeten dan ook op zoek naar gezamenlijke visies en waarden. We moeten bedrijven opnieuw overtuigen dat wanneer ze met de Warande samenwerken, dit ook hun eigen werking ten goede komt. Om de impact op maatschappelijke uitdagingen in kaart te brengen benadrukken we opnieuw de noodzaak om aan monitoring en impactmeting te doen. Op die manier kan ook een cultuurbeleid vorm krijgen en neemt de Warande een sturende rol op in het veld

De maatschappelijke uitdagingen beperken zich ook niet tot het bereiken van kwetsbare doelgroepen. Ook wordt het zaak in het programma en in de werking aandacht te hebben voor maatschappelijk actuele thema's. Toekomstgericht denken impliceert dat er bijvoorbeeld aandacht gaat naar klimaatverandering of naar mobiliteit in de Kempen en de veranderende samenstelling van de bevolking.

DEEL 4: MISSIE EN VISIE

MISSIE

Vanuit Turnhout, het hart van de Kempen, bieden we met cultuurhuis de Warande een blik op de wereld. We spelen onze regionale rol met een toonaangevend en gedurfd kunst- en cultuuraanbod dat inspireert, confronteert en verbindt. Steeds met de vinger aan de pols en met een verhelderende blik op de veranderende samenleving waar we deel van uitmaken.

We zijn een plek die mensen, ideeën en wereldbeelden uitnodigt om elkaar te ontmoeten. Waar tijd wordt genomen om te inspireren en ruimte gelaten om te experimenteren. Nooit alleen, maar altijd samen met diverse organisaties en overheden.

VISIE

Bij de Warande zijn we als regionale speler onmiskenbaar onmisbaar.

Als cultuurhuis bereiken we trots een breed publiek met ons divers en toonaangevend kunst- en cultuuraanbod. Door extra focus op kinderen en jongeren in Turnhout en de regio geven we de samenleving van vandaag energie en geven we die van morgen vorm.

Als ontmoetingsplek waar iedereen de dynamische kracht van kunst en cultuur kan ervaren, hebben we een tastbare invloed op de ontwikkeling van onze omgeving. We dragen de kracht van kunst uit en voegen meteen de daad bij het woord.

Als broedplaats voor kunstenaars en creatievelingen geven we ruimte om te creëren, te experimenteren, te innoveren en te presenteren. We zien talent graag en laten het nog liever zien.

We staan midden in het centrum en reiken tot ver daarbuiten. Niet alleen letterlijk in Turnhout en omstreken, maar ook figuurlijk. We verbinden organisaties, creëren nieuwe netwerken en geven energie aan oude.

DEEL 5: BELEIDSDOELEN

Op basis van de hierboven aangegeven uitdagingen, de rol die de Warande kan opnemen in het bieden van antwoorden op deze uitdagingen en de visie die wij hierbij hanteren om een focus te bepalen, werden vier strategische doelen geformuleerd.

SD 1. De Warande organiseert een aanbod dat een unieke beleving realiseert op vlak van kunst en cultuur bij een publiek in de Kempen en waarmee ze zich blijft onderscheiden van andere cultuurhuizen.

OD 1.1 Met ons aanbod van circus, dans en expo maken we ons mede dankzij onze uitstekende infrastructuur, uniek in de Kempense regio en daarbuiten, zelfs tot buiten de landsgrenzen. Hierop werken we ons profiel extra uit. We doen dit op alle mogelijke vlakken: talentontwikkeling, kwetsbare doelgroepen en hoogstaand aanbod.

OD 1.2 De huispartners zorgen mee voor een rijk en uniek aanbod aan kunstvormen en samen met deze en andere partners werkt de Warande aan een geïntegreerd aanbod.

OD 1.3 Door de keuze voor de twee grote thematische lijnen cultuur/natuur en cultuur/welzijn - die de identiteit van de Kempen benadrukken - leggen we de basis voor samenwerking met partners uit andere domeinen. We denken hierbij aan o.a. onderwijs, zorg, arbeid, inclusieve economie, welzijn, wonen, platteland en mobiliteit. We onderzoeken de verhouding met de SDG's die we gaan bepalen.

OD 1.4 De Warande werkt participatief. We toetsen onze werking af aan de omgeving om continu bij te sturen. Dit gebeurt in dialoog.

OD 1.5 We geven een nieuwe invulling aan het tweesporenbeleid dat de Warande van bij het begin al gehanteerd heeft, waarbij er zowel aandacht is voor het experiment als voor brede toegankelijkheid.

OD 1.6 De Warande versterkt haar educatieve rol.

SD 2 De Warande biedt met haar cultuuraanbod een antwoord op maatschappelijke noden.

OD 2.1 De Warande realiseert een cultuuraanbod dat de divers geworden samenleving bereikt. We zetten actief in op het wegwerken van diverse drempels. Hierbij hebben we extra aandacht voor diversiteit, voor mensen in armoede, voor eenzamen en voor mensen die kampen met een laag psychisch welbevinden. We onderzoeken hoe we hen best betrekken en hoe we met kunst en cultuur tegemoet kunnen komen aan de nood die er is. De Warande wilt de toegankelijkheid verhogen, vertrekkend van het reeds gemaakte onderzoeksrapport. We bekijken hoe de infrastructuur en de werking van de Warande kunnen aangepast worden met aandacht voor mobiliteit en digitalisering. Ook op onze podia hebben we aandacht voor de vertegenwoordiging van diverse groepen in onze samenleving.

OD 2.2 De Warande focust extra op jongeren. We willen dat de Warande voor jongeren in de Kempen een plek is waar ze connectie kunnen maken met andere jongeren, met kunst en met de

‘grote wereld’ buiten de Kempen. We onderzoeken hoe we jongeren bij onze werking kunnen betrekken en met welk aanbod we hen kunnen bereiken. Kempense jongeren die zelf actief met cultuur willen bezig zijn weten dat ze in de Warande een partner vinden om hun talent te ontwikkelen en om hun eerste stappen in de cultuurwereld te zetten.

OD 2.3 We brengen duurzaamheid onder de aandacht via ons programma en via onze werking. Dit doen we samen met de partners in huis en ook met diverse personeelsgroepen. Ook onze interne werking is afgestemd op duurzaamheid en volgt de ISO14001 normen waar ook de Provincie Antwerpen op inzet.

SD 3 De Warande is een netwerkorganisatie, verankerd in Turnhout, de Kempen en de provincie Antwerpen.

OD 3.1 We herdenken het samenwerkingsmodel met de partners op de site en geven de campusgedachte organisatorisch en inhoudelijk verder vorm. Hierbij betrekken we ook de stedelijke partners die in de Warande wonen. We geven externe bestaande en nieuwe organisaties een plek op onze site om samen met ons onze doelen te realiseren. We professionaliseren de samenwerking met onze huispartners en werken hiervoor een duidelijk kader uit waarmee we de instroom van nieuwe organisaties mogelijk maken. Samen met hen maken we van de Warande tegelijk een fysieke en mentale site waar mensen en organisaties elkaar kunnen ontmoeten en ideeën uitwisselen.

OD 3.2 De Warande maakt samen met haar huispartners deel uit van en is een sturende kracht in een netwerk van kunst- en cultuurpartners uit de Kempen dat op sociaal en economisch vlak de regio mee versterkt. Samen nemen we nadrukkelijk een regionale rol op. We onderzoeken hiervoor de Kempische identiteit om deze te versterken en op een positieve manier in de kijker zetten en zo de slagkracht van de regio te verhogen.

OD 3.3 De Warande bouwt nieuwe en duurzame samenwerkingen uit en sluit samenwerkingsovereenkomsten af met bedrijven en organisaties in de regio. Samen met hen werken we aan gemeenschappelijke en maatschappelijke doelen.

OD 3.4 We werken een netwerk uit van residenties samen met onze partners in huis en samen met kunst- en cultuurorganisaties in de Kempen.

SD 4 We reorganiseren de Warande: we voeren een geïntegreerd beleid om de Warande klaar te maken voor de toekomst als flexibele, dynamische organisatie die zich kan aanpassen aan veranderende omstandigheden.

OD 4.1 De Warande evolueert naar een organisatie waar er transversaal gedacht en gewerkt wordt om de vooropgestelde doelen te bereiken.

OD 4.2 De Warande stemt haar inhoudelijke werking en de operationele onderbouw op elkaar af.

OD 4.3 We maken van de Warande een financieel gezonde organisatie, het budget is onder controle met voldoende reserves. We vernieuwen de fondsenwerving. We koppelen onze budgetten aan de vooropgestelde doelen.

OD 4.4 We zetten in op een modern personeelsbeleid waarbij de werknemers uitgedaagd worden, kansen krijgen om zich te ontwikkelen en begeleid worden in hun opdracht om de doelen binnen de Warande te realiseren.

OD 4.5 We vernieuwen de organisatiestructuur van de Warande met aandacht voor diversiteit en verruiming van expertise.

OD 4.6 We implementeren werkwijzen om onze werking te rapporteren en de impact ervan te meten.

OD 4.7 We zetten in op verdere digitalisering, intern en in onze relatie met onze klanten.

OD 4.8 We onderzoeken hoe we de nieuwe identiteit van de Warande kunnen communiceren en met welke kanalen we de gedefinieerde klantengroepen kunnen bereiken. De inzet op digitaal is maximaal. We betrekken de bezoekers niet alleen bij het programma, maar ook bij de werking van het huis. We maken van de Warande een huis waar de mensen in stad en regio Kempen graag naartoe komen.

OD 4.9 We versterken de samenwerking op de site en maken deze samenwerking ook meer zichtbaar onder een gemeenschappelijke vlag. Daarvoor spreken we een gezamenlijke communicatiestrategie af.

OD 4.10 We zetten in op de publieke ruimtes op de site. We willen deze aangenamer maken met alle partners op de site, ook de stedelijke partners Bibliotheek en Archief Turnhout, Futur (Fuifzaal Turnhout) en de provinciale organisatie DocAtlas.

Bijlage 1 – Charter landschapstekening: de gedeelde ambities van het Turnhoutse kunstenlandschap

De Turnhoutse kunstenorganisaties, cultuurhuis de Warande en de Stad Turnhout scharen zich achter de volgende krachtlijnen. Elke organisatie en het stedelijk beleid zullen daar hun verantwoordelijkheid in nemen. We rekenen erop dat het Vlaamse kunstenbeleid, en andere partners en beleidssectoren, de urgentie erkennen en ons volgen in deze ambities. Zodat het Turnhoutse Kunstenlandschap breed gedragen wordt en zijn impact kan versterken.

01. We geloven in de kracht van de kunsten om mensen gevoelig te maken voor het onbekende en nieuwe perspectieven aan te reiken. Daarmee oefenen de kunsten een wezenlijke impact uit op de samenleving.

02. We zien het als een belangrijke taak om de kunsten deel te laten uitmaken van de hele samenleving. We zetten ons in om meer groepen deel te laten uitmaken van de kunstpraktijk: kinderen en jongeren, nieuwkomers en mensen van diverse origine, mensen in moeilijke omstandigheden, en alle bewoners van onze stad en de regio die we nog niet bereiken. We treden buiten de geijkte paden en zetten de stap buiten onze muren. Ook streven we ernaar dat onze organisaties in hun werking, personeel en raad van bestuur een afspiegeling zijn van de samenleving.

03. We zetten ons in voor een solidair kunstenveld, dat zijn kracht vindt in verscheidenheid en samenwerkingen onderling. Door het versterken van artistieke, logistieke en zakelijke samenwerking en kruisbestuiving tussen de organisaties en individuele kunstenaars onderling. En met sterke banden en ondersteuning vanuit de lokale, provinciale en Vlaamse overheden.

04. We koesteren de dynamiek, wendbaarheid en kleinschaligheid van het Turnhoutse kunstenlandschap. We omarmen de eigenheid van het landschap met een aantal krachtige kleine spelers en zetten ons in om dit landschap te verrijken. Een kleinschalige eigenheid combineren we met een grootschalig denken, met als doel de impact van de organisaties én van het ecosysteem als geheel te vergroten. We benadrukken tegelijkertijd de kwetsbaarheid van het landschap, zoals extra zichtbaar geworden in de coronacrisis. We roepen de stedelijke, provinciale en Vlaamse overheden en organisaties op tot een grote alertheid en inzet voor de belangen van kleine organisaties en de individuele kunstenaar. We stellen ons tot doel om in gezamenlijkheid te zoeken naar manieren om ons kunsten-ecosysteem meer weerbaar te maken.

05. Een krachtige kunstensector overstijgt haar lokale betekenis. Turnhout is een beginpunt van waaruit kunstenaars en kunstenorganisaties zich ontwikkelen met een grootschalige ambitie, nationale en internationale blik en impact. We koesteren en stimuleren kunstenorganisaties en kunstenaars om te groeien en hun werking en artistieke producties in heel België en tot in het buitenland te spreiden. Daarmee dragen ze de kracht en rijkheid uit van ons kunstenlandschap.

06. We streven ernaar de voedingsbodem voor het kunstenveld in de gehele regio Kempen te verrijken. We engageren ons vanuit het Turnhoutse kunstenlandschap om de samenwerkingen met collega-kunstenorganisaties en cultuurcentra in de Kempen te intensiveren, als ook met organisaties in de bredere cultuursector en daarbuiten. We vinden het belangrijk om ruimte en kansen te bieden aan kunstenaars en organisaties in de Kempen om zich te ontwikkelen, te groeien en uiteindelijk de lokale betekenis te overstijgen. De Warande engageert zich vanuit haar provinciale opdracht om hierin een belangrijke rol op te nemen, samen met de andere kunstenorganisaties, de Stad Turnhout en de partners in de regio.

07. Garanties voor een goede basisondersteuning zijn essentieel. Sterke kunstenaars en een goed artistiek klimaat zijn de basis van ons landschap. Werkingssubsidies zijn onmisbaar om het ecosysteem weerbaar te maken, evenals andere vormen van overheidsfinanciering van lokaal tot Vlaams niveau. We ijveren voor een stevige financiële impuls om het kunstenlandschap in Turnhout – en in de Kempen – te activeren en de inhaalslag te maken om de geografische spreiding van kunstenaanbod en kunstenpraktijken in Vlaanderen te garanderen.

Deze charter is onderschreven door Stad Turnhout, cultuurhuis de Warande en de kunstorganisaties AR-TUR, De Mannschaft, HETGEVOLG, Kaaiman, Kunst in Zicht, MOOOV, Organroxx, Omnes, STORMOPKOMST, Stripgids en Theater STAP.

Bijlage 2 - Inhoudelijke samenwerkingen en lidmaatschappen

Structureel met contract

Partners in huis

Met de partners in huis werden convenanten afgesloten voor de periode 2014-2019. Sindsdien werden ze stilzwijgend verlengd. Er zijn afspraken met de vzw's over personeelsadministratie, ICT-ondersteuning, gebruik van podiumzalen, lokalen en auto's, coördinatie van vrijwilligers, communicatie, logistieke ondersteuning, kantoorruimtes, etc. De vzw's zorgen voor een zeer specifiek, complementair en artistiek aanbod.

AR-TUR beoogt als platform voor architectuur en ruimte een grote impact op de ruimtelijke kwaliteit van dorpse en kleinstedelijke omgevingen. En dat heeft een positief gevolg voor de leefbaarheid ervan voor de inwoners. Als coach, connector én co-creator stimuleert en activeert AR-TUR de belanghebbende spelers, jaagt synergieën aan en werkt samen met alle spelers uit het veld. Het speelveld, de vrije culturele ruimte, geeft AR-TUR de kansen om breed en ongeremd te denken en doen.

DINAMO biedt een gevarieerd activiteitenaanbod in een ongedwongen sfeer, onder professionele begeleiding van gepassioneerde vrijwilligers. DINAMO zet mensen in beweging. De sterke combinatie van persoonlijke ontwikkeling, verbinding en vrijwillige inzet maakt DINAMO uniek.

STORMOPKOMST is een multidisciplinair presentatieplatform voor kinderen en volwassenen.

KAAIMAN is de jongerentheaterbroedplaats die woont in cultuurhuis De Warande. Jongeren tussen de 11 en 19 jaar ontdekken en maken er samen met professionele coaches theater in al zijn facetten; van een idee bedenken tot het op de scène realiseren. KAAIMAN vertrekt daarbij vanuit de fascinaties van zowel de jongeren als de coaches door in het onderzoek de verbeelding van allebei aan het werk te zetten. In ateliergroepen ontwikkelen ze talent door te zoeken met een jonge, frisse en wilde eigenheid.

Kunst in Zicht - Duikel mee in de kunsten en laat de verwondering jou veroveren. Geïnspireerd door de hedendaagse kunsten werkt KiZ een labowerking uit voor kinderen en jongeren alsook vorming en coaching voor hun begeleiders. Spelen, creatief experiment en verwondering door de kunsten staan steeds centraal.

MOOOV is initiatiefnemer van allerlei periodieke en permanente activiteiten rond de programmering en vertoning van kwaliteitsfilms uit de vijf continenten.

Stripgids is hét kennisknooppunt over het actuele beeldverhaal en het stripvergoed in Vlaanderen. Stripgids stimuleert de verwondering, de nieuwsgierigheid, de kennis, de creativiteit en het lees- en kijkplezier bij lezers en stripmakers. Stripgids verbindt daarnaast ook het stripbedrijf, de cultuursector en de brede samenleving.

Provincie Antwerpen

Dienst Europa: organisatie van de Europaweek

Stad Turnhout

dienst welzijn, jeugddienst, dienst toerisme, buurtsport, werkgroep taalstimulering, dienst gelijke kansen, dienst onderwijs, wijkwerkingen, bibliotheek, musea Turnhout, academies, AGB Futur en peuterspeelpunt, jeugd welzijnsoverleg

Wereldklassen

Wereldklassen is een project van de Warande in samenwerking met DoorElkaar Hivset. Het project wordt mogelijk gemaakt dankzij de steun van een Nederlandse Stichting die anoniem wenst te blijven en de Universiteit Leiden. Wereldklassen geniet de steun van de cel Gelijke Kansen en Onderwijs van de stad Turnhout en het project Warme School.

Cirkant

voorstelling met jongeren die in aanraking kwamen met het gerecht

T'ANTWOORD

gezamenlijke organisatie van de Dag van de Armoede

't Pact

CC de Werf (Geel), CC 't Getouw (Mol), CC 't Schaliken (Herentals), CC Zwanenberg (Heist-op-den-Berg)

Deze samenwerking werd gestart in 2013 onder impuls van gedeputeerde Peter Bellens in het kader van de provinciale opdracht van de Warande. De samenwerking werd zowel gedragen door de politiek als de directies van de cultuurhuizen, er waren dan ook al langer samenwerkingen op vlak van programma en communicatie. 't Pact wordt administratief en financieel ondersteund door de Warande tot 2018.

De verschillende partners streven ernaar een breed en divers cultuuraanbod, waarbinnen ieder zijn eigenheid kan bewaren, aan te bieden aan de inwoners van de Kempen en ruimere regio. Dit wordt gerealiseerd door het aanbod op elkaar af te stemmen en projectmatige samenwerkingen uit te werken. Daarnaast wordt de kennis, expertise en ervaring tussen de medewerkers van de verschillende cultuurcentra en het cultuurhuis gedeeld. Financieel draagt elk huis evenveel bij.

Structureel zonder contract

Turnhoutse gezelschappen

De Mannschaft, Theater Stap, HETGEVOLG, Vielleicht: opname van alle producties in het programma van de Warande met ondersteuning van bijvoorbeeld ticketverkoop of repetitieperiode

8 instellingen voor mensen met een beperking en psychische kwetsbaarheid ifv Knipoogproject

inclusief / individueel project waarbij vrijwilligers van de Warande samen een persoon met een beperking (die woont in een Kempense instelling) naar een podiumvoorstelling of tentoonstelling gaat kijken / ongeveer 8 à 10 activiteiten per seizoen

Mekanders (Turnhout, Merksplas, Hoogstraten), Klavier ('t Zwart Goor Merksplas), Talander (Arendonk), Het GielsBos (Lille), De Berken (Turnhout), De Muylenberg (Turnhout), 't Twijgje (Turnhout) en Widar (Merksplas) in samenwerking met SVGK en Dinamo

't Huizeken, Muylenberg

recyclageprojecten met dagcentra: oude baches en affiches worden verwerkt tot schrijfblokken en shoppers

Woonzorgcentra ifv streaming

de Warande streamt jaarlijks een voorstelling naar de woonzorgcentra in de Kempen – vaak is dit in samenwerking met 't Pact

VeBeS

VeBeS (vereniging van blinden en slechtzienden) bezoekt een tiental activiteiten per jaar in de Warande. Eén voorstelling voorziet de Warande van audiodescriptie zodat de blinde of slechtziende persoon via een koptelefoon een beschrijving krijgt van wat er op het podium gebeurt. De Warande werkt hiervoor samen met Inter. Voor de voorstellingen boekt de Warande plaatsen vooraan.

T'ANTWOORD

5 tot 8 keer per seizoen bieden we de cliënten van T'ANTWOORD tickets aan aan een bijzonder hoge korting.

Projectmatig met contract

Gezamenlijke organisatie van festival

Omnes (Arab Cartoon Festival), verantwoordelijk voor activiteiten, inhoud & organisatorische aspecten van het festival, ondersteund door de Warande. Omnes verzorgt een aanvullend programma dat aansluit bij de programmering van de Warande, bouwt bruggen tussen de verschillende culturen en helpt wederzijds respect te ontwikkelen tussen burgers.

Gezamenlijke organisatie van voorstellingen

Octave, Concertvereniging, De Singer, Musica Divina, Booty Rave, Theaters Tilburg, Nieuwe Vorst, 013, Fontys – ondersteuning is allerlei: productioneel / financieel / inhoudelijk / communicatie / ticketing / ...

Officiële partner bij subsidiedossier

Erfgoed Noorderkempen, Locorotondo, ACaPA en Circo Circolo/Buro Piket, Wollewei + jeugthuizen uit de regio

Projectmatig zonder contract

Toeleidingsprojecten naar bestaand programma

CVO, Fedasil, Basiseducatie, Villa Mescolanza, Agentschap integratie en inburgering, T'ANTWOORD, Fontys

Logistieke en / of financiële ondersteuning

Gemeente Kasterlee, Hoge Rielen, andere gemeenten ivf locatieprojecten

Programmatorische en praktische samenwerkingen zonder contract

De Singel, Concertgebouw Brugge, BOZAR, Bijloke, CCHasselt, 30CC

Gezamenlijke communicatie en promo-acties

De Pont (Tilburg)

Lidmaatschappen

ENCC

De term "cultureel centrum" kent evenveel definities als er Europese landen zijn.

Musea, kunstcentra, onderwijscentra, gemeenschapscentra en multidisciplinaire culturele centra worden allemaal tot dezelfde noemer "cultureel centrum" herleid. Het was een van de redenen waarom dit Forum in 1992 het "Forum van Europese Netwerken" werd.

De Warande nam in 1994 samen met de Federatie van erkende Vlaamse Culturele Centra (FEVECC) het initiatief tot de oprichting van een Europees netwerk van culturele centra. Het doel was duidelijk: een samenwerking tussen die culturele centra die dezelfde doelstellingen hebben, een gelijkaardig beheer voeren en op een gelijkaardige manier te werk gaan. De erkende Vlaamse culturele centra werden als voorbeeld gesteld.

Een 25-tal vertegenwoordigers van diverse culturele centra uit 13 Europese landen kwamen samen op de eerste vergadering van het "Europees Netwerk van Culturele Centra" die in juni 1994 in de Warande plaatsvond.

Bij die gelegenheid werd de basis gelegd voor een nieuwe samenwerking op Europees niveau.

Er werden 9 kenmerken van een "cultureel centrum" gedefinieerd en overeengekomen. Deze kenmerken zijn ook de criteria geworden voor toetreding tot het ENCC. Sinds de oprichting van het ENCC heeft het secretariaat van het ENCC vele contacten gelegd in heel Europa om te achterhalen welke en hoeveel culturele centra er actief waren. In veel landen zijn er al culturele centra zoals hierboven beschreven, maar ze worden vaak kunstcentra, gemeenschapscentra, ... genoemd.

Niettemin hebben ze allemaal één kenmerk gemeen, ze zijn allemaal actief in het verspreiden van de verschillende kunstdisciplines en tegelijkertijd hebben ze een sterke band met de plaatselijke gemeenschap. Die band kan op verschillende manieren worden verworven. Het werken aan kunsteducatieve projecten waarbij het publiek nauw betrokken wordt en het aanbieden van een breed scala aan sociaal-culturele activiteiten voor de lokale gemeenschap in het algemeen (workshops, cursussen, activiteiten voor werklozen, ...) zijn er twee van.

Uit de talrijke contacten die wij hebben gehad, is gebleken dat er een reële behoefte bestaat aan uitwisseling en samenwerking op Europees niveau. Het ENCC wil hier actief aan bijdragen via zijn secretariaat in Vlaanderen.

OKO

overleg kunstorganisaties

Cult!

netwerkorganisatie en belangenbehartiger voor cultuurhuizen in Vlaanderen en Brussel

AntwerpART

koepel van beeldende kunstorganisaties in stad en provincie Antwerpen

ICOM

de International Council of Museums, kortweg ICOM, is een internationale organisatie waarvan zowel musea als museummedewerkers en restauratoren lid zijn

Bijlage 3 – bezoek van scholen

SEIZOEN 18-19

aantal scholen

58	
aantal basis	28
aantal secundair	22
aantal hoger	1
aantal academie	5
aantal bijzonder onderwijs	2

aantal leerkrachten (contactpersoon)

87

aantal leerlingen

9351

aantal klassen

452

aantal keer gemiddeld per school

3

welke gemeenten

25 scholen

uit Turnhout / Oud-Turnhout

8 scholen

uit Hoogstraten / Meer / Minderhout / Wortel

6 scholen

uit Malle

4 scholen

uit Arendonk

3 scholen

uit Lille / Gierle

3 scholen

uit Rijkevorsel

2 scholen

uit Vosselaar

1 school

uit Merksplas

1 school

uit Kasterlee

1 school

uit Baarle Hertog

1 school

uit Zoersel

1 school

uit Herentals

1 school

uit Berchem

1 school

uit Ieper

SCHOOL	GEMEENTE	SOORT	LLN	KLASSEN
Academie De Noorderkempen	2387 Baarle-hertog	academie	34	1
ASO Spijker	2320 Hoogstraten	secundair	98	5
ASO Spijker	2320 Hoogstraten	secundair	160	8
Basisschool De Smiskens	2300 Turnhout	basis	29	2
Basisschool De Smiskens	2300 Turnhout	basis	35	2
Basisschool De Smiskens	2300 Turnhout	basis	33	2
Basisschool Kameleon	2300 Turnhout	basis	41	2
Basisschool Kameleon	2300 Turnhout	basis	64	3
Basisschool Scharrel	2322 Minderhout	basis	44	2
Basisschool Scharrel	2322 Minderhout	basis	112	5
Basisschool Scharrel	2322 Minderhout	basis	110	5
Basisschool Scharrel	2322 Minderhout	basis	103	5
Basisschool Scharrel	2322 Minderhout	basis	74	4
Basisschool Sint-Clara	2370 Arendonk	basis	48	3
Basisschool Sint-Clara	2370 Arendonk	basis	56	3
BKLO Vibo De Brem	2360 Oud-Turnhout	bijzonder	9	1
BKLO Vibo De Brem	2360 Oud-Turnhout	bijzonder	10	1
CVO Taxandria	2300 Turnhout	secundair	1	1
De Mostheuvel	2390 Malle	basis	10	1
Freinetschool De Regenboog	2300 Turnhout	basis	33	2
Freinetschool De Regenboog	2300 Turnhout	basis	37	2

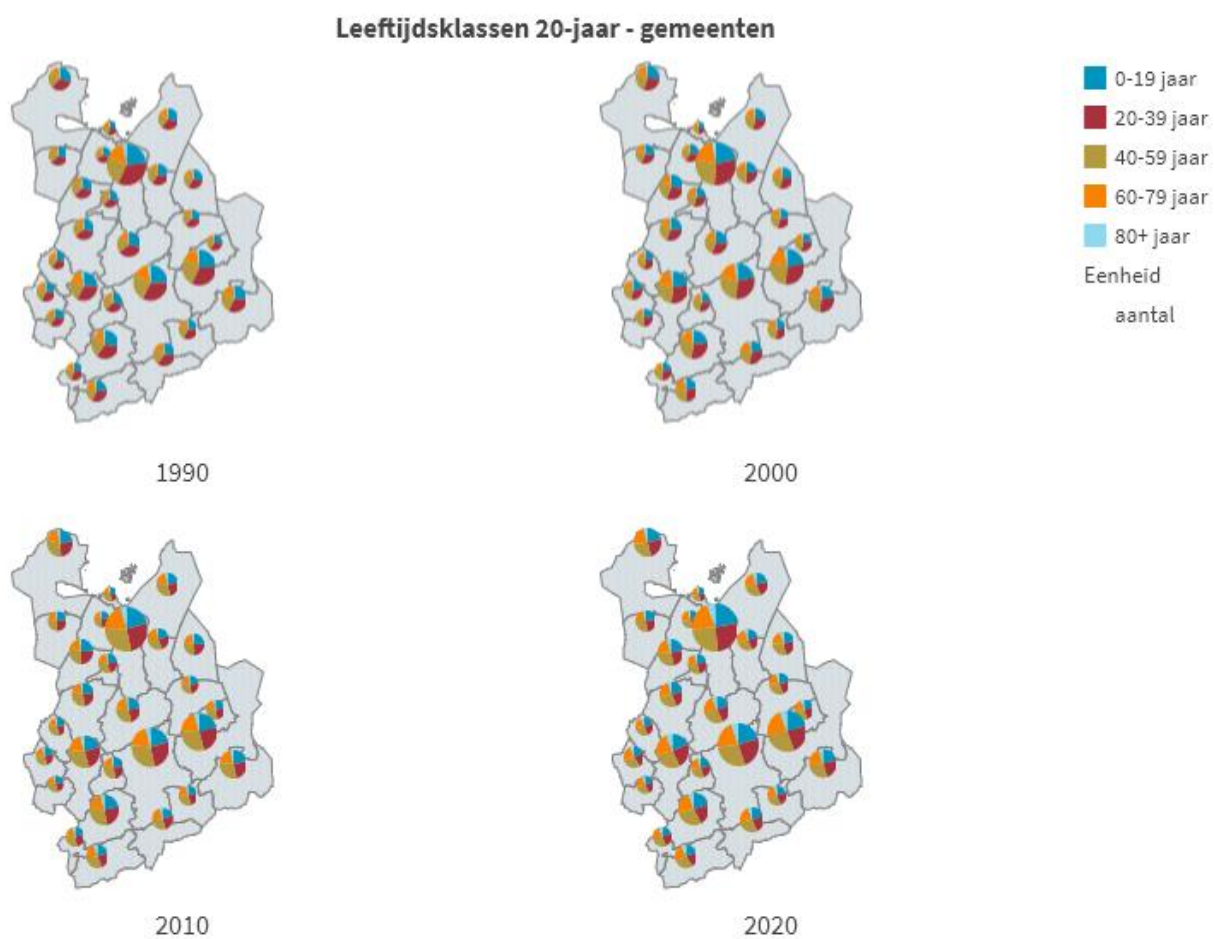
Freinetschool De Regenboog	2300 Turnhout	basis	23	1	
Freinetschool De Regenboog	2300 Turnhout	basis	40	2	
Freinetschool De Regenboog	2300 Turnhout	basis	21	1	
Freinetschool De Regenboog	2300 Turnhout	basis	20	1	
Freinetschool De Regenboog	2300 Turnhout	basis	20	1	
Freinetschool De Regenboog	2300 Turnhout	basis	34	2	
Freinetschool De Regenboog	2300 Turnhout	basis	42	2	
Freinetschool De Vlindertuin	2275 Lille	basis	16	1	
Freinetschool De Vlindertuin	2275 Lille	basis	17	1	
Freinetschool De Vlindertuin	2275 Lille	basis	18	1	
GB - De Kiekeboes	2980 Zoersel	basis	51	2	
GB - De Kiekeboes	2980 Zoersel	basis	57	3	
GBS - Het Trapleerke	2275 Lille	basis	25	1	
GBS - Het Trapleerke	2275 Lille	basis	22	1	
GBS - Het Trapleerke	2275 Lille	basis	15	1	
GBS - Het Trapleerke	2275 Lille	basis	18	1	
GBS Centrum Vosselaar	2350 Vosselaar	basis	53	3	
GBS Centrum Vosselaar	2350 Vosselaar	basis	24	1	
GBS Centrum Vosselaar	2350 Vosselaar	basis	50	2	
GBS Centrum Vosselaar	2350 Vosselaar	basis	26	1	
GBS Centrum Vosselaar	2350 Vosselaar	basis	50	2	
GBS De Wijsneus	2323 Wortel	basis	38	2	
GBS De Wijsneus	2323 Wortel	basis	43	2	
GBS Gierle	2275 Gierle	basis	29	2	
GBS Gierle	2275 Gierle	basis	48	2	
GBS Gierle	2275 Gierle	basis	44	2	
Gem. Basisschool De Meerpaal	2321 Meer	basis	73	3	
Academie Schone Kunsten	2370 Arendonk	academie	40	2	
Gemeenteschool Hoogstraten	2320 Hoogstraten	basis	40	2	
Gemeenteschool Hoogstraten	2320 Hoogstraten	basis	33	2	
Gesub. Vrije Basisschool Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	18	1	
Gesub. Vrije Basisschool Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	18	1	
Gesub. Vrije Basisschool Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	18	1	
GLS - De Wegwijzer	2310 Rijkevorsel	basis	91	4	
GLS - De Wegwijzer	2310 Rijkevorsel	basis	106	5	
GLS - De Wegwijzer	2310 Rijkevorsel	basis	93	5	
GO! Malle	2390 Malle	secundair	19	1	
GO! Nautica	2330 Merksplas	basis	18	1	
GVBS Het Kompas	2310 Rijkevorsel	basis	67	3	
Heilig Graf Apostoliekenstraat	2300 Turnhout	basis	29	2	
Heilig Graf Apostoliekenstraat	2300 Turnhout	basis	30	2	
Heilig Graf Apostoliekenstraat	2300 Turnhout	basis	31	2	
Heilig Graf Apostoliekenstraat	2300 Turnhout	basis	34	2	
Heilig Graf Vosselaar	2350 Vosselaar	basis	139	7	
Heilig Graf Vosselaar	2350 Vosselaar	basis	129	7	
Heilig Graf Vosselaar	2350 Vosselaar	basis	121	6	
Heilig Graf Klinkstraat	2300 Turnhout	secundair	30	2	
Heilig Graf Klinkstraat	2300 Turnhout	secundair	67	3	
Heilig Graf Klinkstraat	2300 Turnhout	secundair	66	3	
Heilig Graf Klinkstraat	2300 Turnhout	secundair	46	2	
Heilig Graf Klinkstraat	2300 Turnhout	secundair	43	2	
Heilig Graf Nijverheidstraat	2300 Turnhout	basis	29	2	
Heilig Graf Paterstraat	2300 Turnhout	secundair	17	1	

Heilig Graf Paterstraat	2300 Turnhout	secundair	8	1	
Heilig Graf Paterstraat	2300 Turnhout	secundair	22	1	
Heilig Graf Paterstraat	2300 Turnhout	secundair	22	1	
Heilig Graf Paterstraat	2300 Turnhout	secundair	23	1	
Heilig Graf Paterstraat	2300 Turnhout	secundair	14	1	
Heilig Graf Paterstraat	2300 Turnhout	secundair	14	1	
Heilig Graf Paterstraat	2300 Turnhout	secundair	22	1	
Heilig Graf Paterstraat	2300 Turnhout	secundair	21	1	
Heilig Graf Paterstraat	2300 Turnhout	secundair	23	1	
Heilig Graf Paterstraat	2300 Turnhout	secundair	19	1	
Heilig Graf Tramstraat	2300 Turnhout	basis	41	2	
Heilig Graf Tramstraat	2300 Turnhout	basis	44	2	
Heilig Graf Tramstraat	2300 Turnhout	basis	48	2	
Heilig Graf Tramstraat	2300 Turnhout	basis	32	2	
Heilig Graf Tramstraat	2300 Turnhout	basis	39	2	
Heilige Familie, Vzw Smsi	8900 Ieper	secundair	62	3	
HIVSET	2300 Turnhout	hoger	6	1	
IKO De Kunstacademie	2320 Hoogstraten	academie	20	1	
Immaculata Instituut	2390 Malle	secundair	46	2	
Immaculata Instituut	2390 Malle	secundair	53	2	
Immaculata Instituut	2390 Malle	secundair	47	2	
Immaculata Instituut	2390 Malle	secundair	53	2	
Immaculata Instituut	2390 Malle	secundair	42	2	
Immaculata Instituut	2390 Malle	secundair	56	2	
KASKA - DKO	2600 Berchem	academie	35	2	
Kosh Herentals	2200 Herentals	secundair	26	1	
Mariagaarde Instituut	2390 Malle	secundair	94	1	
Maris Stella Instituut	2390 Malle	secundair	20	1	
Maris Stella Instituut	2390 Malle	secundair	20	1	
Maris Stella Instituut	2390 Malle	secundair	9	1	
Maris Stella Instituut	2390 Malle	secundair	6	1	
Maris Stella Instituut	2390 Malle	secundair	7	1	
Maris Stella Instituut	2390 Malle	secundair	12	1	
Maris Stella Instituut	2390 Malle	secundair	193	9	
Maris Stella Instituut	2390 Malle	secundair	169	8	
Maris Stella Instituut	2390 Malle	secundair	103	5	
SASK - Turnhout	2300 Turnhout	academie	120	6	
Sint-Clara college	2370 Arendonk	secundair	29	2	
Sint-Franciscusschool Schorvoort	2300 Turnhout	basis	51	2	
Sint-Franciscusschool Schorvoort	2300 Turnhout	basis	38	2	
Sint-Franciscusschool Schorvoort	2300 Turnhout	basis	53	2	
Sint-Franciscusschool Schorvoort	2300 Turnhout	basis	49	2	
Sint-Franciscusschool Schorvoort	2300 Turnhout	basis	50	2	
Sint-Franciscusschool Schorvoort	2300 Turnhout	basis	45	2	
Sint-Franciscusschool Schorvoort	2300 Turnhout	basis	52	2	
Sint-Jan Berchmanscollege Malle	2390 Malle	secundair	139	7	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	basis	56	2	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	basis	54	2	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	basis	38	2	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	basis	61	3	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	basis	57	3	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	basis	26	1	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	basis	46	2	

Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	basis	36	2	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	basis	44	2	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	basis	47	2	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	basis	76	3	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	secundair	25	1	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	secundair	25	1	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	secundair	46	2	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	secundair	46	2	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	secundair	35	2	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	secundair	35	2	
Sint-Jozefcollege	2300 Turnhout	secundair	35	2	
Sint-Luciaschool	2310 Rijkevorsel	secundair	98	5	
Sint-Pietersinstituut	2300 Turnhout	basis	61	3	
Sint-Pietersinstituut	2300 Turnhout	basis	73	3	
Sint-Pietersinstituut	2300 Turnhout	basis	72	3	
Sint-Pietersinstituut	2300 Turnhout	secundair	100	5	
Sint-Pietersinstituut	2300 Turnhout	secundair	124	6	
Sint-Pietersinstituut	2300 Turnhout	secundair	126	6	
Sint-Pietersinstituut	2300 Turnhout	secundair	146	7	
Sint-Pietersinstituut	2300 Turnhout	secundair	137	6	
Sint-Pietersinstituut	2300 Turnhout	secundair	119	6	
Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	66	3	
Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	52	2	
Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	50	2	
Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	46	2	
Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	54	2	
Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	60	3	
Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	49	2	
Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	23	1	
Sint-Victor	2300 Turnhout	basis	21	1	
Sint-Victor	2300 Turnhout	secundair	185	9	
Sint-Victor	2300 Turnhout	secundair	203	10	
Sint-Victor	2300 Turnhout	secundair	57	2	
Sint-Victor	2300 Turnhout	secundair	57	2	
Sport- en Handelsschool	2300 Turnhout	secundair	122	6	
Sport- en Handelsschool	2300 Turnhout	secundair	104	5	
Sport- en Handelsschool	2300 Turnhout	secundair	82	4	
Sport- en Handelsschool	2300 Turnhout	secundair	190	10	
Stedelijke Basisschool Turnhout	2300 Turnhout	basis	18	1	
Talentschool Atlantis	2370 Arendonk	secundair	53	2	
Talentschool Campus Boomgaard	2300 Turnhout	secundair	36	2	
Talentschool Campus Boomgaard	2300 Turnhout	secundair	38	2	
Talentschool Campus Boomgaard	2300 Turnhout	secundair	116	6	
Talentschool Campus Boomgaard	2300 Turnhout	secundair	34	2	
Talentschool Campus Zenit	2300 Turnhout	secundair	52	2	
VBS De Waaier	2460 Kasterlee	basis	38	2	
VIBO De Ring	2300 Turnhout	bijzonder	26	1	
VIBO De Ring	2300 Turnhout	bijzonder	24	1	
Vrije Basisschool - Spijker	2320 Hoogstraten	secundair	43	2	
VTI Spijker	2320 Hoogstraten	secundair	19	1	
VTI Spijker	2320 Hoogstraten	secundair	62	3	
			9351	452	

Bijlage 4

1 Totale bevolking en leeftijdsgroepen

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Aantallen, 2020

	0-19 jaar	20-39 jaar	40-59 jaar	60-79 jaar	80+ jaar	Totaal
Arendonk	3.035	3.469	3.895	2.721	730	13.850
Baarle-Hertog	658	683	771	638	137	2.887
Balen	4.875	5.427	6.617	4.693	1.284	22.896
Beerse	4.007	4.310	5.202	3.702	936	18.157
Dessel	2.062	2.288	2.732	1.971	579	9.632
Geel	8.373	9.876	11.594	8.643	2.286	40.772
Grobbendonk	2.039	2.507	3.341	2.684	624	11.195
Herentals	5.272	6.805	8.031	6.312	1.888	28.308
Herenthout	1.747	2.120	2.572	2.100	585	9.124
Herselt	2.787	3.102	4.216	3.408	1.027	14.540
Hoogstraten	4.634	5.257	5.931	4.556	1.068	21.446
Hulshout	2.066	2.472	3.145	2.216	588	10.487
Kasterlee	3.742	4.276	5.423	4.281	1.183	18.905
Laakdal	3.192	3.787	4.652	3.643	923	16.197
Lille	3.407	3.761	4.891	3.696	814	16.569
Meerhout	2.104	2.375	2.952	2.283	619	10.333
Merksplas	1.839	1.996	2.504	1.903	380	8.622
Mol	7.762	8.670	10.405	8.037	2.292	37.166
Olen	2.667	2.993	3.547	2.750	626	12.583
Oud-Turnhout	3.014	3.020	3.813	3.339	846	14.032
Ravels	3.229	3.369	4.355	3.342	773	15.068
Retie	2.461	2.670	3.216	2.523	655	11.525
Rijkevorsel	2.745	3.109	3.307	2.437	625	12.223
Turnhout	10.045	11.765	11.763	9.167	2.695	45.435
Vorselaar	1.620	1.833	2.228	1.801	471	7.953
Vosselaar	2.468	2.712	3.166	2.423	595	11.364
Westerlo	5.151	5.534	7.241	5.822	1.424	25.172
Turnhout (Arr.)	97.001	110.186	131.510	101.091	26.653	466.441
Antwerpen (Prov.)	417.782	473.074	500.094	375.722	111.432	1.878.104
Vlaams Gewest	1.430.679	1.620.052	1.802.525	1.381.024	416.899	6.651.179

Eenheid aantal

Bron Rijksregister | provincies.incijfers.be

Evolutie aandeel in de bevolking van de 20 jaren leeftijdsklassen

	0-19 jaar				20-39 jaar				40-59 jaar				60-79 jaar				80+ jaar				Totaal
	1990	2000	2010	2020	1990	2000	2010	2020	1990	2000	2010	2020	1990	2000	2010	2020	1990	2000	2010	2020	Totaal
Arendonk	27,5	25,3	24,2	21,9	32,2	29,9	25,5	25,0	23,9	26,3	28,6	28,1	13,5	15,8	17,7	19,6	2,9	2,7	4,0	5,3	100,0
Baarle-Hertog	25,8	23,8	23,6	22,8	31,1	27,1	22,8	23,7	24,7	27,7	30,0	26,7	16,2	18,4	20,3	22,1	2,3	3,0	3,3	4,7	100,0
Balen	24,8	22,3	21,2	21,3	32,7	29,5	25,4	23,7	25,4	27,3	30,2	28,9	14,8	18,1	19,2	20,5	2,3	2,8	4,0	5,6	100,0
Beerse	29,0	26,3	24,4	22,1	33,9	30,9	25,7	23,7	23,9	26,6	29,9	28,7	11,2	14,1	17,0	20,4	2,0	2,1	3,0	5,2	100,0
Dessel	26,0	23,2	22,4	21,4	34,0	30,7	24,6	23,8	25,0	26,0	30,5	28,4	13,2	17,9	18,8	20,5	1,7	2,1	3,7	6,0	100,0
Geel	24,8	21,6	20,5	20,5	32,7	29,5	25,9	24,2	24,2	27,5	30,6	28,4	15,8	18,4	18,6	21,2	2,5	3,0	4,4	5,6	100,0
Grobbendonk	25,9	23,6	22,1	18,2	32,6	29,1	22,4	22,4	25,1	28,0	32,3	29,8	14,2	16,7	19,5	24,0	2,3	2,6	3,7	5,6	100,0
Herentals	24,7	22,5	19,8	18,6	33,3	29,7	25,5	24,0	23,5	26,6	31,3	28,4	15,8	18,4	18,6	22,3	2,7	2,9	4,8	6,7	100,0
Herenthout	26,1	22,0	20,6	19,1	34,4	29,8	24,0	23,2	24,0	28,3	31,9	28,2	13,2	16,7	19,2	23,0	2,4	3,3	4,4	6,4	100,0
Herselt	23,9	21,9	20,1	19,2	33,4	28,2	23,6	21,3	24,0	27,9	31,9	29,0	15,5	18,6	19,3	23,4	3,2	3,4	5,2	7,1	100,0
Hoogstraten	28,9	25,9	23,3	21,6	34,0	29,5	24,9	24,5	22,4	26,7	30,7	27,7	12,5	15,5	18,0	21,2	2,3	2,3	3,1	5,0	100,0
Hulshout	22,7	21,9	21,3	19,7	34,0	30,8	25,6	23,6	26,5	27,2	31,2	30,0	14,7	17,6	17,9	21,1	2,2	2,5	4,0	5,6	100,0
Kasterlee	29,4	26,2	22,5	19,8	34,8	30,2	23,7	22,6	22,5	26,7	32,3	28,7	11,3	15,0	18,0	22,6	1,9	1,9	3,6	6,3	100,0
Laakdal	26,1	22,2	20,2	19,7	33,8	29,5	24,9	23,4	24,0	27,9	31,5	28,7	14,1	17,7	19,0	22,5	2,1	2,7	4,5	5,7	100,0
Lille	29,9	26,2	22,5	20,6	34,7	30,2	25,3	22,7	21,7	26,8	32,0	29,5	11,8	14,5	16,7	22,3	2,0	2,3	3,5	4,9	100,0
Meerhout	25,7	22,4	19,5	20,4	32,6	29,0	25,4	23,0	24,1	27,6	31,4	28,6	15,0	18,3	19,3	22,1	2,5	2,8	4,3	6,0	100,0
Merkspas	32,7	28,1	23,5	21,3	34,1	31,5	26,2	23,2	21,0	26,8	31,6	29,0	10,7	12,1	15,3	22,1	1,5	1,5	3,3	4,4	100,0
Mol	24,5	22,4	20,6	20,9	32,8	28,9	25,0	23,3	25,5	27,2	30,4	28,0	14,8	18,8	19,4	21,6	2,4	2,7	4,5	6,2	100,0
Olen	28,1	23,8	21,8	21,2	34,9	30,5	26,0	23,8	23,4	28,6	31,4	28,2	11,7	14,8	17,5	21,9	1,9	2,3	3,4	5,0	100,0
Oud-Turnhout	28,7	24,2	21,6	21,5	31,6	27,5	22,3	21,5	27,0	29,9	31,1	27,2	11,2	16,2	21,3	23,8	1,5	2,1	3,7	6,0	100,0
Ravels	28,5	25,6	23,2	21,4	33,0	28,3	22,9	22,4	23,2	27,0	31,8	28,9	13,3	16,9	18,4	22,2	2,2	2,2	3,7	5,1	100,0
Retie	28,2	24,8	22,8	21,4	34,5	29,8	24,3	23,2	23,2	27,4	31,5	27,9	12,3	16,0	18,2	21,9	1,8	2,0	3,3	5,7	100,0
Rijkevorsel	29,2	26,3	23,9	22,5	33,1	30,2	26,1	25,4	24,3	26,4	28,7	27,1	11,7	14,9	17,6	19,9	1,7	2,2	3,7	5,1	100,0
Turnhout	23,7	21,7	20,6	22,1	33,5	29,6	25,9	25,9	23,9	26,7	29,2	25,9	15,9	18,9	19,8	20,2	3,0	3,1	4,5	5,9	100,0
Vorselaar	27,2	24,2	21,4	20,4	33,5	29,5	24,8	23,0	22,7	26,5	32,1	28,0	14,3	17,0	17,8	22,6	2,2	2,8	3,9	5,9	100,0
Vosselaar	28,8	25,3	22,7	21,7	33,1	29,1	23,5	23,9	26,2	28,1	31,0	27,9	10,4	15,9	19,6	21,3	1,5	1,7	3,2	5,2	100,0
Westerlo	27,2	22,8	21,3	20,5	33,6	30,4	25,3	22,0	24,0	28,6	31,0	28,8	13,0	15,4	18,4	23,1	2,2	2,7	3,9	5,7	100,0
Turnhout (Arr.)	26,5	23,6	21,6	20,8	33,4	29,6	25,0	23,6	24,1	27,3	30,8	28,2	13,8	16,9	18,6	21,7	2,3	2,6	4,0	5,7	100,0
Antwerpen (Prov.)	24,1	23,3	22,4	22,2	31,1	28,1	25,4	25,2	24,5	26,4	28,7	26,6	16,9	18,7	18,5	20,0	3,4	3,5	4,9	5,9	100,0
Vlaams Gewest	24,6	23,1	22,0	21,5	31,0	28,3	25,0	24,4	24,6	26,5	28,9	27,1	16,4	18,7	19,1	20,8	3,3	3,4	5,0	6,3	100,0

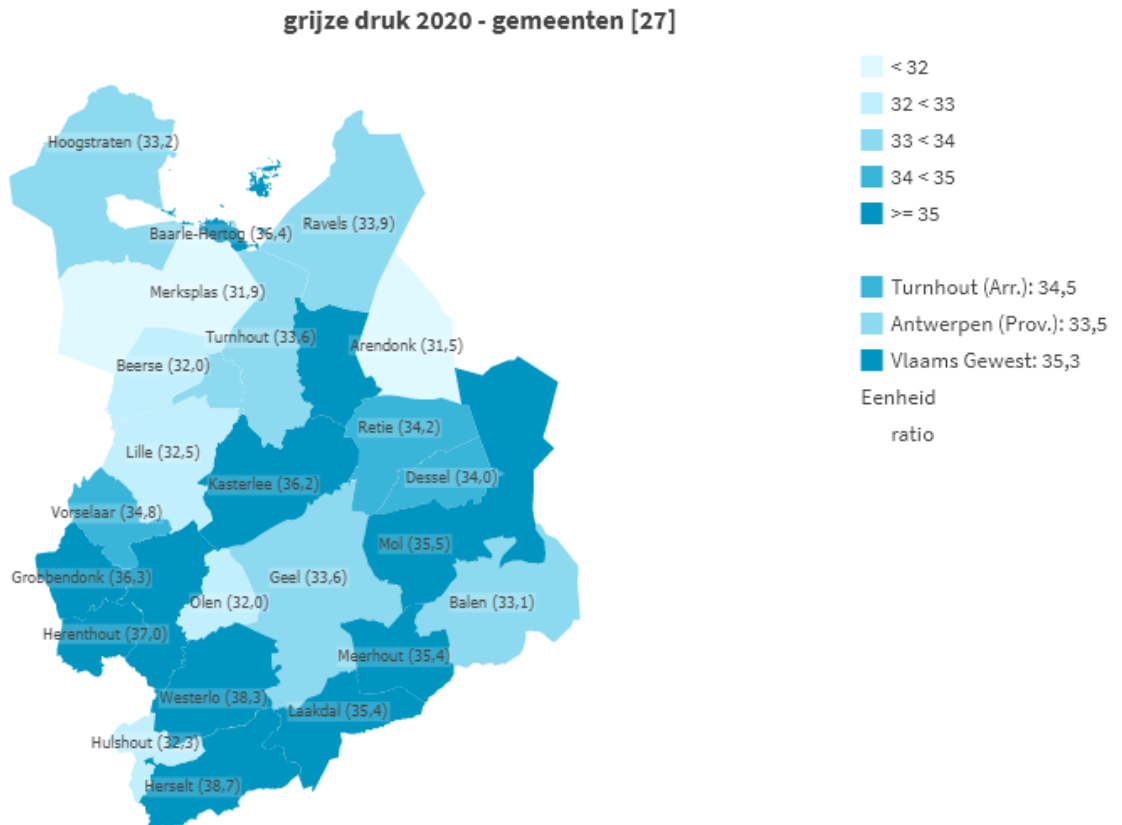
Eenheid %

Bron Rijksregister | provincies.incijfers.be

https://provincies.incijfers.be/jive?workspace_guid=2a753a1f-9e2e-4965-86b0-bbdc2b65198a

2 Grijze druk

‘Grijze druk’ is de term die gebruikt wordt voor de verhouding van de 65-jarigen en ouder ten opzichte van de 20-64-jarigen (%). Zo betekent 40,0% dat er in de gemeente 40 65plussers zijn per 100 20-64jarigen.

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Evolutie grijze druk

	1990	2000	2010	2020
Turnhout	21,8	26,2	30,2	33,6
Vosselaar	12,2	18,6	26,5	33,6
Oud-Turnhout	13,5	19,9	29,3	41,1
Merksplas	13,8	15,4	20,1	31,9
Beerse	15,0	18,1	23,7	32,0
Ravels	17,9	22,8	26,4	33,9
Arendonk	19,7	21,6	26,3	31,5
Kasterlee	14,4	19,6	25,8	36,2
Lille	15,5	20,8	22,7	32,5
Retie	15,9	19,6	25,2	34,2
Westerlo	16,8	21,1	25,3	38,3
Vorselaar	18,7	23,9	25,7	34,8
Rijkevorsel	14,9	19,6	25,7	31,7
Olen	15,1	19,6	23,5	32,0
Mol	18,3	25,3	29,0	35,5
Meerhout	19,9	25,1	28,0	35,4
Baarle-Hertog	23,7	26,5	28,2	36,4
Balen	18,9	24,6	27,2	33,1
Dessel	15,6	22,7	27,9	34,0
Geel	20,5	25,8	27,2	33,6
Grobbendonk	18,1	22,4	26,4	36,3
Herentals	20,9	25,9	28,6	35,7
Herenthout	18,0	23,4	28,5	37,0
Herselt	20,4	26,4	30,7	38,7
Hoogstraten	17,4	20,5	24,7	33,2
Hulshout	17,3	22,9	26,4	32,3
Laakdal	17,6	23,7	27,4	35,4
Turnhout (Arr.)	18,0	22,9	26,9	34,5
Antwerpen (Prov.)	24,0	28,0	29,5	33,5
Vlaams Gewest	23,2	27,7	30,2	35,3

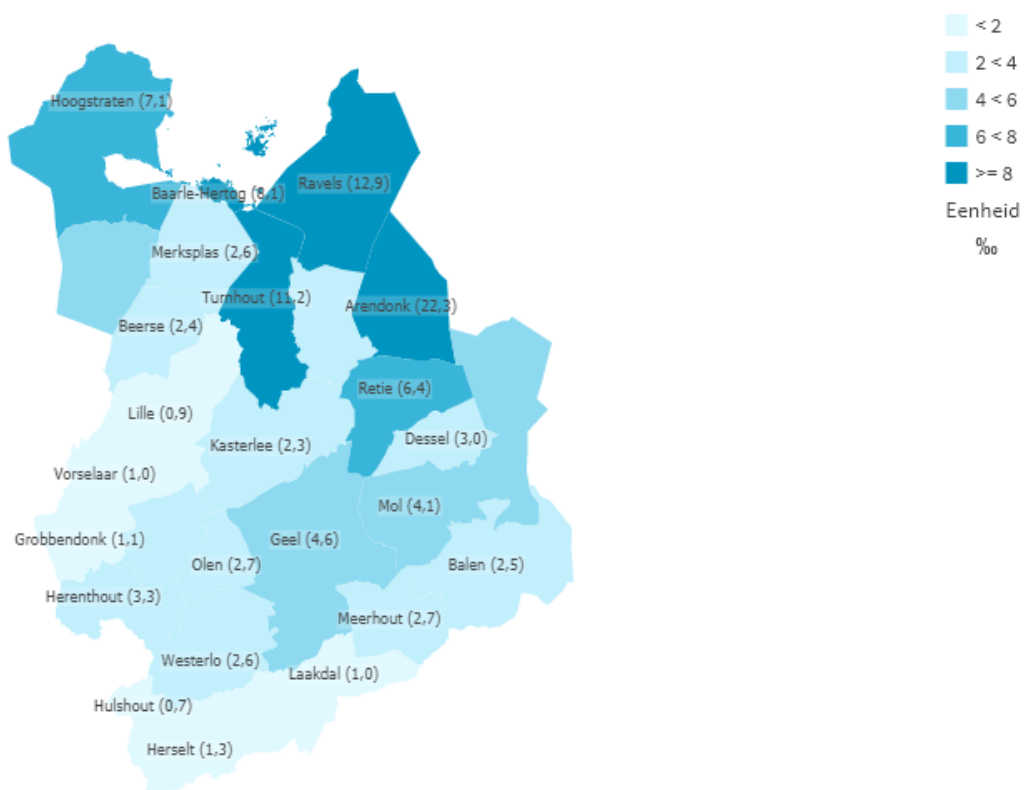
Eenheid ratio

Bron Rijksregister | provincies.incijfers.be

https://provincies.incijfers.be/jive?workspace_guid=c551868e-1195-4625-b5f1-1f97736344fd

3 Saldos migratie en natuurlijke aangroei

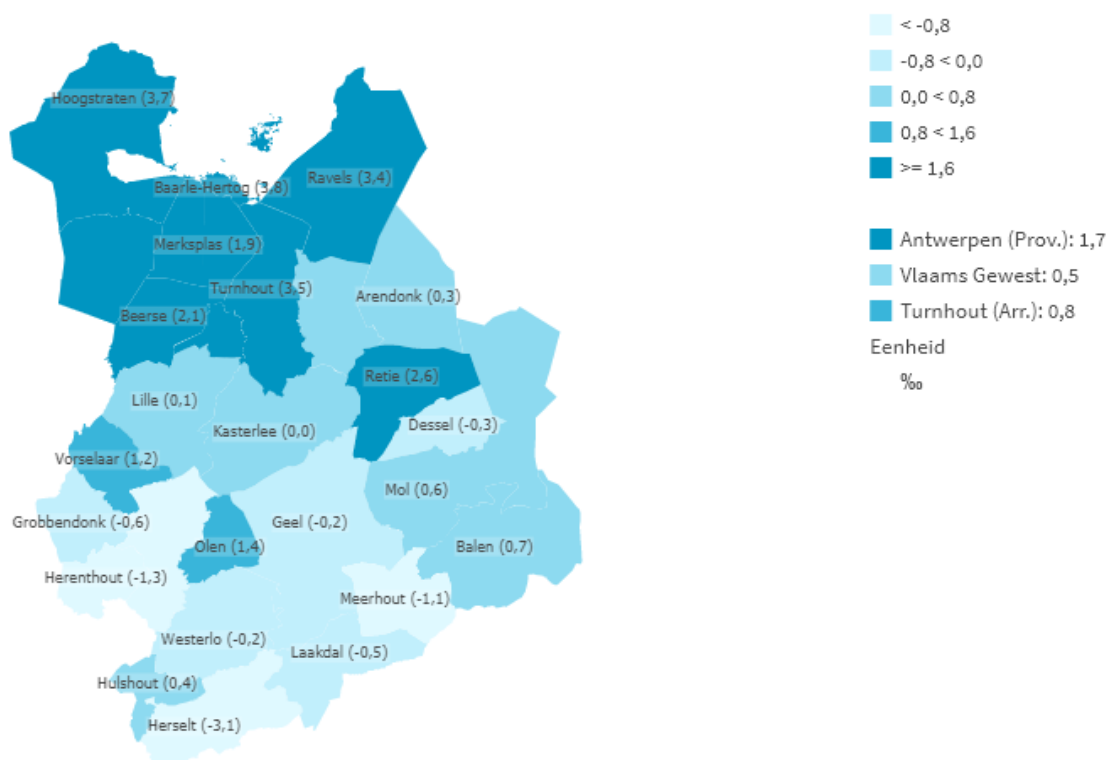
migratiesaldo met het buitenland per 1.000 inwoners: 5-jarig gemiddelde 2019 - gemeenten

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

natuurlijke aangroei per 1.000 inwoners: 5-jarig gemiddelde 2019 - gemeenten [27]

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

4 Alleenwonenden en eenoudergezinnen

Aantallen alleenwonenden, 2020

	alleenwonend 18-64 jaar	alleenwonend 65-74 jaar	alleenwonend 75+ jaar	alleenwonend
Arendonk	1.201	252	360	1.850
Baarle-Hertog	192	71	90	354
Balen	1.507	416	667	2.590
Beerse	1.034	278	487	1.799
Dessel	558	192	298	1.049
Geel	3.652	917	1.156	5.728
Grobbendonk	680	230	306	1.216
Herentals	2.529	679	1.019	4.227
Herenthout	663	163	304	1.130
Herselt	890	298	516	1.704
Hoogstraten	1.422	386	549	2.358
Hulshout	798	229	320	1.347
Kasterlee	1.122	404	609	2.135
Laakdal	1.134	339	520	1.993
Lille	1.032	306	409	1.747
Meerhout	705	229	301	1.235
Merksplas	446	155	189	790
Mol	2.980	816	1.141	4.937
Olen	802	273	341	1.416
Oud-Turnhout	667	264	402	1.334
Ravels	874	274	442	1.590
Retie	627	189	317	1.133
Rijkevorsel	730	190	324	1.244
Turnhout	4.598	1.104	1.503	7.207
Vorselaar	561	154	250	965
Vosselaar	625	186	287	1.098
Westerlo	1.672	497	741	2.910
Turnhout (Arr.)	33.701	9.491	13.848	57.086
Antwerpen (Prov.)	163.454	41.959	60.624	266.159
Vlaams Gewest	530.433	150.299	224.458	905.436

Eenheid aantal

Bron Rijksregister | provincies.incijfers.be

Aandeel alleenwonenden in leeftijdsgroepen, 2020

	18-64 jaar (t.o.v. 18-64 jaar)	65-74 jaar (t.o.v. 65-74 jaar)	75+ jaar (t.o.v. totaal 75+ jaar)
Arendonk	14,0	18,3	29,7
Baarle-Hertog	11,4	23,3	31,0
Balen	10,8	17,3	32,3
Beerse	9,3	15,1	30,7
Dessel	9,5	19,3	32,2
Geel	14,5	20,5	31,5
Grobbendonk	9,8	16,6	29,0
Herentals	14,4	21,6	34,9
Herenthout	12,0	15,8	31,7
Herselt	10,2	17,8	32,0
Hoogstraten	10,9	16,6	29,3
Hulshout	12,1	21,0	33,2
Kasterlee	9,7	18,7	32,6
Laakdal	11,5	17,6	35,1
Lille	10,0	16,2	30,7
Meerhout	11,2	19,5	30,9
Merksplas	8,3	15,5	29,6
Mol	13,2	20,0	31,5
Olen	10,3	20,6	31,7
Oud-Turnhout	8,2	14,9	28,1
Ravels	9,5	16,5	33,0
Retie	9,0	15,0	30,2
Rijkevorsel	9,8	15,8	30,2
Turnhout	16,8	24,2	34,6
Vorselaar	11,6	17,0	34,2
Vosselaar	9,1	14,8	29,2
Westerlo	11,1	15,7	31,2
Turnhout (Arr.)	11,9	18,5	31,9
Antwerpen (Prov.)	14,4	22,0	34,4
Vlaams Gewest	13,3	21,3	34,2

< 9,0

9,0 < 13,5

13,5 < 18,0

18,0 < 22,5

>= 22,5

Eenheid %

Bron Rijksregister | provincies.incijfers.be

Aantal eenoudergezinnen met minstens één minderjarig kind en hun aandeel in de private huishoudens, 2020

	eenoudergezin met minstens 1 minderjarig (LIPRO) kind [aantal]	eenoudergezin met minstens 1 minderjarig (LIPRO) kind (t.o.v. private huishoudens) [%]	private huishoudens [aantal]
Arendonk	221	3,8	5.866
Baarle-Hertog	44	3,7	1.197
Balen	337	3,5	9.507
Beerse	244	3,3	7.301
Dessel	144	3,6	3.978
Geel	642	3,6	17.600
Grobbendonk	142	3,0	4.702
Herentals	511	4,0	12.712
Herenthout	163	4,1	3.943
Herselt	176	2,9	6.157
Hoogstraten	263	3,0	8.744
Hulshout	190	4,2	4.559
Kasterlee	275	3,5	7.913
Laakdal	253	3,6	6.995
Lille	213	3,1	6.818
Meerhout	150	3,4	4.412
Merksplas	96	2,9	3.332
Mol	698	4,4	15.974
Olen	199	3,8	5.249
Oud-Turnhout	183	3,2	5.647
Ravels	218	3,5	6.199
Retie	151	3,2	4.649
Rijkevorsel	165	3,4	4.859
Turnhout	962	4,8	20.037
Vorselaar	127	3,8	3.364
Vosselaar	162	3,5	4.569
Westerlo	421	4,0	10.561
Turnhout (Arr.)	7.350	3,7	196.844
Antwerpen (Prov.)	34.792	4,4	799.409
Vlaams Gewest	117.705	4,2	2.835.604

Bron Rijksregister | provincies.incijfers.be

Noot: de gegevens over alleenwonenden en eenoudergezinnen dienen met enige voorzichtigheid gehanteerd te worden. In het rijksregister kan elke persoon slechts één domicilie hebben. De talrijke relatiebreuken in de voorbije decennia en het standaard worden van het co-ouderschap hebben

ertoe geleid dat behoorlijk wat minderjarige kinderen in feite afwisselend verblijven op twee plaatsen. Dit wordt echter nergens geregistreerd in het rijksregister.

Dat betekent dat een ongekend aantal alleenstaande ouder (in eenoudergezinnen) wellicht slechts parttime alleenstaande ouder is. Het betekent evenzeer een ongekend aantal alleenwonenden wellicht slechts parttime alleenwonend is.

Bij uitbreiding heeft deze onzekerheid ook impact op de telling van (on)gehuwde koppels met en zonder kinderen.

Op dit moment is mij voor dit probleem geen statistische oplossing bekend. In de fiscale administratie wordt wel acte genomen van het fiscaal ten laste zijn van een kind en van alimentatiegelden. Die informatie kunnen we echter niet koppelen aan onze rijksregistergegevens.

Naast een juiste inschatting van hoeveel huishoudens er zijn van welk type bemoeilijkt dit ook bv. het inschatten van reëel benodigde woonruimte in woningen.

https://provincies.incijfers.be/jive?workspace_guid=7bc845c1-adc4-4439-9471-1e68f8a10476

5 Herkomst

Aantallen, 2020

	Belgische herkomst	niet-Belgische herkomst
Arendonk	10.015	3.835
Baarle-Hertog	840	2.047
Balen	19.953	2.943
Beerse	15.566	2.591
Dessel	8.246	1.386
Geel	34.291	6.481
Grobbendonk	10.077	1.118
Herentals	24.030	4.278
Herenthout	8.177	947
Herselt	13.456	1.084
Hoogstraten	12.533	8.913
Hulshout	9.732	755
Kasterlee	16.797	2.108
Laakdal	14.637	1.560
Lille	15.107	1.462
Meerhout	9.196	1.137
Merksplas	7.124	1.498
Mol	29.195	7.971
Olen	11.196	1.387
Oud-Turnhout	10.869	3.163
Ravels	8.442	6.626
Retie	9.579	1.946
Rijkevorsel	10.284	1.939
Turnhout	29.607	15.828
Vorselaar	7.367	586
Vosselaar	9.770	1.594
Westerlo	22.682	2.490
Turnhout (Arr.)	378.768	87.673
Antwerpen (Prov.)	1.340.632	537.472
Vlaams Gewest	5.104.364	1.546.815

Eenheid aantal

Bron Rijksregister | provincies.incijfers.be

Evolutie % niet-Belgische herkomst (t.o.v. inwoners)

	1990	2000	2010	2020
Arendonk	8,5	12,9	22,2	27,7
Baarle-Hertog	43,7	51,4	64,4	70,9
Balen	2,8	4,9	9,0	12,9
Beerse	4,1	6,3	10,1	14,3
Dessel	4,0	5,9	9,4	14,4
Geel	3,0	4,6	9,2	15,9
Grobbendonk	3,1	4,2	6,8	10,0
Herentals	4,1	5,3	8,8	15,1
Herenthout	1,7	2,6	5,2	10,4
Herselt	1,3	2,9	4,9	7,5
Hoogstraten	18,7	25,4	34,9	41,6
Hulshout	0,9	2,1	5,4	7,2
Kasterlee	2,9	4,6	7,2	11,2
Laakdal	1,9	3,2	6,1	9,6
Lille	2,7	4,1	5,9	8,8
Meerhout	1,5	2,9	5,6	11,0
Merksplas	5,1	9,1	13,0	17,4
Mol	6,4	9,1	14,8	21,4
Olen	2,6	4,3	6,7	11,0
Oud-Turnhout	9,1	13,2	18,2	22,5
Ravels	20,2	29,0	40,1	44,0
Retie	3,6	6,9	12,3	16,9
Rijkevorsel	3,8	6,5	11,0	15,9
Turnhout	6,6	11,3	21,0	34,8
Vorselaar	1,8	3,2	4,9	7,4
Vosselaar	4,2	6,3	10,1	14,0
Westerlo	2,3	3,4	6,1	9,9
Turnhout (Arr.)	5,3	8,1	13,1	18,8
Antwerpen (Prov.)	7,8	12,5	20,2	28,6
Vlaams Gewest	6,5	10,1	16,0	23,3

Eenheid%

Bron Rijksregister | provincies.incijfers.be

Evolutie % niet-Europese (niet-EU) herkomst (t.o.v. inwoners)

	1990	2000	2010	2020
Arendonk	0,3	0,7	4,2	7,7
Baarle-Hertog	0,4	0,8	2,2	5,9
Balen	0,8	1,5	2,5	4,8
Beerse	1,1	1,5	2,6	4,8
Dessel	1,4	2,4	3,1	5,3
Geel	1,0	1,8	4,9	8,7
Grobbendonk	1,0	1,7	2,8	4,2
Herentals	1,9	2,5	4,7	9,0
Herenthout	0,6	1,3	2,4	3,7
Herselt	0,5	1,3	2,1	3,6
Hoogstraten	0,4	1,0	2,5	4,1
Hulshout	0,5	0,8	2,9	3,6
Kasterlee	0,6	1,2	2,4	4,2
Laakdal	0,4	0,9	2,1	3,6
Lille	0,7	0,9	1,8	3,4
Meerhout	0,3	0,9	2,4	5,3
Merksplas	0,2	2,0	2,6	3,2
Mol	2,2	3,8	6,7	11,1
Olen	1,2	2,0	3,4	5,1
Oud-Turnhout	0,8	1,1	2,1	5,1
Ravels	0,3	0,7	2,0	4,1
Retie	0,3	0,9	2,2	5,3
Rijkevorsel	0,3	0,8	1,8	2,5
Turnhout	1,7	4,3	10,7	18,0
Vorselaar	0,6	1,3	2,1	3,2
Vosselaar	0,5	0,9	2,3	4,7
Westerlo	0,7	1,2	2,8	4,9
Turnhout (Arr.)	1,0	1,8	3,9	6,9
Antwerpen (Prov.)	3,8	7,1	12,4	18,0
Vlaams Gewest	2,7	4,9	8,9	13,7

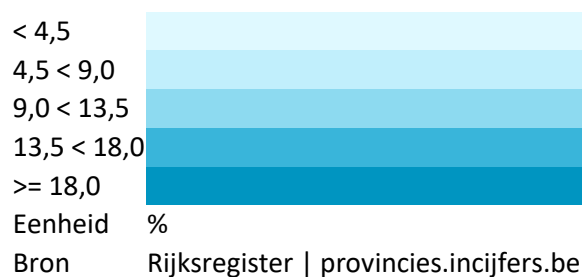

Eenheid %

Bron Rijksregister | provincies.incijfers.be

Evolutie % Europese (EU) herkomst (t.o.v. inwoners)

	1990	2000	2010	2020
Arendonk	8,3	12,2	18,0	20,0
Baarle-Hertog	43,3	50,7	62,1	65,0
Balen	2,0	3,4	6,4	8,1
Beerse	3,0	4,7	7,5	9,5
Dessel	2,6	3,5	6,3	9,1
Geel	2,0	2,8	4,3	7,2
Grobbendonk	2,1	2,5	4,1	5,8
Herentals	2,2	2,8	4,1	6,1
Herenthout	1,1	1,3	2,8	6,6
Herselt	0,8	1,6	2,7	3,8
Hoogstraten	18,2	24,4	32,4	37,4
Hulshout	0,4	1,3	2,5	3,6
Kasterlee	2,3	3,5	4,8	6,9
Laakdal	1,5	2,4	4,0	6,0
Lille	2,0	3,1	4,1	5,4
Meerhout	1,2	2,1	3,2	5,7
Merksplas	4,9	7,1	10,5	14,2
Mol	4,2	5,3	8,1	10,4
Olen	1,4	2,3	3,3	5,9
Oud-Turnhout	8,3	12,2	16,1	17,5
Ravels	19,9	28,3	38,0	39,9
Retie	3,3	5,9	10,1	11,6
Rijkevorsel	3,5	5,6	9,2	13,3
Turnhout	4,8	7,0	10,3	16,8
Vorselaar	1,2	1,9	2,8	4,1
Vosselaar	3,6	5,4	7,8	9,3
Westerlo	1,6	2,1	3,2	5,0
Turnhout (Arr.)	4,3	6,2	9,1	11,9
Antwerpen (Prov.)	4,0	5,4	7,8	10,7
Vlaams Gewest	3,8	5,1	7,0	9,5

Evolutie % 0-24 jaar Belgische herkomst (t.o.v. 0-24 jaar)

	1990	2000	2010	2020
Arendonk	88,3	82,5	70,4	62,9
Baarle-Hertog	49,0	37,6	23,5	18,2
Balen	95,3	91,5	86,1	79,8
Beerse	94,3	90,8	85,5	78,7
Dessel	94,1	90,7	85,7	77,2
Geel	95,7	92,5	84,2	74,1
Grobbendonk	95,6	92,8	88,2	83,7
Herentals	93,5	91,8	85,6	74,9
Herenthout	97,1	95,1	91,0	83,5
Herselt	97,8	94,8	91,3	87,4
Hoogstraten	78,5	71,6	58,8	49,1
Hulshout	98,6	96,3	90,3	87,2
Kasterlee	96,2	93,5	88,9	82,0
Laakdal	96,9	94,1	88,8	83,3
Lille	96,2	94,1	91,1	86,2
Meerhout	97,6	94,6	90,2	80,4
Merksplas	93,1	88,4	82,8	76,5
Mol	90,7	85,8	76,7	66,2
Olen	95,6	92,5	89,2	83,3
Oud-Turnhout	90,2	86,4	77,4	68,6
Ravels	76,6	68,1	53,2	47,3
Retie	95,2	91,1	84,3	75,2
Rijkevorsel	94,9	90,1	83,0	77,6
Turnhout	90,4	82,6	66,6	45,9
Vorselaar	97,1	94,3	91,4	87,7
Vosselaar	94,3	91,6	84,8	77,5
Westerlo	96,4	94,4	90,0	83,9
Turnhout (Arr.)	92,8	88,6	80,7	71,6
Antwerpen (Prov.)	87,3	79,3	68,4	57,0
Vlaams Gewest	89,7	83,6	74,9	64,3

Eenheid %

Bron Rijksregister | provincies.incijfers.be

https://provincies.incijfers.be/jive?workspace_guid=10322bfb-19b6-4de7-ba9b-e074c875eb02

6 Verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen

Aantal personen met verhoogde tegemoetkoming en hun aandeel in de totale populatie verzekerden, 2020

	[aantal]	(t.o.v. personen in de ziekteverzekering) [%]
Arendonk	1.528	12,2
Baarle-Hertog	301	15,5
Balen	3.069	13,7
Beerse	2.056	11,5
Dessel	1.178	12,4
Geel	5.885	14,6
Grobbendonk	1.398	12,5
Herentals	4.548	16,1
Herenthout	1.402	15,4
Herselt	1.947	13,3
Hoogstraten	2.321	12,3
Hulshout	1.388	13,3
Kasterlee	2.267	12,2
Laakdal	2.011	12,5
Lille	2.168	13,1
Meerhout	1.499	14,5
Merksplas	1.022	12,1
Mol	5.361	14,9
Olen	1.556	12,4
Oud-Turnhout	1.371	10,6
Ravels	1.622	13,0
Retie	1.372	12,5
Rijkevorsel	1.427	11,9
Turnhout	8.884	20,3
Vorselaar	1.086	13,8
Vosselaar	1.148	10,3
Westerlo	2.967	11,8
Turnhout (Arr.)	62.782	13,9
Antwerpen (Prov.)	327.377	17,8
Vlaams Gewest	1.026.954	15,7

Bron InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Evolutie personen met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. personen in de ziekteverzekering)

	2013	2018
Arendonk	10,9	12,2
Baarle-Hertog	14,0	15,5
Balen	12,3	13,7
Beerse	10,3	11,5
Dessel	11,8	12,4
Geel	13,4	14,6
Grobbendonk	11,1	12,5
Herentals	14,0	16,1
Herenthout	14,7	15,4
Herselt	12,7	13,3
Hoogstraten	11,8	12,3
Hulshout	13,0	13,3
Kasterlee	10,8	12,2
Laakdal	11,7	12,5
Lille	12,1	13,1
Meerhout	13,2	14,5
Merksplas	11,2	12,1
Mol	13,0	14,9
Olen	10,3	12,4
Oud-Turnhout	9,0	10,6
Ravels	11,8	13,0
Retie	11,0	12,5
Rijkevorsel	11,2	11,9
Turnhout	16,4	20,3
Vorselaar	13,3	13,8
Vosselaar	8,6	10,3
Westerlo	11,0	11,8
Turnhout (Arr.)	12,4	13,9
Antwerpen (Prov.)	15,4	17,8
Vlaams Gewest	14,2	15,7

Eenheid%

Bron InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Evolutie % 0-24 jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 0-24 jaar in de ziekteverzekering)

	2013	2018
Arendonk	6,0	8,7
Baarle-Hertog	7,2	11,0
Balen	8,1	10,9
Beerse	7,3	9,6
Dessel	8,0	9,3
Geel	10,0	13,3
Grobbendonk	6,6	8,3
Herentals	10,9	14,6
Herenthout	8,0	10,5
Herselt	7,3	8,3
Hoogstraten	6,3	7,9
Hulshout	7,2	8,5
Kasterlee	6,9	10,4
Laakdal	7,8	9,3
Lille	6,8	9,0
Meerhout	9,4	11,5
Merksplas	5,6	8,1
Mol	10,8	14,7
Olen	7,6	11,2
Oud-Turnhout	5,1	8,2
Ravels	6,2	9,8
Retie	5,9	9,1
Rijkevorsel	6,1	8,4
Turnhout	16,8	24,0
Vorselaar	7,0	8,2
Vosselaar	6,4	8,9
Westerlo	7,1	8,3
Turnhout (Arr.)	8,7	11,8
Antwerpen (Prov.)	16,1	20,6
Vlaams Gewest	12,0	15,4

Bron InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Evolutie % 25-64 jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 25-64 jaar in de ziekteverzekering)

	2013	2018
Arendonk	6,7	8,0
Baarle-Hertog	9,1	11,1
Balen	7,4	8,7
Beerse	6,8	8,3
Dessel	7,2	7,8
Geel	8,5	10,1
Grobbendonk	6,2	7,8
Herentals	9,3	11,2
Herenthout	7,3	9,5
Herselt	7,5	8,1
Hoogstraten	6,8	7,4
Hulshout	7,8	8,4
Kasterlee	6,1	7,3
Laakdal	7,0	8,0
Lille	6,9	8,0
Meerhout	7,4	9,1
Merksplas	7,8	9,0
Mol	9,1	10,8
Olen	6,5	8,4
Oud-Turnhout	5,6	7,1
Ravels	7,1	9,0
Retie	6,2	7,7
Rijkevorsel	6,1	7,1
Turnhout	12,6	16,2
Vorselaar	7,1	8,4
Vosselaar	5,5	7,6
Westerlo	6,7	7,8
Turnhout (Arr.)	7,8	9,5
Antwerpen (Prov.)	11,0	13,5
Vlaams Gewest	9,3	11,2

Eenheid%

Bron InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Evolutie % 65+ jaar met verhoogde tegemoetkoming (t.o.v. 65+ jaar in de ziekteverzekering)

	2013	2018
Arendonk	30,1	27,5
Baarle-Hertog	35,1	31,3
Balen	32,6	30,8
Beerse	26,4	23,0
Dessel	30,7	28,3
Geel	32,6	28,3
Grobbendonk	31,6	28,6
Herentals	31,3	30,1
Herenthout	42,8	34,9
Herselt	33,5	31,0
Hoogstraten	37,0	32,5
Hulshout	38,1	33,0
Kasterlee	30,9	26,6
Laakdal	30,9	27,6
Lille	38,3	32,9
Meerhout	35,2	31,6
Merksplas	34,5	27,1
Mol	26,7	25,2
Olen	26,6	25,8
Oud-Turnhout	23,3	21,4
Ravels	33,9	27,8
Retie	33,1	29,4
Rijkevorsel	35,0	30,2
Turnhout	26,1	25,9
Vorselaar	42,6	34,6
Vosselaar	21,3	19,7
Westerlo	29,1	25,8
Turnhout (Arr.)	31,1	28,0
Antwerpen (Prov.)	26,9	25,2
Vlaams Gewest	30,2	27,4

Eenheid %

Bron InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

https://provincies.incijfers.be/jive?workspace_guid=b41afca1-2d88-4ad2-ae65-fd8553c571ce